

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLÂM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
İSLÂM HUKUKU BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSLÂM HUKUKUNDA
CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ**

**ABDULAHAT UCATLI
2501060884**

**TEZ DANIŞMANI:
PROF. DR. ABDULAZİZ BAYINDIR**

İSTANBUL – 2009

ÖZ

İslâm Hukukunda Cenine Müdahalenin Hükümü, Abdulahat Ucatlı.

Bu araştırma, İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmünü içermektedir.

Üç bölüm halinde sunduğumuz bu çalışmanın birinci bölümünde Kur'an, hadis ve modern tıp ilmi açısından ceninin anne rahminde geçireceği safhalar üzerinde durulmaktadır. Yine bu bölümde cenine ruh üflenme zamanı, can ile ruhun farkı ve fıkıh alimlerine göre cenin kavramı için yer verilmektedir.

İkinci bölümde modern tıp bilimi açısından ceninin anne rahminde geçirmiş olduğu safhalar, kürtajın tanımı ve onun tehlikelerine dair kısaca bilgi verilmektedir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde hamileliğin ilk safhasından itibaren doğuma kadar olan tüm evresinde, çeşitli nedenlerle anne rahmindeki cenine yapılan kürtaj'ın (müdahale) hükmü incelenmektedir.

Konu bilimsel bir konu olduğu için Kur'an ve modern tıp ışığında yapılmış özel çalışmalardan yararlanmakla birlikte, tefsir, hadis ve fıkıh kitaplarından istifade edilmiştir.

ABSTRACT

Islamic Verdict on Abortion

Abdulahat UCATLI

This thesis entitled as *Islamic Verdict on Abortion* composed of three chapters.

In the first chapter, I dwelled upon a subject of fetus (foetus) which is in the womb during the stages of pregnancy with the point of view in Quran, Hadith and modern medicine. In addition, I discoursed the time, when the Ruh (soul) is given to the fetus, the differences between life and soul, and the different opinions among the Muslim jurists about the concept of fetus.

In the second chapter, I gave brief information about fetus's developing stages, while it was in the mother's womb, the definition of abortion, and its dangers in the perspective of modern medicine.

In the third chapter, I discussed the islâmic verdicts on abortion which caused by different reasons during all of the stages of pregnancy until the birth.

Because this is a scientific writing, so I am not only consulted some special works, which written with the point of Quran and modern medicine, but also benefited from some commentaries (on the Quran), Hadith and islâmic Law books.

ÖNSÖZ

Ana rahmindeki cenine müdahale, genellikle kürtaj yoluyla yapılmaktadır. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, nüfus ve aile planlama programı kapsamında dünyanın pek çok yerinde kürtaj vardır. Hayatın birçok alanındaki gelişmelerle birlikte bu mesele İslam âleminde çağdaş sorun olarak yaygınlaşmakta ve çeşitli nedenlerden dolayı kürtaj yaptırma oranı hızla artmaktadır. Bu sorun İslam’da kürtajın hükmünün açıklığa kavuşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bu araştırmanın diğer bir önemi de özellikle tıp ilminin gelişmesi ile birlikte, anne rahminde sakat olduğu tespit edilen ceninin alınması konusunun gündemde yer edinmiş olmasıdır.

“İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmü” başlığı ile üç bölüm halinde sunduğumuz bu araştırmanın birinci bölümünde Kur’ân ve Sünnet’e göre anne rahminde insanın oluşum süreçlerini anlatan ayet ve hadisler ışığında “ceninin geçirmiş olduğu safhalar” ve fıkıhta cenin kavramı incelenmiştir. İkinci bölümde kürtajın tanımı, istemli kürtajın nedenleri ve kürtajın tehlikeleri üzerinde kısaca durulmuştur. Çalışmamızın üçüncü bölümünde ruh üflenmeden önce ve sonraki kürtaj, özürlü olduğu tespit edilen ceninin alınması, zina ve tecavüz gibi evlilik dışı oluşan hamileliğin sonlandırılması gibi önemli konuların İslam hukukundaki hükmü incelenmiştir.

Çalışmamın başından sonuna kadar tüm aşamalarda yardımlarını esirgemeyen ve değerli yönlendirmelerde bulunan danışman hocam muhterem Prof. Dr. Abdülaziz Bayındır’a teşekkürü bir borç bilirim. Yine arkadaşım Araş. Gör. M. Selman Çalışkan’a, ayrıca tezin başından sonuna kadar, son derece hoşgörü içerisinde benden tüm desteklerini esirgemeyen eşim Fatma Ucatlı başta olmak üzere tüm akrabalarım ile çalışmamda katkısı bulunan bütün hocalarım ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Abdulahat UCATLI

20. 06. 2009

Sefaköy, İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZ	III
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE PLANI.....	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	2
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
3. ARAŞTIRMANIN PLANI	3
KAYNAKLAR	6
1. BÖLÜM KUR'ÂN SÜNNET VE FIKIH'TA CENİN	8
1.1. KUR'ÂN'DA VE SÜNNET'TE CENİN	9
1.1.1. CENİN	9
1.1.1.1. Nutfə Safhası	10
1.1.1.2. Alaka Safhası	14
1.1.1.3. Mudğa Safhası	16
1.1.1.4. Belli-Belirsiz Şekil	18
1.1.1.5. Kemiklerin Yaratılması	20
1.1.1.6. Kemiklere Et Giydirilmesi	21
1.1.1.7. Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can ile Ruhun Farkı	22
1.1.1.7.1. CENINE RUH NE ZAMAN ÜFLENİR?	25
1.1.1.7.2. İSLAM ALİMLERİNİN GÖRÜŞLERİ	30
1.2. FIKIHTA CENİN.....	32
1.2.1. HANEFİLERE GÖRE CENİN	32
1.2.2. MALİKİLERE GÖRE CENİN.....	32
1.2.3. ŞAFİİLERE GÖRE CENİN	33
1.2.4. HANBELİLERE GÖRE CENİN.....	33
1.2.5. ZAHİRİLERE GÖRE CENİN	34
2. BÖLÜM TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN VE CENİNE MÜDAHALE (KÜRTAJ).....	35
2.1. TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMINDE CENİN	36
2.1.1. BİRİNCİ VE ÜÇÜNCÜ HAFTA	36
2.1.2. DÖRDÜNCÜ HAFTA (22-28. GÜNLER)	37
2.1.3. BEŞİNCİ VE ALTINCI HAFTA (29-42. GÜNLER)	37
2.1.4. YEDİNCİ HAFTA (43-49. GÜNLER)	37
2.1.5. SEKİZİNCİ HAFTA (50-56. GÜNLER)	37
2.1.6. DOKUZUNCU VE ONUNCU HAFTA (57-70. GÜNLER)	38
2.1.7. ON BİR VE ON DÖRDÜNCÜ HAFTALAR (71-98. GÜNLER)	38
2.1.8. ON BEŞİNCİ VE ON SEKİZİNCİ HAFTALAR (99-126 GÜNLER)	39
2.1.9. ON DOKUZUNCU VE YİRMİ İKİNCİ HAFTALAR (127-154. GÜNLER)	39
2.1.10. YİRMİ ÜÇÜNCÜ VE YİRMİ ALTINCI HAFTALAR (155-182. GÜNLER).....	39
2.1.11. YİRMİ YEDİNCİ VE OTUZUNCU HAFTALAR (183-210. GÜNLER)	39
2.1.12. OTUZ BİRİNCİ VE OTUZ SEKİZİNCİ HAFTALAR (211-266. GÜNLER)	40
2.1.13. OTUZ DOKUZUNCU VE KIRKINCI HAFTALAR (267-280. GÜNLER)	40
2.2. CENINE MÜDAHALE (KÜRTAJ)	41

2.2.1. ANNENİN TEDAVİ AMACI İLE KÜRTAJ	42
2.2.2. İSTEMLİ KÜRTAJ	43
2.2.3. KÜRTAJ'IN TEHLİKELERİ	44
2.2.3.1. Anestezi ve Kullanılan İlaçlara Bağlı Riskler:	44
2.2.3.2. Rahmin Delinmesi:	45
2.2.3.3. Gebeliğin Devamı	45
2.2.3.4. Gebelik Dokusu Artığı (İçeride Parça Kalması)	45
2.2.3.5. Enfeksiyon	46
2.2.3.6. Rahim İçinde Kan Birikmesi	46
2.2.3.7. İşlemin Yapılmaması	46
2.2.3.8. Yapışıklık	46
2.2.3.9. Kanama	47
2.2.3.10. Adet Gecikmesi	47
3. BÖLÜM İSLAM HUKUKU'NDA CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ	48
3.1. RUH ÜFLENMEDEN ÖNCEKİ MÜDAHALE	53
3.1.1. RUH ÜFLENMEDEN ÖNCE CENİNİN İSKATI (KÜRTAJ) HAKKINDA FİKİH ALİMLERİNİN GÖRÜŞLERİ	53
3.1.1.1. Hanefiler	53
3.1.1.2. Şâfiîler	54
3.1.1.3. Mâlikîler	55
3.1.1.4. Hanbelîler	56
3.1.1.5. Zâhirîler	57
3.1.2. KONU İLE İLGİLİ ÇAĞDAŞ ÂLİMLERİN GÖRÜŞLERİ	58
3.1.2.1. Gebeliğin İlk Günlerinde (Nutfe Halinde İken) Düşürülebileceği Görüşü	58
3.1.2.2. Döllenme Gerçekleştikten Sonra Ceninin Düşürülemeyeceği Görüşü	59
3.2. RUH ÜFLENDİKTEN SONRA KÜRTAJ	62
3.3. ÖZÜRLÜ (ENGELLİ) OLDUĞU TESPİT EDİLEN CENİNİN ALINMASI	64
3.3.1. ÖZÜRLÜLÜĞÜN ÇEŞİTLERİ	64
3.3.1.1. Birinci Grup Özürlüler	65
3.3.1.2. İkinci Grup Özürlüler	65
3.3.1.3. Üçüncü Grup Özürlüler	66
3.4. CENİNİN SAKATLANMASINI ETKİLEYEN SEBEPLER	66
3.4.1. HARİCİ ETKENLER	66
3.4.2. DÂHİLİ ETKENLER	66
3.5. ÖZÜRLÜ CENİNİN KÜRTAJ EDİLMESİNİN HÜKMÜ	66
3.5.1. KONU İLE İLGİLİ ÇAĞDAŞ ÂLİMLERİN GÖRÜŞLERİ	67
3.5.1.1. Mutlak Cevaz Vermeyenler	67
3.5.1.2. Ruh Üflendikten Sonra Cevaz Vermeyenler	68
3.5.1.3. Ruh Üflenmeden Önce Cevaz Verenler	71
3.6. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİLER SONUCU OLUŞAN HAMİLELİĞİN SONLANDIRILMASI	73
3.6.1. ZİNA	73
3.6.1.1. Zinadan Oluşan Ceninin Ruh Üflenmeden Önceki (Nutfe ve Alaka) Safhalarında Düşürülebileceği	73
3.6.1.2. Zinadan Oluşan Ceninin Hamileliğin Hiçbir Döneminde Düşürülemeyeceği	74
3.6.2. TECAVÜZ	77
SONUÇ	80
BİBİYOGRAFYA	82

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser.
a.s.	: Aleyhisselâm.
a.y.	: Aynı yer.
b.	: Bin (oğlu).
bkz.	: Bakınız.
Çev.	: Çeviren.
D.İ.A.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.
h.	: Hicrî.
Hz.	: Hazreti.
md.	: Madde.
nşr.	: Neşreden.
ö.	: Ölüm tarihi.
s.	: Sayfa.
s.a.v.	: Sallâllahu aleyhi ve sellem.
thk.	: Tahkik eden.
t.y.	: Basım tarihi yok.
v.d.	: Ve diğer yazarlar.
vb.	: Ve benzeri.
y.y.	: Basım yeri yok.

GİRİŞ
ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE PLANI

ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE PLANI

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

İslam'ın mesajı tüm insanlara yöneliktir. O, hayatın bütün alanlarında ve insanların faaliyet sahalarının tamamında tüm mahlûkat için hidayettir. İslam'ın hüküm koymadığı hiçbir hayat alanı yoktur. Nitekim Allah Teala:

*“Ayrıca bu Kitab'ı da sana, her şey için bir açıklama, bir hidayet ve rahmet kaynağı ve müslümanlar için bir müjde olarak indirdik.”*¹ Buyurarak bu durumu beyan etmektedir.

Dolayısıyla İslamî hükümler, insanın bütün hayat aşamalarını, hatta doğmadan ve hayata adım atmadan öncesini de kapsamaktadır. Bundan dolayı İslam'da anne rahmindeki çocuğu (cenin) korumaya, himaye etmeye ve haklarını gözetmeye yönelik pek çok hüküm bulunmaktadır.

Bu araştırmada ceninle ilgili tüm konular hakkında bilgi vermek amaçlanmamıştır. Konu sadece İslam hukuku çerçevesinde ele alınmış, İslam hukukunun konuya nasıl baktığı incelenmiştir. Dolayısıyla “İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmü” başlıklı araştırmanın gayesi İslam hukukunda ana karnındaki cenini düşürmenin hükmünü beyan etmektir.

¹ en-Nahl 16/89.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yaşadığımız yüzyılda aile planlamasına rağbet etme başta olmak üzere, fuhşu örtbas etme, annenin AIDS ve kalp hastalıkları gibi tehlikeli hastalıklara yakalanması, hamilelik yüzünden memedeki çocuğun zarar görmesi, kadının tecavüz sonucu hamile kalması gibi çeşitli mazeretler sebebiyle anne karnındaki çocuğun alınması (kürtaj) oranını gün geçtikçe artmaktadır. Son yıllarda, gerek bütün dünyada, gerek İslam aleminde bedensel ve zihinsel-ruhsal bakımdan sağlıklı bir toplum oluşturulması adına, alınması gereken tedbirler kapsamında yahut annenin bir hastalığa yakalanması gibi sebeplerle, daha ana rahmindeyken özürlü olduğu tespit edilen ayrıca tedavi edilme imkân ve umudu da kalmayan çocukların (ceninlerin) kürtaj yoluyla alınıp alınamayacağı gündeme gelmiştir. Bu sebeple bütün dünyada bir ahlak sorunu olarak da algılanan bu konu İslam dünyasında hükmü açıklanması gereken çağdaş mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ve benzeri birçok neden konunun önemine delalet etmektedir.

Konuya önem kazandıran bir başka mesele ise anne rahmindeki ceninin düşürülmesinin caiz olup-olmadığı, caiz ise hangi aşamada veya hangi zamanda caiz olduğu hususunda ihtilafların bulunmasıyla birlikte, ceninin ne zaman insan olarak kabul edileceği, ne zaman canlanacağı veya insan şeklini alacağı, hangi aşamada ruh üfleneceği ile ilgili hararetli tartışmaların bulunmasıdır.

3. ARAŞTIRMANIN PLANI

Araştırmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm “Kur’an ve Sünnette Cenin” ana başlığını taşımaktadır. Bu ana başlık da kendi içerisinde “Cenin”, “Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can ile Ruhun Farkı”, “İslam Alimlerinin Görüşleri” ve “Fıkıhta Cenin” alt başlıklarına ayrılmaktadır.

“Cenin” başlığı altında ceninin sözlük ve fıkıh açısından tanımı, ceninin anne karnında geçireceği safhalardan *Nutfе, Alaka, Mudğa, belli belirsiz şekli, kemiklerin yaratılması ve kemiklere et giydirilmesi* safhaları Kur’an, Sünnet ve günümüz tıp bilimi ışığında açıklanacaktır.

“Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can İle Ruhun Farkı”, “İslam Alimlerinin Görüşleri” başlığı altında, cenine ruh üflenene kadar her ceninin herhangi bir canlının rahmindeki cenin gibi olduğu, insan olmadığı, ceninde bulunan hayatîyetin tıpkı bitkilerdeki hayatîyet gibi olduğu, insana insanlık vasfını kazandıran şeyin onun canlılığından ziyade ona verilen ruh olduğu ve cenine ruhun ne zaman üfleneceği hakkındaki farklı görüşler ve değerlendirmelerle ilgili açıklamalara da değinilecektir.

“Fıkıhta Cenin” başlığı altında Hanefîler, Malikîler, Şafîiler, Hanbelîler ve Zahirîler olmak üzere beş mezhebin ceninin terim anlamı konusunda farklı yaklaşımlara sahip olduğuna kısaca değinilecektir.

Araştırmamızın ikinci bölümü “Tıp Bilimi Açısından Ana Rahminde Cenin ve Cenine Müdahale (Kürtaj)” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde çağdaş tıp bilimine göre ceninin anne rahmindeki gelişimi ve geçireceği safhalar, kürtajın çeşitleri, istemli kürtajın nedenleri ve kürtajın tehlikeleriyle ilgili açıklamalara değinilecektir.

Üçüncü bölüm “Cenine Müdahalenin Hükümü” ana başlığını taşımaktadır. Bu bölüm “ruh üflenmeden önce müdahale”, “konu ile ilgili çağdaş alimlerin görüşleri”, “ruh üflendikten sonra müdahale”, “özürlü (engelli) olduğu tespit edilen ceninin alınması”, “özürlülüğün çeşitleri”, “ceninin sakatlanmasını etkileyen sebepler”, “özürlü ceninin kürtaj edilmesinin hükmü”, “evlilik dışı ilişkiler sonucu oluşan hamileliğin sonlandırılması” ve “tecavüz” başlıklarını içerir.

“Ruh üflenmeden önceki müdahale” başlığı altında ruh üflenmeden önce ceninin düşürülmesi (kürtaj) hakkında klasik âlimlerinin ve çağdaş alimlerin görüşlerine yer verilip değerlendirilmesi yapılacaktır.

“Ruh üflendikten sonra kürtaj” başlığı altında konuyla ilgili görüşler zikredilmekle birlikte değerlendirilmesi yapılacaktır.

“Özürlü (engelli) olduğu tespit edilen ceninin alınması” başlığı altında özürlülüğün çeşitleri, ceninin sakatlanmasını etkileyen sebepler, özürlü ceninin kürtaj edilmesinin hükmü, konu ile ilgili çağdaş âlimlerin görüşlerine ve değerlendirmelere yer verilecektir.

“Evlilik dışı ilışkiler sonucu oluşan hamileliğin sonlandırılması” başlığı altında zina ve tecavüz gibi evlilik dışı ilışkiler sonucu oluşan gebeliklerin sonlandırılmasının hükmü İslâm hukuku açısından değerlendirilecektir.

Kaynaklar

Araştırmamızda istifade ettiğimiz eserler bibliyografyada ayrıntılı bir şekilde verilecektir. Ancak burada, tezin bölümleri ele alınırken, kullandığımız öncelikli kaynaklar zikredilecektir.

Araştırma konumuzun kaynakları temelde Kur’ân, Hadis ve Fıkıh eserleri olduğu için önce Kur’an, sonra ilgili hadisler ve fıkıh eserlerine müracaat ederek değerlendirme yapmaya çalıştık. Dört mezhebin görüşlerini naklederken mümkün olduğu kadar, mezheplerin temel kitaplarından alıntı yapmaya çalıştık.

Araştırmamızın “Kur’ân ve Sünnet’te cenin” bölümünde insanın yaratılış safhaları ele alınırken istifade ettiğimiz başlıca tefsirlerden, Taberî’nin (ö. 310/923) *Câmiü’l-Beyân*’ı, Fahreddin er-Razî’nin (ö. 606/1209) *et-Tefsirü’l-Kebir*’i, Muhammed et-Tunusi İbn Aşur’un (ö. 1394/1973) *Tefsirü’t-tahrir ve’t-tenvir*’ini, çağdaş eserlerden Muhammed Ali el-Bâr’ın *Kur’ân-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaratılışı*, Abdülmecid Zindânî v.d’nin *İlmü’l-Ecinne fî Dav’il-Kur’ân ve’s-Sünne*, Alparslan Özyazıcı’nın *Hücreden İnsana*, Muhammed Erfiş Ba Hamd’in *Merahilü’l-haml ve’t-tasarrufati’t-tibbiyye fî’l-cenin beyne’s-şeriatî’l-İslamiyye ve’t-tibbî’l-muasır*’ı gibi bazı eserleri zikredebiliriz.

Araştırmamızın “tıp bilimi açısından ana rahminde cenin ve cenine müdahale (Kürtaj)” bölümünü ele alırken en çok istifade ettiğimiz eserler ise el-Bâr’ın, *Halkü’l-İnsan Beyne’t-Tıb ve’l-Kur’ân*; Anthony Smith’in, *İnsan Yapısı ve Yaşamı*; Annette Nolden’in, *Hamilelik Takvimi*; Muhtar Çokar’ın, *Kürtaj*; Hatice Serap’ın, *İstemli Kürtaj Olan Kadınların Kürtaj Olma Nedenleri Ve Kürtaj Sonrası Yöntem Seçimi Dağılımının İncelenmesi*; Seyfeddin Sibai’nin, *el-İchâd Beyne’l-Fıkh ve’t-Tıb ve’l-Kânun* gibi eserleri zikredebiliriz.

Araştırmamızın son bölümü olan “Cenine Müdahalenin Hükümü” bölümünde faydalandığımız konuyla ilgili önemli çağdaş araştırmalar arasında, İbn İbrahim Gânim’in, *Ahkâmu’l-Cenîn*; İbrahim b. Muhammed’in, *Ahkâmu’l-İchâd*; el-Bâr’ın, *el-Ceninü’l-Müşevveh ve’l-Emrazu’l Verasiyye* ve Ramazan el-Bûtî’nin, *Tahdîdu’n-Nesl* adlı eserleri zikredebiliriz.

Konu ile ilgili araştırmalara gelince, yukarda zikrettiğimiz gibi Arap dünyasında cenin ve kürtaj ile ilgili fikh  anlamda çalışmalar bulunmaktadır.

Türkiye’de İslâmî araştırmalar arasında cenine müdahale veya kürtajın hükümüne dair ilmihal kitaplarında verilmiş fetvalar hariç, doğrudan ilgili veya detaylı olarak kaleme alınmış akademik bir çalışmaya rastlayamadık. Ancak araştırma konumuza yakın birkaç çalışma yapılmıştır. Bunlar, 2002 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde “*İslam Hukuku Açısından Aile Planlaması, Kürtaj ve  ocuk Sahibi Olma*” başlığıyla Mehmet Erşahin tarafından yapılan bir yüksek lisans tezi, 2008 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde “*Metin ve Sened Tenk di Açısından Meleğin Cen ne Ruh üflemesi ve Kaderini Yazması Had sinin Değerlendirilmesi*” adı altında Hüseyin  etin tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir.

1. BÖLÜM
KUR'ÂN, SÜNNET VE FİKİH'TA CENİN

1. KUR'ÂN, SÜNNET VE FIKİH'TA CENİN

1.1. Kur'ân'da ve Sünnet'te Cenin

1.1.1. Cenin

“ ”, (cenin) bir şeyi örtmek, anlamında olup “ ” (cenne) fiilinden türemiştir. Çoğulu “ ” (ecnun) ve “ ” (ecinne) şeklinde gelir. Cenin anne karnında gizli olduğu için bu adı almıştır. Nitekim cin, mecnun, cenân, micen, cünne, cennet gibi kelimeler hep bu kökten gelmekte olup örtmek anlamında birleşmektedirler.²

İslam hukuku terimi olarak cenin anne karnındaki çocuk anlamına gelmektedir.³

Cenin kelimesi Kur'ân'da bir yerde çoğul olarak anne karnındaki çocukları ifade etmek için kullanılmıştır.

“O, sizi daha topraktan yarattığı zaman ve siz annelerinizin karınlarında bulunduğunuz sırada (bile), sizi en iyi bilendir.”⁴

² Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî İbn Manzur (ö. 722/1311), **Lisânu'l-Arab**, Beyrut, Dâru Sadır, t.y., XIII, 92; Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub b. Muhammed Firuzabadi (ö. 817/1415), **el-Kamusu'l-Muhit**, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1993, s. 1532.

³ Mustafa Uzuznpostalıcı, “**Cenin**”, D.İ.A., XIII, 365; İbrahim Kafî Dönmez, **İslamda İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı (İFAV), 1997, I, 336.

⁴ En-Necm 53/32.

Biz ceninden söz ederken Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda, insanın yaratılış safhalarını anlatan ayetleri görüyoruz. Çünkü Kur'ân-ı Kerim her şeyi içine alan mükemmel bir kitaptır ve Allah her şeyi bilendir. Allah'ın ilmi ve izni dışında hiç bir şey olmayacaktır.

*“O'nun bilgisi dışında hiçbir meyve (çekirdeği) kabuğunu yarıp çıkamaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz.”*⁵ Bu ayetten anlaşılan şu ki Allah Teâlâ'nın bilgisi ve izni dışında hiçbir şeyin meydana gelmeyeceğidir. Gebe kalma olayı da Allah'ın bilgisi ve izni dışında meydana gelmeyen mükemmel bir olaydır.

Kur'ân-ı Kerim'de insanın yaratılışı ile ilgili ayetleri, genel olarak yaratıldığı yer (anne rahmi), yaratılışına sebep olan anne ve baba hücreleri (yumurta ve sperm) ve döllenmeden sonra anne rahminde geçirdiği aşamalar olmak üzere üç safhada incelemek mümkündür.

İnsanın birkaç safhada yaratıldığına şu ayet işaret etmektedir:

*"Size ne oluyor ki, Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz? Oysa sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır".*⁶

1.1.1.1. Nutfe Safhası

Nutfe kelimesi Arap dilinde “ ” (ne-ta-fe) fiilinden türemiş olup, sözlükte “ ” az veya çok olsun safi su, berrak su, kapta kalan azca su, meni, sperm veya erkeğin suyu, döl suyu ve deniz anlamında kullanılmıştır. Kelimenin çoğulu “ ” (nitafun) ve “ ” (nutafun) şeklinde gelir.⁷

⁵ Fussilet 41/47.

⁶ Nuh 71/13-14.

⁷ Ebû Abdurrahman Halil b. Ahmed B.Amr Ferahidi Halil b. Ahmed (ö. 175/791), **Kitâbi'l-Ayn**, thk. Mehdi Mahzumi, İbrâhim Samerrai, Beyrut, Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1988. VII, 436; Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Zebidi (ö. 1205/1790),

“ ” nin masdarı olup ayıp, kusur, şer, fasit bir şey, bozukluk, necaset, pis, murdar, bir kusurla itham olunmak, töhmetle itham olunmak, başının yarığı beyin’e doğru gitmiş adam, anlamlarında gelir.⁸

() safi inci, berrak inci veya küçük inci, küpe, anlamına da gelir. Çoğulu ise “ ” (natafun) şeklinde gelir.⁹

Nutfe kelimesi Kur’ân da on iki yerde geçmektedir. Aşağıda konu ile ilgili birkaç ayet üzerinde duracağız.

“Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan, sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim.”¹⁰

“Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik.”¹¹

“Şurası muhakkak ki erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti O yarattı. (Rahime) atıldığı zaman nutfeden. Şüphesiz tekrar diriltmek de O'na aittir.”¹²

Tacü'l-Arus min Cevâhiri'l-Kamus. thk. İbrâhim Terzi. Beyrut, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1975, XXIV, 419-420.

⁸ Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Faris b. Zekeriyâ İbn Faris (ö. 395/1004), **Mu'cemu Mekayisi'l-Luga**, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Beyrut, Dârü'l-Cey'l, t.y, V, 440; Halîl b. Ahmed, a.y., s. 1807.

⁹ Muhammed Firuzabadi, **el-Kamusü'l-Muhit**, s. 1107; İbn Manzûr, **Lisânu'l-arab**, XIV, 24; Zekeriyâ İbn Faris, **Mu'cemu mekayisi'l-luga**, V, 440.

¹⁰ El-Hac 22/5.

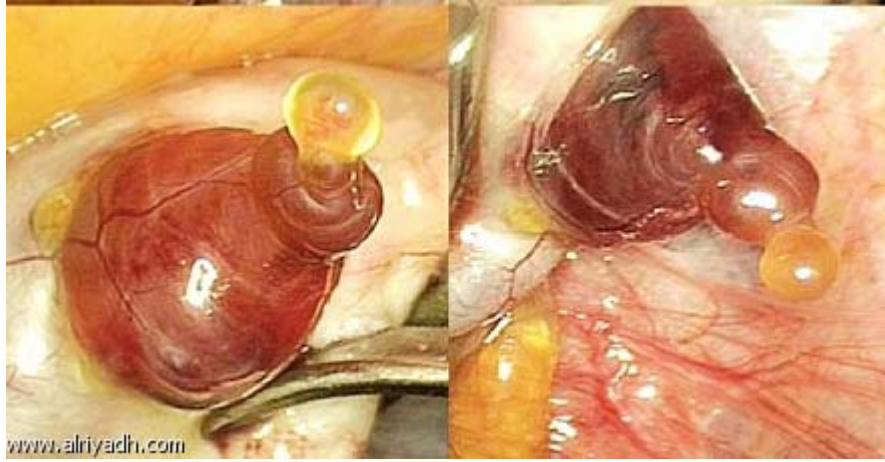
¹¹ El-Mu'minûn 23/13.

¹² En-Necm 53/46.

İnsanın tek bir tarafın hücresinden değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının ayda bir üretilip salgıladığı yumurta hücresinden yaratıldığı şu ayetten anlaşılmaktadır.

*“Gerçek şu ki, biz insanı karışık bir nutfeden (erkek ve kadının dölünden) yarattık; onu imtihan edelim diye, kendisini iştir ve görür kıldık.”*¹³

Yumurta hücresi yumurtalıklarda bulunan ve olgunlaşmış haliyle 150 mikron (0.15 milimetre) çapında olan bir hücredir. Adet döngüsünün ilk gününden itibaren olgunlaşmaya başlar. Bu olgunlaşma sürecinde folikül adı verilen içi sıvı dolu bir kesecik içindedir. Folikül büyüyerek 18-20 milimetre çapına ulaştığında çatlar ve içerisindeki yumurta hücresi serbest kalır. Serbest kalan hücre Fallop tüpünün¹⁴ içine geçer ve bunun içinde erkeğin sperm hücresi ile birleşir.¹⁵

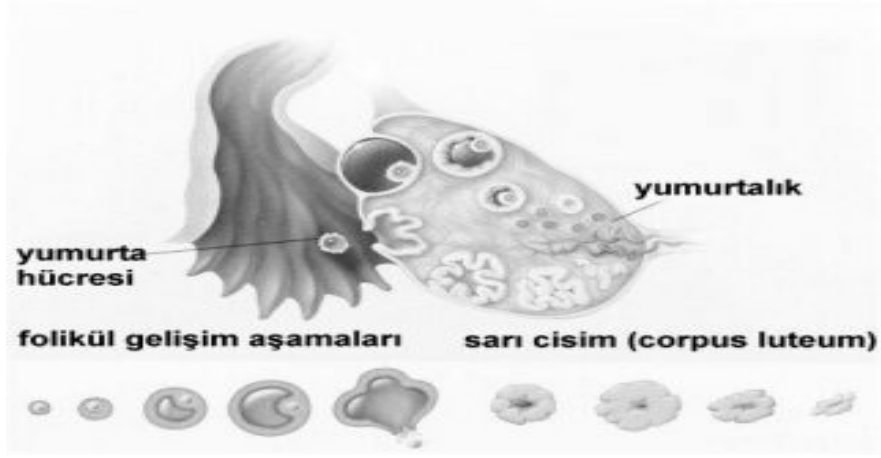
*Sekil-1. Yumurtalıktan dışarıya atılmakta olan yumurta hücresi.*¹⁶

¹³ el-İnsan 76/2.

¹⁴ (Rahim boşluğundan yumurtalık bölgesine giden tüp. Ayrıca rahim tüpü olarak da isimlendirilir). Glade b. Curtis, Judith Schler, **Hafta Hafta Hamileliğiniz**. Çev Sabri Yarmalı, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2006, s. 336.

¹⁵ <http://www.gebelik.org/dosyalar/haftalar/hafta1.html> (05.11.2008)

¹⁶ <http://www.alriyadh.com/2008/06/17/article351331.html> (14.07.2009)

Sekil- 2. ¹⁷

Sekil-3. Erkeğin sperm hücresi. ¹⁸

Yukarıda geçen ayetler incelendiğinde nutfe kelimesinin şimdiye kadar bildiğimiz gibi sadece erkeğin suyu değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştikten sonraki hali olduğu sonucuna varılır. ¹⁹ Çünkü Allah “Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik”²⁰ buyuyor. Ayette geçen Karargâhtan maksat rahim olduğuna göre rahim ağzında kadının yumurtası erkeğin

¹⁷ <http://gebelik.org/dosyalar/haftalar/yeniresimler/ovulasyon1.jpg>. (14.07.2009)

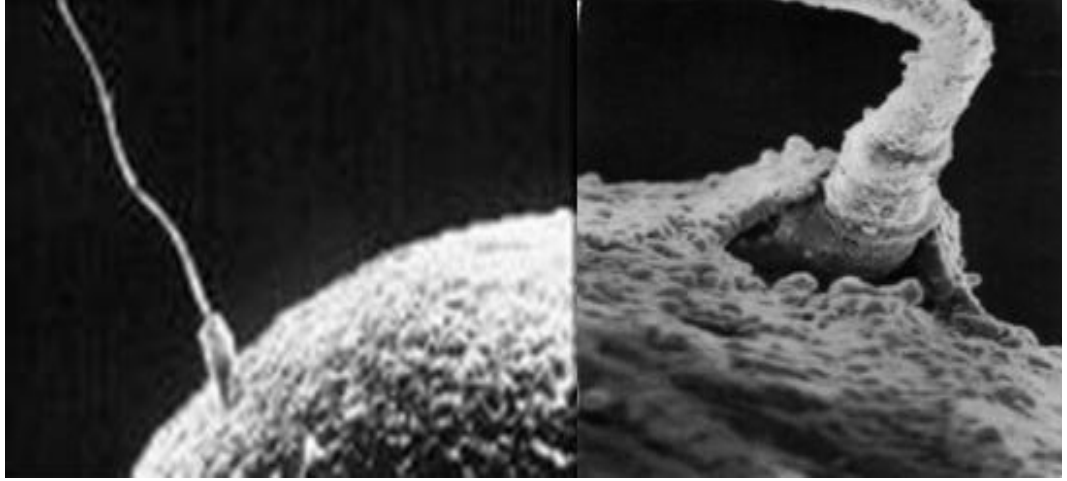
¹⁸ http://abo-l6eef.blogspot.com/2008_07_01_archive.html. (14.07.2009)

¹⁹ Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr el-Cekeni Şinkiti (ö. 1393/1973), **Edvaü'l-Beyân fî İzahî'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, t.y. , III, 213.

²⁰ el-Mu'minûn 23/13.

sperm hücresini beklemiş olur. Erkeğin sperm hücresi gelince birleşir ve nutfe halini alır²¹.

Yukarıda geçen “(Rahime) atıldığı zaman nutfeden” ayetine bakıldığında rahme atılan şeyin, sadece erkeğin suyu değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi olduğu anlaşılır.

Sekil- 4. 1. Resimde iki hücre karşılaşır.²² 2. Resimde ise Sperm hücresinin yumurta hücresinin içine girmesi yaklaşık 20 dakikalık bir çaba sonunda gerçekleşir.²³

1.1.1.2. Alaka Safhası

Alaka kelimesinin sözlükte, *taalluk* gibi yapışıp tutunmak, bağlı olmak, asılı kalmak ve pıhtılaşmış, donmuş koyu kan, gibi birkaç manaları vardır. Araplar bir şeyin başka bir şeye yapışıp tutunmasına “ ” *alaka* kelimesini kullandıkları gibi, suda yaşayan ve tutunduğu canlının kanını emen canlıya (*dûdetü alak*) adını vermektedirler.²⁴

Kur’ân-ı Kerim’de geçen "Alaka" kelimesi ise erkekten gelen sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleşmesinden sonra meydana gelen, yani döllenmiş hücrenin, 2 hücreli, 4 hücreli, 8 hücreli ve 16 hücreli şeklinde bölünme sürati ile

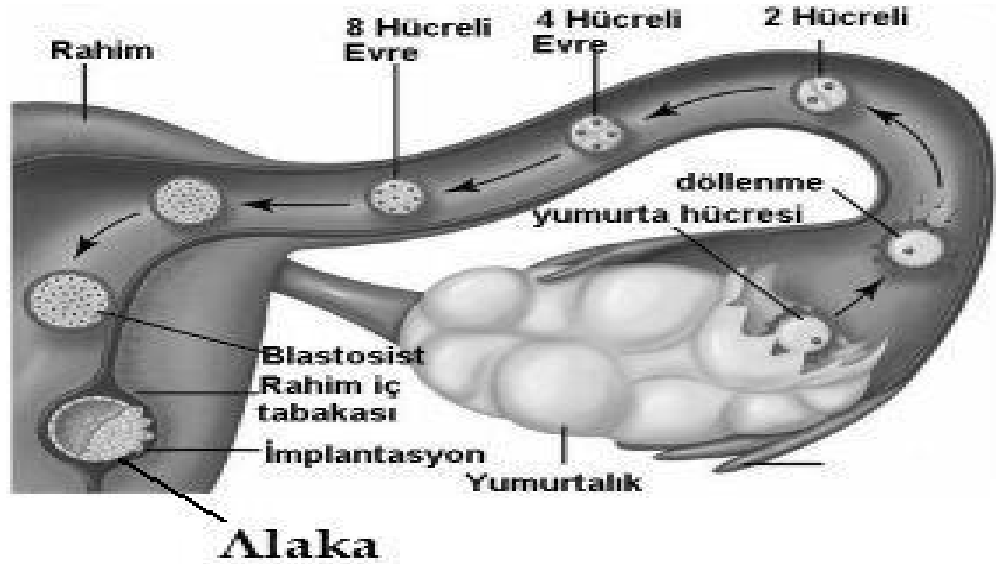
²¹ <http://gebelik.org/dosyalar/haftalar/hafta28.html>. (06.11.2008)

²² http://www.55a.net/firas/arabic/print_details.php?page=show_det&id=1125. (14.07.2009)

²³ <http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelik-t619/index.html?s=21398b7d6a6cf26215acc40483d63f2c&>. (14.07.2009)

²⁴ Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Ragıb el-İsfahani (ö. 502/1108), **Müfredatu Elfazi'l-Kur'an**, thk. Safvan Adnan Davudi, Dımask, Dârü'l-Kalem; Beyrut, Dârü's-Samiyye, 1423/2002, “alk” mad. s. 579; İbn Manzur, **Lisânu'l-Arab**, X, 267.

çoğalıp ana rahminde yapışmış ve tutunmuş yani rahme asılmış halini ifade eder.²⁵ Böylece ana karnında cenin oluşumunun ilk safhası başlamış olur.

Sekil-5. döllenmiş hücrenin, 2 hücreli, 4 hücreli, 8 hücreli ve 16 hücreli şeklinde, bölünme sürati ile çoğalmasını göstermektedir.²⁶

Alaka kelimesi Kur’ân’da altı yerde geçmektedir. Ancak ceninin alaka safhası şu ayette anlatılmaktadır: “Sonra nutfeyi alaka yaptık”.²⁷

Müfessirlerin çoğunluğu Kur’ân-ı kerimde geçen “Sonra nutfeyi alaka yaptık” ayetindeki “alaka” kelimesine kan pıhtısı manası vermektedirler.²⁸ Dolayısıyla müfessirler bu safhayı döllenmenin tamamlamasından sonra rahmin çeperine tutunan kan veya pıhtılaşmış kan parçası olarak tanımlarlar. Fakat, Seyfeddin es-Siba²⁹ ve M. Ali el-Bar,³⁰ gibi kimseler alaka kelimesinden maksadın erkeğin sperm hücresi ile

²⁵ Muhammed Ali el-Bâr, **Halkü'l-İnsani beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1991, s. 206.

²⁶ <http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelik-t619/index.html?s=21398b7d6a6cf26215acc40483d63f2c&>;(14.07.2009)

²⁷ el-Mu'minûn 23/14.

²⁸ Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim İbn Kuteybe (ö. 276/889), **Tefsiru Garibi'l-Kur'ân**, thk, es-Seyyid Ahmed Abbas Sakr. Beyrut, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1978, s. 296; Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid Taberi (ö. 310/923), **Tefsirü't-Taberi = Câmiü'l-Beyân an Te'vili ayi'l-Kur'an**, tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Riyad, Dâru Alemi'l-Kütüb, 2003, IX, 21; Ebû Bekr Muhammed b. Uzeyz Sicistani (ö. 330/941), **Garibü'l-Kur'ân ala Hurufi'l-Mu'cem**, thk. Ahmed Abdülkadir Salâhiye. Dimaşk, Dâru Tallas, 1993, s. 264.

²⁹ Seyfeddin es-Siba, **el-İchâd beyne'l-fıkh ve't-tıb ve'l-kânun**, Beyrut : Dârü'l-Kütübü'l-Arabiyye, 1977, s. 36.

³⁰ Muhammed Ali el-Bâr, **Halkü'l-İnsani beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1991, s. 202.

kadının yumurta hücresinin birleşmesinden meydana gelen (karışık nutfenin) rahim çeperine asılıp tutunduğu safha olduğunu söylemektedirler.

M. Ali el-Bar “İnsanın yaratılışı ile alakalı ayetleri tıp bilginlerinin, daha iyi anlayacağını ve bu ayetler üzerinde yorum yapma ve konuşma hakkı olanların da tıp bilginleri olduğunu söylemektedir”.³¹

Bu ifadeleri değerlendirmek için, Kur’ân ayetleri ve modern tıp ilmi aracı ile baktığımızda, biz şunu diyebiliriz. Alaka kan pıhtısı olmadığı gibi, dölllenmiş yumurta da olamaz. Çünkü dölllenmiş yumurta ifadesi daha önce açıkladığımız “nutfenin” anlamıdır. Dolayısıyla bu manada yapılmış tercüme ve tefsirlerinde isabetli olmadığını söylemek mümkündür.³²

Bu açıklamalardan sonra diyebiliriz ki konu ile ilgili ayette zikredilen alaka kelimesi dölllenme tamamlandıktan sonra rahmin çeperine asılıp tutunan hücreler topluğu olup kan pıhtısı değildir.

1.1.1.3. Mudğa Safhası

Arap dilinde mudğa kelimesi, ağızda çiğnemek anlamına gelen “ ” (medağa) kökünden türetilmiş bir isimdir. Bir çiğnem et parçasına Araplar mudğa derler.³³

Kur’ân-ı Kerim’de mudğa kelimesi iki yerde geçmektedir.

“Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan, sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra)

³¹ el-Bâr, **Halkü'l-İnsani Beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, s. 204.

³² Mehmet Erşahin “İslam Aile Hukuku Açısından Aile Planlaması, Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma” (Konya Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst., 2002 yıl, yüksek lisans tezi., s.177.

³³ İbn Manzur, **Lisânu'l-Arab**, VII, 451; Ragıb, **el-Müfradat**, s. 469; Firuzabadi, **el-Kamusü'l-Muhit**, s. 1018.

belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim.”³⁴

“Sonra nutfeyi alaka yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir çiğnem eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir.”³⁵

Yukarıda geçen ayetlerde Allah Teâla ceninin ana karnındaki safhalarından biri olan mudğa safhasını anlatmaktadır.

Günümüz tıp bilginlerine göre cenin 23-24. günlerinde alaka safhasının son noktasına gelmiş oluyor. 25.-26. günlerinde ise mudğa safhasına geçiyor. Ancak cenindeki bu değişiklikler çok hızlı şekilde oluyor ve bununla alaka safhasını tamamlayıp mudğa safhasına (bir çiğnem et şekline) geçmiş oluyor.³⁶

Şekil-6. Bir çiğnem et görünümü (Mudğa).³⁷

³⁴ el-Hac 22/5.

³⁵ el-Mu'minûn 23/14.

³⁶ Abdulmecid Zindani v.d., *İlmü'l-Ecinne fî Dûi'l-Kur'ân ve's-Sünne*, Mekke, Rabîtatü'l-Alemi'l-İslâmî, [t.y.] s. 64.

³⁷ <http://www.ebnmaryam.com/vb/showthread.php?t=15596&page=4>. (14.07.2009)

1.1.1.4. Belli-Belirsiz Şekil

Cenin bu safhasına Kur'ân-ı Kerim “ ” (muhallaka ve gayri muhallaka) ifadesi kullanmıştır. Dolayısıyla bu safha Kur'ân-ı Kerim'in şu ayetinden anlaşılır: “ ” “sonra uzuvları belli belirsiz, bir çiğnem et parçasından yarattık.”³⁸

Bu ayette geçen “muhallaka ve gayri muhallaka” ifadelerini açıklarken müfessirler ihtilaf etmişlerdir.

Taberi'ye göre nutfe sıfattır, şu anlamı taşır: Biz sizi topraktan, sonra “muhallaka ve gayri muhallaka” olan nutfeden yarattık. “Gayri muhallaka” ise henüz yaratılıp biçimlendirilmeden önce rahimlerin dışarı attığı nutfedir.³⁹ Kimine göre “muhallaka” yaratılan kemik ve diğer halleri tamamlanarak doğanlara, “gayri muhallaka” ise mudğa halindeyken düşen, kemik ve diğer halleri tamamlanamayan kısmına işaret eder, demişlerdir.⁴⁰

Fahrettin er-Razi bu ayeti tefsir ederken “muhallaka ve gayri muhallaka” tabirleri hakkında şöyle bir açıklamada bulunmuştur: “Sanki Allah Teâlâ ceninin mudğa safhasını iki kısma ayırmaktadır. Birincisi, uzuvları ve duyu organları henüz belli olmamış başlangıç safhası, ikincisi de hatları uzuv ve duyu organları yeni belirmeye başladığı mudğanın son safhasıdır.”⁴¹

Muhammed b. Tahir bu ayeti şöyle açıklamıştır: “Allah'ın bu ayetteki “muhallaka ve gayri muhallaka” ifadesi mudğanın sıfatıdır, böylece bu mudğanın sıfatlarından bir safha olmuş olur. Mudğanın ilk günlerinde “gayri muhallaka” yani şekilleri belirsiz, sonra “muhallaka” yani yüz ve başka uzuvlar görünmeye başlamış demektir. Böylece yaratılış şekilleri tezahür eden bu kısım “muhallaka” (yaratılışı belli) olmuş oluyor. Bunun için bu iki sıfat bundan önceki nutfe ve alaka safhalarında

³⁸ el-Hac 22/5.

³⁹ Taberi, XVI, 461.

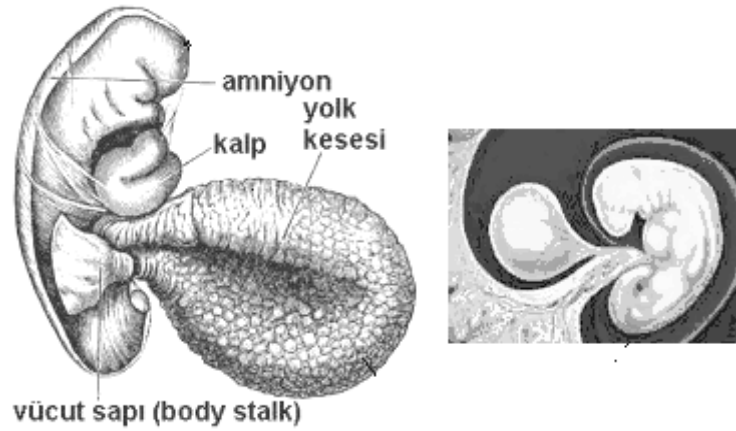
⁴⁰ Taberi XVI, 463.

⁴¹ Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer Fahreddin er-Râzî (ö. 606/1209), **et-Tefsirü'l-Kebir Mefatihü'l-Gayb**, Beyrut, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990, XII, 8.

geçmemiştir. Dolayısıyla mudğa yaratılışın esaslarından biri olup bu iki sıfatta mudğa için lazım gelmektedir.⁴²

Abdülaziz Bayındır'a göre de “muhallaka ve gayrı muhallaka” mudğanın sıfatıdır. Biz mudğaya dışarıdan baktığımızda “gayrı muhallaka” (yaratılışı belirsiz) olarak görünür, ama o et parçası dikkatle incelendiğinde ceninin şekillenmeye başladığı yani “muhallaka” olduğu görülebilir.⁴³

Tıp ilmine göre cenin 24. günden 28. güne kadar olan birkaç günde mudğanın ilk günlerini geçirmektedir. Bu günlerde ceninin bir çiğnem et parçası gibi olduğu biliniyor. Cenin 28. güne başlarken mudğa safhasının ikinci safhasına geçmiş oluyor ve bu safhada (bir çiğnem et şeklinden) kabartmalar ve yaratılış şekilleri belli olmaya başlar. 4. haftanın başında göz, dil, 5. haftada ise ağız ve dudaklar tezahür oluyor. Böylece yavaş yavaş yaratılış tamamlanmış oluyor.⁴⁴

Şekil-8. Yaratılış şekilleri belli olan görünümü.⁴⁵

Biz bu ayet ile modern tıp ilmini birleştirip anlamaya çalıştığımızda “muhallaka ve gayrı muhallakanın” kimi müfessirlerin söyledikleri gibi henüz yaratılıp biçimlendirilmeden önce rahimlerin dışarı attığı nutfe veya yaratılan kemik

⁴² Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusi İbn Aşur (ö. 1394/1973), **Tefsirü't-Tahrir ve't-Tenvir**, Tunus, Ed-Dârü't-Tunusiyye, 1984, XVII, 198.

⁴³ Abdülaziz Bayındır Hoca ile (20.12.2008) Tarihli Mulakatım.

⁴⁴ el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, yay. haz. Mücteba Uğur; Çev. Abdülvehhab Öztürk. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991, 108.
<http://www.İslâmpedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm> (09.04.2009)

⁴⁵ <http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelik-t619/index.html?s=21398b7d6a6cf26215acc40483d63f2c&> (14.07.2009)

ve diğer halleri tamamlanarak doğanlar olduğunu, mudğa halindeyken düşen tamamlanamayan kısmı olmadığını, aksine yukarıda anlattığımız gibi Muhammed b. Tahir ve Abdülaziz Bayındır'ın bu ayet hakkında tercih ettiği görüşün isabetli olduğunu söylemek mümkündür.

1.1.1.5. Kemiklerin Yaratılması

Kur'an-ı Kerim'de kemiklerin oluşması şu ayette anlatılmaktadır:

“Bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik”.⁴⁶

Peygamber (s.a.v) hadisine göre kemikler 7. haftanın başında oluşmaya başlar:

“Nutfenin üzerinde kırk iki gece geçince Allah bir melek gönderir. Melek ona şekil verir. Gözünü, kulağını, etini ve kemiklerini yaratır”⁴⁷ buyurur.

Hadiste geçen kırk iki gece 6. haftanın son gecesidir. Bundan sonra 7. hafta başlar.

Tıp bilginleri de ceninin kıkırdak kemiklerinin yedinci haftada oluşacağını söylemektedirler.⁴⁸

Keith L. Moore'un *Developing Human* adlı bilimsel eserinde şu ifadeler geçmektedir:

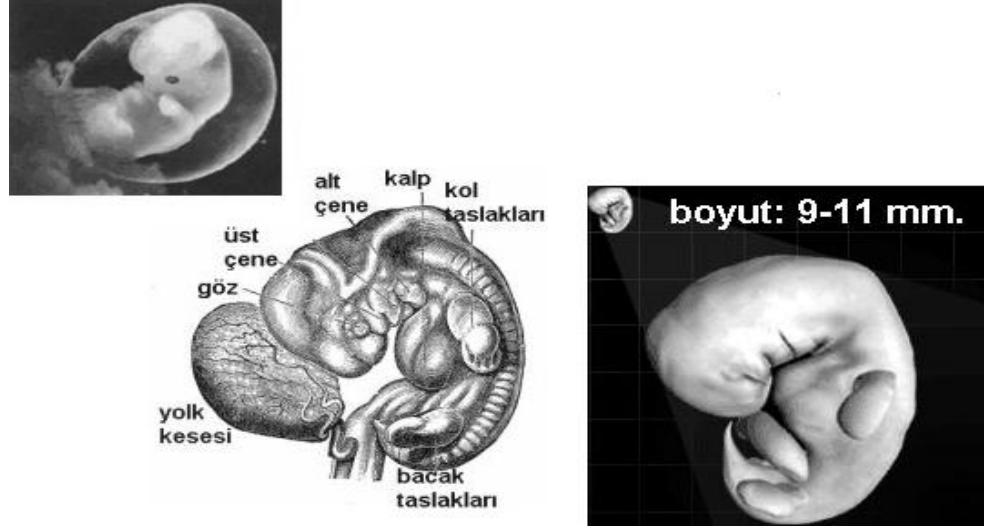
“6. haftada kıkırdaklaşmanın devamı olarak ilk kemikleşmede köprücük kemikleri ortaya çıkar. 7. hafta sonunda uzun kemiklerde kemikleşme başlamıştır. Kemikler oluşmaya devam ederken kas hücreleri kemiği çevreleyen dokudan seçilerek kas kitlesini meydana getirirler”.⁴⁹

⁴⁶ el-Mu'minûn 23/14.

⁴⁷ Ebü'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. el-Haccac (ö. 261/875), **Sahihu Müslim**, Riyad, Bey tül el-Efkar eddevliyye', 1998, s. 1060.

⁴⁸ el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, s.118;
<http://www.İslâmpedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm> (15.08.2008)

Kısacası, insanın Kur'ân-ı Kerim'de tarif edilen oluşum aşamaları modern tıp embriyolojinin bulguları ile bir uyum içindedir.

Şekil-9. 7. Haftanın sonunda 10-12 milimetre boyunda olan cenin görünümü.⁵⁰

1.1.1.6. Kemiklere Et Giydirilmesi

Kemiklere et giydirilme safhası bu ayetteki “*Bu kemikleri (iskeleti) etle kapladık*”⁵¹ ifadesiyle anlatılmaktadır. Bu safha yedinci haftanın sonundan sekizinci haftanın sonuna kadar devam eder. Bu arada kemikler üzerinde organlar görülür ve iskelet etle örtülmeye başlar. Sonra cenin görünümü normal insana benzer. Doljayısıyla (embryo) safhası sona ermiş ve yaratılışı tamamlanmış oluyor. Bundan sonra (foetus) cenin safhası başlar.⁵²

Zeki Duman ana rahminde ceninin geçireceği safhaları anlatan Mü'minûn 14. ayetteki bağlaçları çok dikkat çekici bir şekilde değerlendirmektedir:

⁴⁹ Altunbaş, Yusuf, **Kur'ân'da İnsanın Yaratılışı ve Evrim Teorisi**, (Sivas), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. İslam Felsefesi Bilim Dalı. (Yüksek lisans Tez) 2006, s. 128,den naklen, s. 118.

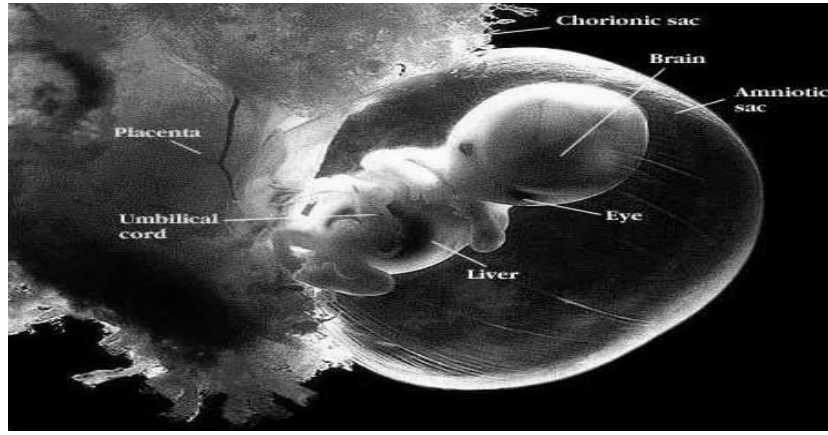
⁵⁰ [http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelik-t619/index.html?s=21398b7d6a6cf26215acc40483d63f2c&\(14.07.2009\)](http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelik-t619/index.html?s=21398b7d6a6cf26215acc40483d63f2c&(14.07.2009))

⁵¹ el-Mu'minûn 23/14.

⁵² Abdülmecid zindani, v.d., s. 82;
[http://www.İslâmpedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm\(15.08.2008\)](http://www.İslâmpedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm(15.08.2008))

“Nutfenin rahme yerleşmesinden sonra alaka, mudğa, kemik ve kemiklere et giydirme merhalelerini belirten lafızlar, Arapçada “fa-i ta’kibiyye” denilen bağlaçlarla birbirine bağlanmıştır. Lafızların birbirine “tertib ve ta’kib” ifade eden bağlaçlarla bağlanmaları belki de bunların bütün bir zaman dilimi içerisinde ve peş peşe meydana geldiklerinin bir ifadesidir. Çünkü aynı ayette, kemiklere et giydirilmesini ifade eden kelime (lahm) ile “ *cenini farklı bir yaratılışta inşa ederiz*” cümlesi arasındaki bağlaç “ ” (sonra)’dır. Bu bağlaçta Arapça’da iki fiil ve oluşum arasında “tertib ve terahi (zamanda fasıla)” manasını ifade etmektedir”.⁵³

Bu açıklamalar bize göre isabetli görülmektedir.

Şekil-8. haftalık cenin görünümü.⁵⁴

1.1.1.7. Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can ile Ruhun Farkı

Cenine ruh, nutfe, alaka, mudğa, azm ve lahm safhalarını tamamlayıp tam bir insan şeklini aldıktan sonra üflenir. Böylece başka canlılardan farklı hale gelmiş olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: “ ” *“Sonra onu başka bir yaratılışla insan haline getirdik”*.⁵⁵

Ayette geçen başka bir yaratık olma şekli ise şu ayetten anlaşılmaktadır:

“ ” *“Sonra onu tamamlayıp şekillendirmiş, ona kendi ruhundan üflemiştir.”*⁵⁶

⁵³ Zeki Duman, **Kur'an Kerim ve Tıbbı Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi**, (İzmir, 1991) s. 34, Naklen, Mehmet Erşahin, s. 182; el-Mu'minûn 23/14.

⁵⁴ <http://www.ebnmaryam.com/vb/showthread.php?t=15596&page=4>.(14.07.2009)

⁵⁵ el-Mu'minûn 23/14.

⁵⁶ es-Secde 32/9.

Bu ayette geçen kelimesi şunlara işaret etmektedir:

Normal insanda olması gereken kemiklerin etle örtülmesi, göz, kulak, kalp gibi bütün organların gelişmesi, şekil olarak tam insan şeklini alması, tüm organlar kendi görevini yapma özelliklerine sahip olan bir hale getirilmesi gibi yaratılışın başlangıcının tamamlanmasına işaret etmektedir. Dolayısıyla “sevvâhu” kelimesi Mü’minûn sûresindeki “ ” ifadesini göstermektedir.

“ ” kendi ruhundan üflemiştir ifadesi de cenine ruhun üflendiğini göstermektedir. Bu ayette cenine üflenene ruh Allah’a nispet edilmiştir. Ruhun Allah’a nispet edilmesi ise ruhun ne kadar önemli olduğuna işaret eder. Çünkü insanı diğer canlılardan farklılaştıran, yeni bir yaratık haline getiren şey ruhtur. Cenin, ruh üflenene kadar her hangi bir canlının rahmindeki cenin gibidir. Dolayısıyla insanı insan yapan ruhun üflenmesidir. Ruh üflenmeden önce her ne kadar insan şekli taşısa da ona insan denilmez. Ancak ruh üflendikten sonra insan denir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: “ ” “*Ve sizin için kulaklar, gözler, kalpler yaratmıştır. Ne kadar az şükrediyorsunuz!*”⁵⁷ Bu raddede ceninin kalbi, kulağı, gözü vardır ve canlıdır. Ama bu ana kadar gözü, diğer canlılarla aynı özellikte iken artık basiret sahibi olur, bir şeyin öncesini ve sonrasını görebilecek özellik kazanır. Kalbi sadece kan pompalama işi yaparken bu andan itibaren o yerde ruhun da kalbi oluşarak iman, küfrün, sevginin, nefretin ve hayatla ilgili her türlü kararın merkezi olur. Kulağı ise işittiği kelimelere anlam vermeye ve onlardan oluşan cümleleri kavramaya başlar. Bunlar insanın ayırıcı özellikleridir.⁵⁸

Ruh veya nefis hakkında Allah Kur’ân-ı kerimde şöyle buyuruyor:

⁵⁷ es-Secde 32/9.

⁵⁸ <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh>
(27.05.2009)

*“Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır da ölümüne hükmettiği canı alır, ötekini muayyen bir vakte kadar bırakır. Şüphe yok ki, bunda iyi düşünecek bir kavim için ibretler vardır.”*⁵⁹

Ayette hem mevt, hem vefat kelimeleri geçer. “ ” (nefisler) hem “يَتَوَفَّى” (yeteveffa) fiilinin mef’ûlü hem “موت” (mevtin) ve “منام” (menam) ın uykunun fâilidir. Bona göre bir kişide iki nefis vardır. Biri vefat ettirilen nefis, diğeri de uyuyan ve ölen nefistir. Ayetler arası ilişkiler iyi kurulursa görülür ki, uyuyan veya ölen beden, vefat ettirilen ise ruhtur.

Vefat’ın kökü vefâ “وفى” dir. Vefâ Arapçada bir şeyin tamamına ulaşan anlamındadır. Vefat ettirmek yani “توفى” (teveffi) tamamlatmaktır. Ölüm veya uyku sırasında ruhun yapacağı bir iş kalmadığı için Allah onu bedenden çekip alır.

“موت” mevt canlılığın kaybolması yani ölüm demektir.

Uyuyan ve ölen bedendir. Ruh ne ölür, ne de uyur. İnsan, ruh ile bedenin birleşmişidir. Bunların her ikisine de nefis denir.⁶⁰

Diğer bir ayette şöyle buyuruyor:

*“Nihayet onlardan (müşriklerden) birine ölüm gelip çattığında: "Rabbim! der, beni geri gönder.”*⁶¹ Bu ayette ruh, “Rabbim! beni geri gönder” diye konuşuyor ve meseleyi anlayıp şöyle devam ediyor: *“Ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve hareketler) yapayım”* diyor. Buna cevaben Allah şöyle buyuruyor: *“Hayır! Onun söylediği bu söz (boş) laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır.”* Bu ayetten anlaşılan şudur: Nasıl ana rahminde yapısı tamamlandığında vücuda ruh üflendiyse, ba's günü dirilinceye kadar bedene ruh iade edilmeyecektir. Ruh ancak dirildikten sonra geri gelir.

⁵⁹ ez-Zümer 39/42.

⁶⁰ Abdulaziz Bayındır, **Kur’an Işığında Doğru Bildiğimiz Yanlışlar**, İstanbul, Süleymaniye Vakfı Yayınları, 2007, s. 113-114.

⁶¹ el-Mu’minûn 23/99.

Anlaşılan şu ki cenine ruh üflendikten sonra oluşan kalp, göz, kulak; ruhun kalbi, ruhun gözü, ruhun kulağıdır. Ama vücudun kalbi, vücudun gözü, vücudun kulağıyla da girdirildiği zaman bire bir örtüşmektedir.⁶²

Cenine ruhun üflenmesi hakkında İbnü'l-Kayyım ve İbn Hacer'in görüşü şöyledir: “Cenine ruh üflenmeden önce cenin canlı bir varlıktır, ancak ruh üflenmeden önce cenindeki bu hareketlilik ve hayatiyet irâdî değildir. Fakat ruh üflendikten sonra ceninde irâdî hareketler meydana gelir.”⁶³

Ruh ile canlılığın aynı olmadığına bir başka örnekte şudur: günümüzde gerçekleştirilmekte olan canlı veya ölmüş bir insandan yapılan organ nakillerinin başarılı gerçekleşmesinden sonra, nakledilmiş organların diğer bir insan vücudunda yeniden hayatı devam etmesidir. Nitekim bir insan öldükten sonra bazı organlardaki hayatiyet saatlerce devam ederken, bazılarının ölümün gerçekleşmesinden hemen sonra bitmektedir.⁶⁴

Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz: Cenine ruh üflenene kadar her cenin herhangi bir canlının rahmindeki cenin gibidir, insan değildir. Ceninde bulunan hayatiyet tıpkı bitkilerdeki hayatiyet gibidir. Çünkü insana insanlık vasfını kazandıran şey onun canlılığından ziyade ona verilen ruhtur.⁶⁵

1.1.1.7.1. Cenine Ruh Ne zaman Üflenir?

Cenine ruhun ne zaman, hangi aşamada üfleneceğini, hamilelik süresiyle ilgili Kur'ân ayetleri ve ilgili hadislerden anlayabiliriz. Bu durumu açıklayan ayetler şunlardır:

⁶² <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh> (27.05.2009)

⁶³ Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed İbn Kayyım el-Cevziyye (ö. 751/1350), **et-Tibyan fi Aksami'l-Kur'ân**, thk. Taha Yusuf Şahin, Beyrut, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1982, s. 218.

⁶⁴ Erşahin, s. 186.

⁶⁵ <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh> (27.06.2009)

“Sizi bir tek nefisten (döllenmiş yumurtadan) yaratan ve eşini de ondan (döllenmiş yumurtadan) yanında huzur bulsun diye eşini (Havva'yı) yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşi hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı.”⁶⁶

“Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır.”⁶⁷

Bu ayette Allah (c.c) insana, annesine ve babasına iyilik yapmayı emretmiş ve annenin insanı nice sıkıntılara katlanarak taşıdığını bildirmekle birlikte insanın annesinden tamamen ayrılma süresinin (emzirme) iki yıl olduğunu anlatmaktadır. Bu ayetteki ayrılma süresinin açıklanması Bakara sûresinin 233. ayetindedir. Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

“Emzirmeyi tamamlamak isteyen (baba) için, anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler.”⁶⁸

Eğer biz bundan önceki ayetle bu ayeti birleştirerek anlamak istersek, ayetten anlayacağımız, çocuklarını tam emzirmek isteyen anne-babalar için emzirme süresinin iki tam yıl olmasıdır.

Diğer bir ayette, Allah (c.c) şöyle buyurmuştur:

“Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu. Taşınması ile sütten kesilmesi, otuz ay sürer.”⁶⁹

⁶⁶ el-A'râf 7/189.

⁶⁷ Lokman 31/14.

⁶⁸ el-Bakara 2/233.

⁶⁹ el-Ahkaf 46/15.

» - -

. ».

“Şüphesiz nutfe rahme 40 gecede yerleşir. Sonra melek onun yapısını yazar.”⁷²

3. Üçüncü hadis

» - -

.«

Huzeyfe b. Üseyd (ra) hadisi.

Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Nutfe rahme yerleştikten 40 yahut 45 gece sonra melek gelir ve Ya Rabbi şaki mi said mi, diye sorar. Bunlar yazılır. Ya rabbi, erkek mi dişi mi, diye sorar. Bunlar yazılır. Sonra melek, amelini, eserini, ecelini ve rızkını yazılır. Sonra sayfalar dürülür. Artık onlara ne bir ilave yapılır ne de çıkarma.”⁷³

4. Dördüncü hadis

- - :

“

”

Abdullah b. Mesud’un rivayetine göre Allah’ı Elçisi (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Sizden biriniz annesinin karnında kırk günde toparlanır. Sonra bu kadar sürede “alaka” olur. Sonra bu kadar sürede “mudğa” olur. Sonra Allah bir meleği

⁷² **Müslim**, kader, 2644.

⁷³ **Müslim**, kader, 2645.

dört kelimeyle gönderir: Rızkı, eceli, ameli, şakî mi yoksa sa’îd mi olacağı yazılır. Sonra ona ruh üflenir.”⁷⁴

DEĞERLENDİRME

Abdullah b. Mesud’un rivayet ettiği son hadiste, ana rahmindeki nutfе, alaka ve mudğа safhalarından her birinin 40 gün sürdüğü ve ruhun bundan sonra yani 120. günde üflendiğı ifade edilmektedir. Bunlar Kur’ân’a ve diğer üç hadise ters düşmektedir.

Konu ile ilgili ayette şöyle geçmektedir:

*“Biz insanı çamurdan alınan bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir yerde nutfе (döllenmiş yuaamurta) haline getirdik. Sonra nutfeyi alakaya (rahim cidarına yapışmış embriyoya) çevirdik, sonra embriyoyu bir çiğnemlik et görünümünde yaptık, sonra bir çiğnemlik eti kemiklere çevirdik sonra da kemiklere et giydirdik. Sonra onu bambaşka bir yaratık yaptık.”*⁷⁵

Bu ayete göre yumurtanın döllenip nutfе halini almasıyla başlayan hamilelik alaka, mudğа, kemiklerin oluşumu ve kemiklerin ete büründürölmesi olmak üzere dört safhadan geçmektedir. Bu lafızlar birbirine “fâ-i takibiyye” denilen bağlaçla bağlandıklarından bu safhalardan birinin tamamlanmasının hemen ardından diğerinin başladığı anlaşılır. Nutfе ile alaka arasında “fâ-i takibiyye”nin bulunmaması, bu arada başka bir durumun olduğuna işarettir. Gerçekten de döllenmiş yumurta yani tek olan nutfе, rahim cidarına yapışıp alaka halini alıncaya kadar sürekli bölünerek çoğalır. Hâlbuki bu son hadiste, nutfе ayrı bir safha sayılmış, buna alaka ve mudğа safhaları eklenmiş ama kemiklerin oluşumu ve ete büründürölmesi safhasından söz edilmemiştir. Bu da ayetle hadis arasında ciddi bir uyumsuzluk oluşturmaktadır.

⁷⁴ Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhari (ö. 256/870), **Sahihü'l-Buhari**, İstanbul, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1979, VII, Kitabul kader. Hadis no:1.

⁷⁵ el-Müminûn 23/12-14

Kemiklere et giydirilmesi yani damarların sinirlerin ve bütün bölümleriyle vücudun tam oluşması demektir. Bu ana kadar insan cenini ile diğer canlıların cenini arasında şekil dışında bir fark bulunmaz. Ruhun üflenmesi ile birlikte oluşan fark ayette, “

” “*Sonra onu bir başka yaratık haline getirdik*” cümlesi ile

ifade edilmiştir. Bu cümle, önceki cümleye “sümme = ” bağlacı ile bağlanarak ruhun üflenmesinin, vücudun maddi yapısının bir parçası olmadığı göstermiştir. Çünkü bu bağlaç “tertîp ve terâhî” zamanda fasıla manasını ifade etmektedir.⁷⁶ Sonuç olarak cenine ruhun üflenmesi mudğa safhasından sonra değil, vücut yapısının bütünüyle tamamlanmasından sonradır. Bu sebeple yukarıdaki hadis delil alınacak vasıfta değildir.⁷⁷

Abdullah b. Mes’ud’dan Müslim’in rivayet ettiği hadis şöyledir:

“Sizden biriniz annesinin karnında kırk günde toparlanır. Sonra bu kadar süre içinde ‘alaka’ olur. Sonra bu kadar süre içinde ‘mudğa’ olur.”⁷⁸

Burada her bir safha sümme bağlacıyla bağlanarak her birinin ayrı ayrı kırkar gün olduğunu teyit etmiştir. Yukarıdaki tenkit bunun için de geçerlidir.

1.1.1.7.1. İslam Âlimlerinin Görüşleri

Âlimlerin ekseriyeti, bu hadislere dayanarak ruhun 120. günde üflendiği kanaatine sahiptirler. Bunlardan bazılarının görüşleri şöyledir:

Abdulfettah İdrîs’e göre Huzeyfe hadisinde cenine ruhun birinci kırk günden sonra üfleneceğine uzaktan yakından bir işaret yoktur.⁷⁹ Çünkü Huzeyfe hadisi

⁷⁶ Zindani, v.d., **İlmu’l-Ecinne**, s. 92; Hüseyin Çetin, **Metin ve Sened Tenkidi Açısından Meleğin Cenine Ruh Üflemesi ve Kaderini Yazması Hadisinin Değerlendirilmesi**, (Yüksek lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, 2008. s. 34; Zeki Duman, s. 34.

⁷⁷ Abdülaziz Bayındır hoca ile (13.01.2009) Tarihli mulakatım.

⁷⁸ **Müslim**, kader, 2643.

dikkatle incelendiği zaman orada, kırk günden sonra meleğin ruh üflemek için değil, ceninin fiziksel yapısını biçimlendirmek için gönderildiği anlaşılmaktadır. Fiziksel yaratılışın tamamlanması, ruhun üflenmesine delalet etmez. Dolayısıyla bu iki hadis arasında bir çelişki bulunmamaktadır.⁸⁰

İbn Kayyım diyor ki: “Huzeyfe hadisi, meleğin gelişini birinci kırk günden sonra; İbn Mesud hadisi ise üçüncü kırk yani yüz yirmi günden sonra olarak kayıtlıyor. İkisi de doğrudur. Hz. Peygamber doğru söylemiştir ve bu hadisler takdirden sonraki takdirin ifadesidir. Birincisi, nutfenin ilk yaratılış safhasına gelişinin; ikincisi ise yaratmanın tamamlanıp can verilisinin takdridir. Buna göre bir rivayet yaratılışın başını, diğeri ise sonunu itibara almış demektir.”⁸¹ Yine, İbn Kayyım’a göre nutfе döneminde tasvirden⁸² söz edilemez. Çünkü ilk kırk gün geçtikten sonra aşama-aşama yaratılış safhası başlar. Takdir ve kitabet bu vakitten sonra müteaddit zamanlarda gerçekleşir. Dolayısıyla Huzeyfe hadisini Abdullah b. Mesud hadisine hamletmek gerekir. Çünkü Huzeyfe hadisi mutlak, İbn Mesud hadisi ise mukayyettir.⁸³

Ömer Nasuhi Bilmen’e göre ana rahmindeki cenin 120 günden veya 4. aydan önce hayat sahibi veya tam olarak insan değildir. Zira cenine, ruh yüz yirmi geceden sonra üflenir. Bu görüşünü şöyle ifade etmektedir:

“Bir kimse hamile kadını dövmele bir cenin düşürse, bakılır: Eğer bu cenin henüz dört aylık olmadan düşmüş ise o kimse üzerine gurre⁸⁴ vacip olur, kefarete lazım gelmez. Çünkü bu takdirde bir hayat sahibini öldürmemiştir ki, kefarete lazım gelsin. Fakat tam dört aylık olduktan sonra düşmüş, harekette bulunması yakînen bilinmiş, buna dört adil ebe de şahadette bulunmuş olursa bundan dolayı hem gurre, hem de kefarete vacip olur. Bir cenine yüz yirmi geceden sonra ruh üfleneceği bir hadisi şerif ile

⁷⁹ İdrîs, Abdulfettah Mahmud, “**et-Tehallus mine’l-Halâyâ ve’l-Ecinneti’l-letî bihâ Teşevvuhun Verâsî**”, Mecelletu’l-Buhûsi’l-Fıkhîyyeti’l-Mu‘âsıra, Yıl: 17, Sayı: 66, 2005, s. 47-48.

⁸⁰ İdrîs, a.e, 48.

⁸¹ el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbâ Göre İnsanın Yaratılışı**, s. 92; İbn Kayyım, **et-Tibyan fî Aksami'l-Kur'ân**, s. 208.

⁸² Vücuda şekil vermesi.

⁸³ İbn Kayyım, **Tarikü'l-Hicreteyn ve Babü's-Saadeteyn**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.] s. 135.

⁸⁴ *(Düşürülen bir ceninden dolayı verilmesi gereken (bir köle ya da cariye veya tam diyetin yirmide biri olan 500 dirhem gömüş) malî tazminat.)* Mehmet Erdoğan, **Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Rağbet Yayınları, 1998, s. 125.

beyan edilmiştir. O halde bu cenin, canlıdır. Ölmüş olarak düşünce diyeti gurredir. Öldürülmüş olacağından dolayı da canıye kefarete lazım gelir”.⁸⁵

1.2. Fıkıhta Cenin

Genel manada ana karnındaki çocuğun tüm aşamaları için cenin denilse de, hukukî statüsü bakımından ilgili hükümlerin tesisi için fıkıh mezhepleri cenini farklı şekillerde tarif etmişlerdir.

Fıkıhta cenini, sözlükteki anlamıyla kullanmaktadırlar. Bununla birlikte ceninin ıstılâhî tarifi konusunda onların farklı yaklaşımlara sahip olduğunu görmekteyiz.

1.2.1. Hanefilere Göre Cenin

Hanefilere göre ana karnındaki şeye cenin denilmesi için organlarının bir kısmının belirlenmesi ve insan olduğuna dair bir eserin görülmesi gerekir. Yani bakıldığında insan olduğu anlaşılmalıdır. İnsan olduğunun anlaşılması ise ceninde parmak, tırnak, saç gibi organların görülmesiyle olur.⁸⁶ Eğer bunlar görülmemiş ise bu bir kan pıhtısı, alaka veya mudğa'dır.⁸⁷

Kâsânî, *Bedaiü's-Sanai'* adlı eserinde şöyle demektedir: “Eğer ceninin yaratılmış olduğunu açıkça ortaya çıkmazsa cenin değildir. Belki mudğa olur”.⁸⁸

1.2.2. Malikîlere Göre Cenin

Malikîlere göre, henüz biçimlenmemiş olsa bile ana rahminde bulunan varlık - kan pıhtısı veya et parçası olsa da- cenin olarak tanımlamakla⁸⁹ birlikte rahimde

⁸⁵ Ömer Nasuhi Bilmen (ö. 1391/1971), **Hukukî İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu**, İstanbul, Bilmen Yayınevi, 1985, III, 155.

⁸⁶ Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülazîz ed-Dımaşki İbn Abidin (ö. 1252/1836), **Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar**, Riyad, Dâru Alemü'l-Kütüb, 2003/1423, I, 500; Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr Merginani (ö. 593/1197), **El-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedi**, Karaçi, İdaretü'l-Kur'an ve'l-Ulumü'l-İslâmiyye, 1417, VII, 102.

⁸⁷ İbn Nüceym, Zeyn b. İbrâhim b. Muhammed (ö. 970/1563), **El-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik**, thr. Zekerıyyâ Umeyrat, Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997/1418, VII, 105; Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed (ö. 483/1090), **El-Mebsût**, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1406/1985, III/213.

⁸⁸ Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed el-Hanefi Kasani (ö. 587/1191), **Bedaiü's-Sanai' fi Tertibi's-Şerai'**, thk, Ali Muhammed Muavvez, Adil Ahmed Abdülmevcut, Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997, X, 456.

biriken kanın üzerine sıcak su dökülmesi halinde dağılmıyorsa onun cenin olduğu, aksi durumda ise cenin olamayacağı şeklinde bir ölçü de koyduklarını görmekteyiz.⁹⁰

Malik b. Enes'e şöyle soruldu: “Bir adam bir kadının karnına vurmaktan dolayı o kadın, mudğa ya da alaka halinde olan, henüz kol veya gözü gibi hiçbir organı belli olmayan bir düşük yaparsa, bunun için gurre gerekir mi?” Buna cevaben Malik dedi ki: “Eğer onun gerçek gebelikten düşük yapmış olduğu belli olup yaptığı düşük alaka veya mudğa veya kan pıhtısı olursa gurre vacip olur, hem de boşanmadan dolayı iddet tamamlanmış kabul edilir.”⁹¹

1.2.3. Şafîlilere Göre Cenin

İmam Gazzali hariç, Şafîlilere göre, ana rahminde taşınan şey, mudğa olsun, alaka olsun, insan suretine benzesin veya benzemesin örfe göre insanın yaratılışının ilk evresi diye bilinen şey cenindir. Eğer insanlar rahimdeki şeyin ne olduğu hakkında şüpheye düşerlerse o cenin değildir.⁹²

İmam Gazzali ise spermin, rahme dökülmesi ve kadının yumurtası ile birleşmesini cenin evresinin ilk safhası olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla ona göre bu andan itibaren cenine müdahale etmek caiz değildir.⁹³

1.2.4. Hanbelîlere Göre Cenin

Hanbelîlerin çoğunluğuna göre ana karnındaki şeyin, cenin ismini taşıması ceninin insan suretini alması ile başlar. Bu aşamadan önce onun cenin olduğu kesin değildir.⁹⁴

⁸⁹ Bâcî, Ebu'l-Velîd Süleyman b. Halef (ö. 494.h), **el-Muntekâ Şerhu'l-Muvattâ**, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire, 1914, VII/80.

⁹⁰ Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arafê Desuki (ö. 1230/1815), **Hâşiyetü'd-Desuki ala Şerhi'l-kebir**, Dârü'l-Fikr, t.y., IV, 268; Adevî, Ali b. Ahmed, (ö. 1189.h) **Hâşiyê 'alâ Şerhi'l-Huraşî 'alâ Muhtasari Halîl**, Thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed el-Bikâ'î, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1412/1991, II, 107.

⁹¹ Malik b. Enes (ö. 179/h), **El-Müdevvenetü'l-kübra**, Abdüsselam b. Saîd Tenuhi Sahnun (ö. 240/854), Beyrut, Dâru Sadır, 1905, VI, 399.

⁹² Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri Nevevi (ö. 676/1277), **Elmecnû' Şerh el-Muhezzeb li'ş-Şirazi**, Riyad, Dâru Alemü'l-Kütüb, 2003, XX, 326; Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed el-Kaffal Şaşı (ö. 507/1114), **Hulyetil Ulema Fî Me'ripeti Mezâhib'il Fukaha**, tahkik Yasin Ahmed İbrâhim Deradeke, Amman, Mektebetü'r-Risâleti'l-Hadise, 1988, VII, 545; Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî Remli (ö. 1004/1596), **Nihayetü'l-Muhtac ila Şerhi'l-Minhac**, Beyrut, Dârü'l-Fikr, 1984, VII, 373.

⁹³ Ebû Hamid Huccetülİslâm Muhammed b. Muhammed Gazzali (ö. 505/1111), **İhyau Ulumi'd-Din**, Beyrut, Dârü'l-Ma'rife, 1983, II, 51.

Aynı mezhebe mensup olan İbn Receb, Hz. Peygamber'in şu hadisini kendine delil almıştır.

“Nutfenin üzerinden 42 gece geçince, Allah bir melek gönderir ve hemen onun yapısını, kulağının, gözünün, cildinin, etinin ve kemiğinin biçimini belirler.”⁹⁵ Bu hadisle birlikte zamanındaki tabiplerin beyanlarını dikkate alarak otuz beş veya kırk beş gün içerisinde rahimdeki pıhtının cenin haline geldiğini söylemiştir.⁹⁶ Ona göre nutfe ceninin başlangıcı olarak kabul edilmez. İbn Hacer ve İbn Kayyım gibi kimi âlimler de bu yaklaşıma sahiptir.⁹⁷

1.2.5. Zahirîlere Göre Cenin

İbn Hazm'a göre, ana rahminde oluşan varlık alaka aşamasından itibaren cenin adını alır. Bu aşamadan önce nutfe halidir. Ona cenin denilmez.⁹⁸

⁹⁴ Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed İbn Kudame (ö. 620/1223), **El-Mugni**, tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin Türki, Abdülfettah Muhammed el-Hulv, Alemü'l-Kütüb, 1999, XII, 63.

⁹⁵ **Müslim**, s. 1060.

⁹⁶ İbn Receb, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Şihâbuddîn, **Câmi'u'l-'Ulûm ve'l-Hikem**, b.y.y., ts., s. 52, 54.

⁹⁷ İbn Kayyim, **et-Tıbyân fî Aksâmi'l-Kur'ân**, s. 212; İbn Hacer, Ahmed b. Ali Askalânî, **Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî**, Thk: Muhammed Fuad Abdulbaki-Muhibbuddin el-Hatîb, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1379/1959, XI, 481-42.

⁹⁸ Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saîd Zahiri İbn Hazm (ö. 456/1064), **el-Muhalla**, Beyrut, Dârü'l-Fikr, t.y., VII, 266.

2. BÖLÜM
TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN VE CENİNE
MÜDAHALE (KÜRTAJ)

2. TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN VE CENİNE MÜDAHALE (KÜRTAJ)

2.1. Tıp Bilimi Açısından Ana Rahminde Cenin

2.1.1. Birinci ve Üçüncü Hafta

Cinsel ilişkide, boşalmadan sonra meni içerisindeki sperm, hızla serviks denilen rahmin boyun kısmından içeri girerler. Sperm buradan rahmin içerisinde yukarıya doğru ilerleyerek, tüplerin içerisine girerler. Bu tüplerin birisinin içinde erkek üreme hücresi sperm ile dişi üreme hücresi yumurta buluşup döllenme gerçekleşir.⁹⁹

Bu sırada erkek ve dişiden gelen kromozomlar¹⁰⁰ birleşmiş, yeni canlının kromozomları oluşmuştur. Rahim tüplerinin içinde gerçekleşen döllenmeden sonra, zigot,¹⁰¹ tüpün içinde rahme doğru ilerler. Rahme ulaşması 3-5 gün sürer. Bu aşamalarda zigot, bölünerek çoğalır. Hücre sayısı 2, 4, 8, 16, ... olarak artar.¹⁰² Yuvalanma aşamasındaki zigot, bir boşluğu çevrelemiş, tek tabaka halinde dizilmiş hücrelerden oluşur. Yuvalanma döllenmeden sonra 5-8. günlerde başlar, 9-10. günlerde tamamlanmış olur. Yani kadının âdetine daha 4-5 gün varken, döllenme ve yuvalanma işlemi tamamlanmıştır.¹⁰³

⁹⁹ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 43-44;

<http://www.gata.edu.tr/cerrahibilimler/kadindogum/sss/ap2.html>, (01-15-2009).

¹⁰⁰ DNA bulunan bir hücrenin çekirdeğinde bulunan ve genetik bilgileri aktaran zincirdir. Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 340.

¹⁰¹ (*Döllenmede bir spermin ve yumurtanın birleşmesiyle ortaya çıkan hücredir*). a.e., S. 345.

¹⁰² el-Bâr, *Halkü'l-İnsani Beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân*, s. 204.

¹⁰³ Anthony smith. *İnsan Yapısı ve Yaşamı*, çev. Erzen Onur, Nida Tektaş, Remzi kitap evi, istanbul, 1972, S. 118.

2.1.2. Dördüncü Hafta (22-28. Günler)

Cenin beyini, gözleri, ağzı, iç kulakları ve sindirim sistemi gelişmeğe başlar. Sinir sistemi, beyini, kalbi ve akciğerleri şekillenmeğe başlar. Kulakları küçücük nokta şeklindedir, gözleri ve burnu oluşmuştur. Kol ve bacakları şekillenmeye başlamıştır. Bu ayın sonunda embriyo elma çekirdeği kadar, yaklaşık 6 mm büyüklüğündedir.¹⁰⁴

2.1.3. Beşinci ve Altıncı Hafta (29-42. Günler)

Kalp atmaya başlar. Kulak kepçeleri şekillenir. Kollar el, kol ve omuz olarak farklılaşır. Parmak taslakları belirir. Ayak hâlâ yassı bir kabarıklılıktır. Burun ve üst çene gelişmeye başlar. Embriyon 1.25 cm boyundadır.¹⁰⁵

Yüz özellikleri daha belirginleşir. Kemikleri sertleşmeye, kıkırdak dokuları oluşmaya başlar. Gözleri, göz kapakları ve burun delikleri şekillenmeye başlar.¹⁰⁶ İskelet gelişmeye başlar. Fakat kıkırdak halindedir. Mide, bağırsaklar, üreme organları, böbrekler, mesane, karaciğer, akciğer, beyin, sinirleri, dolaşım sistemi hızla gelişmeye başlar. Embriyon 2 cm. boyundadır.¹⁰⁷

2.1.4. Yedinci Hafta (43-49. Günler)

Bu haftada ceninin baş kısmı hemen hemen vücudun yarısını teşkil eder. Diğer organlar da gelişmelerini sürdürürler. İç organlardan kalp, mide ve damarlar büyük ölçüde gelişmiş, diğer organlar da yavaş yavaş gelişmektedir.¹⁰⁸

2.1.5. Sekizinci Hafta (50-56. Günler)

Bu hafta ceninin en önemli haftalarından biridir. Çünkü bu haftada cenin süratle büyümeye devam etmektedir. Özellikle beyin ve kafa hızla büyümeye devam eder. Göz kapakları kıvrım şeklinde ayırt edilebilir. Alt çene belirginleşmeye başlar. Omurilik gelişimini sürdürür. Üst damak farklılaşır. Burnun ucu oluşur. Dişetlerinin

¹⁰⁴ Rene Feydman / Sabine Taylor. **Hamilelik**, çev. Maide Selen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991, S. 18; Glade b. Curtis, Judith Schler, s.51.

¹⁰⁵ Anthony smith, S. 118; Glade b. Curtis, Judith Schler, s.59.

¹⁰⁶ Muhammed Erfiş Ba Hamd. **Merahilü'l-Haml ve't-Tasarrufati't-Tıbbiyye fi'l-Cenin Beyne's-Şeriatil-İslamiyye ve't-Tıbbi'l-Muasır**, Cezayir, Ad Editions, [t.y.], s. 68.

¹⁰⁷ Anthony smith, S. 119; Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 67.

¹⁰⁸ Alparsaln Özyazıcı, **Hücreden İnsana**, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1979, s. 36; Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 77.

altında dişler gelişimini başlatır. Yemek borusu farklılaşır ve nefes borusundan ayrılır. Kalp içinde kapakçıklar fark edilmeye başlar. Kalbin 4 odacığı ayırt edilebilir. Akciğerler yemek borusunun iki yanında yer alırlar. Böbrek oluşmaya başlar. Belli başlı bütün iç organlar oluşmuştur. Kol ve bacaklar uzamıştır, ancak el ve ayak parmakları henüz birbirinden ayrılmamıştır. Henüz hissetmeseniz de bebek hareketlenmiştir. Boyu 2.5 cm (badem çekirdeği kadar), Ağırlığı ise 2 gr'dır.¹⁰⁹

2.1.6. Dokuzuncu ve Onuncu Hafta (57-70. Günler)

Dokuzuncu haftanın başlangıcında dil üzerinde tat alma memecikleri kendini gösterir.¹¹⁰ Parmaklar daha da uzun, parmak uçları hafifçe şişmiştir. Çünkü dokunma tabakaları gelişmektedir. Ayaklar gövdenin önünde buluşmak üzere uzamaktadır. Baş daha kalkıktır ve boyun daha gelişmiştir. Göz kapakları neredeyse gözleri örtmektedir. Bu zamana kadar gözler örtülmemiştir. Dış kulaklar belirli ve şekillidir. Cenin vücudunu, kol ve bacaklarını hareket ettirir. Bu hareketler ultrason sırasında görülebilir. Bebek henüz çok küçük olmasına rağmen artık bir insana benzemektedir.

111

2.1.7. On Bir ve On Dördüncü Haftalar (71-98. Günler)

Ceninde bu haftadan itibaren kaş çatma gibi birçok refleks gelişir. Başparmak diğer parmaklara değdirilebilir. Yutma başlar. Taban deneysel olarak gıcıklandığında bütün bacak geri çekilir. Ortadan yarık olan damağın iki parçası birleşir. Ses telleri gelişir.¹¹² Dış genital organlar tamamen belirginleşmiştir. Cenine iğne batırıldığında ağrıyla irkildiği, sinyal sesinden sonra iğne batırıldığında ve bu birkaç kez tekrarlandığında artık sinyal sesinden sonra iğne olmaksızın irkildiği, dolayısıyla bebeğin öğrenme duygusunun geliştiği ispatlanmıştır.¹¹³ İdrar boşaltımı başlamıştır (İdrar amniotik sıvının düzenli olarak yenilenmesiyle dışarı atılır). Yutulan amniotik sıvı hazmedilir. Cinsiyet kesinlikle belirlenmiştir ve organlar açıkça görülmektedir.

114

¹⁰⁹ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 85; <http://www.gebelikbelirtileri.com/8.hafta.html>. (01.17.2009)

¹¹⁰ el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, s. 112.

¹¹¹ Anthony Smith, s. 119.

¹¹² a.e., s. 120.

¹¹³ el-Bâr, **Hal'ku-l İnsan Beyne e-Tıbbi ve-Kur'an**, S. 374.

¹¹⁴ Anthony smith. S. 120.

2.1.8. On Beşinci ve On Sekizinci Haftalar (99-126 Günler)

Bu haftaların gelişmeleri: Ceninin saçları çıkmaktadır. Gelişmekte olan bebeğin kafası üzerinde *lanugo* adı verilen ince ve ipeksi tüyler belirmeye başlar. Bu ilkel saçlar doğumda kaybolurlar.¹¹⁵ İkinci önemli olay ise ceninin parmağını emmeye başlamasıdır.¹¹⁶ Meme uçları belirir. Tırnaklar sertleşir. Kalp atışları annenin karnı dinlenerek duyulabilir. Anneler fetüs hareketlerini (tekme) hissetmeye başlar. Fetüsü arada bir hıçkırık tutabilir. Gebelik yarılanmıştır. Fetüsün uzunluğu baştan bacaklara kadar 15 cm baştan topluklara kadar 22.5 cm'dir. Baş bütün bedenin üçte birini meydana getirir.¹¹⁷

2.1.9. On Dokuzuncu ve Yirmi İkinci Haftalar (127-154. Günler)

Gözkapakları açılabilir. Erken doğarsa, iri bir erkek eli kadar büyüklükte olmamasına rağmen, çok az bir yaşama şansı vardır.¹¹⁸ Uzunluğu 20-25 cm'lik bu ceninin hareketleri artık anne tarafından hissedilebilecek kadar kuvvetlidir. Bedeni *lanugo* denilen ince yumuşak tüylerle kaplıdır. Başında saçları çıkmaya, kaş ve kirpikleri belirmeye başlar. Bedeni koruyucu nitelikte bir madde (verniks) ile kaplıdır.¹¹⁹

2.1.10. Yirmi Üçüncü ve Yirmi Altıncı Haftalar (155-182. Günler)

Bu sırada doğanların bir kısmı yaşar. Amniyotik sıvı miktarı 800 gr. olabilir. Parmak emme alışkanlığı yerleşir. Göbek kordonu en uzun durumuna varmıştır. Fetüsün uzunluğu baştan bacaklara kadar 22,5 cm, baştan topuğa kadar 35 cm.dir. Ağırlığı 1200 gramdır.¹²⁰

2.1.11. Yirmi Yedinci ve Otuzuncu Haftalar (183-210. Günler)

Yirmi dokuzuncu haftada gebeliğin dörtte üçü tamamlanmıştır. Tırnaklar, parmak uçlarına kadar uzar. Fetüsün üzerinde yağ birikmeye başlar. Parmağını

¹¹⁵ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 131.

¹¹⁶ el-Bâr. **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, s. 151.

¹¹⁷ Anthony Smith, S. 121.

¹¹⁸ A.e., S. 121.

¹¹⁹ <http://www.gebelikveannelik.com/hafta-hafta-gebelik.asp> (19.01.2009)

¹²⁰ Anthony Smith, s. 121-122.

emebilir, hıçkırabilir, ağlayabilir, tatlı ve ekşi tatları alabilir, ağrı, ışık ve ses gibi uyaranlara yanıt verebilir. Plasentanın işlevi azalmaya başlar ve amniyon sıvısının hacmi de azalır. Artık 2 kiloluk bebek rahmi doldurmaktadır. Bu aşamada doğsa bile sağ kalma şansı çok yüksektir.¹²¹

2.1.12. Otuz Birinci ve Otuz Sekizinci Haftalar (211-266. Günler)

Bu sürede ceninin bütün organları ve vücudundaki bütün sistemler normal halini alırlar ve hayat için son hazırlıklarını tamamlama gayretindedirler. Yine bu süre içinde beyin hücrelerinin ceninin vücudundaki sinirlerle bağlantısı tamamlanır. Organlar bu dönemin sonunda normal boyutlarına ulaşır. Doğumdan önce ceninin başı rahimden çıkmaya uygun bir şekildedir.¹²² Cenin dışarıdan gelen bütün gürültü ve seslere heyecanla kulak kabartır, bu esnada ilk hatıralarını oluşturmaya başlar ve hafızasını çalıştırır.¹²³ Ceninin bağışıklık sistemi anneden ayrı olarak çalışmaya başlamıştır.¹²⁴ Cenin dünyaya geldiğinde on milyon sinir hücresine sahiptir.¹²⁵ Boyu 40-45 cm civarında, ağırlığı 2000-2500 gr civarındadır.¹²⁶

2.1.13. Otuz Dokuzuncu ve Kırkinci Haftalar (267-280. Günler)

Cenin yaklaşık 3250 gram ağırlığındadır. Popsundan başına uzunluğu 36 cm. olup toplam uzunluğu da 48 cm.dir. Boyutlarında pek fazla bir değişiklik yoktur. Ancak kilo almaya devam eder. Hatta hamileliğin son bir yâda iki haftasına kadar kilo alır. Bu aşamada, bütün organ sistemleri gelişmiş ve yerli yerindedir. Olgunlaşması gereken son organ akciğerlerdir.¹²⁷

40. haftada ceninin ağırlığı yaklaşık 3400 gramdır. Popsundan başına uzunluğu 37-38 cm. olup toplam uzunluğu da 48, cm,'dır dır. Artık gelişimini tam anlamıyla

¹²¹ a.e., S. 121-122.

¹²² Glade B. Curtis, Judith Schuler, s.299.

¹²³ Annette Nolden, **Hamilelik Takvimi**, Çev, Rüstem Aziz Mümin, İstanbul, Optimist Yayınları, 2006, s. 150.

¹²⁴ Nolden, Hamilelik Takvimi, s. 158

¹²⁵ Nolden, Hamilelik Takvimi, s. 96

¹²⁶ Anthony Smith, s.122.

¹²⁷ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 299.

tamamladığı ve hareket edemeyecek kadar büyüdüğü için, anne karnından çıkmak istiyor.¹²⁸

2.2. Cenine Müdahale (Kürtaj)

Kürtaj *curretage* Fransızcadan alınmış bir kelimedir. Fransız kökenli (Kürtaj kelimesi) bir isim olup vücutta boşluklar içinde bulunan yabancı cisimleri, hasta veya zararlı sayılan dokuları kazıyarak alma, kazıma, döl yatağının içini kazıyıp cenini alma anlamlarına gelmektedir.¹²⁹

kürtaj terimi, ana rahmindeki istenmeyen gebeliğin rahim içine uygulanan özel yöntemlerle veya dışarıdan verilecek ilaçlarla ya da her hangi bir tıp aleti marifetiyle müdahale edilerek sonlandırılmasına denir.¹³⁰

Arap dilinde Kürtaja, (ichâd) denir. Kelime (ce-he-da) kökünden türemiş isim olup, kadının veya hayvanın yavrusunu henüz vakti gelmeden düşürmesi anlamına gelmektedir.¹³¹ ıskat/düşürmek,¹³² ilkâ/atmak, imlas/düşürmek,¹³³ gibi kelimeler de aynı anlamı ifade eder.

Fıkıh ıstılahında cenine müdahaleyi tanımlarken kürtaj anlamına gelen ichâd veya ıskat kavramları sözlük anlamından uzaklaşmamışlardır. Bununla birlikte fukaha'nın pek çoğu ıskat, ilka (düşürme), tarh (atma, reddetme) gibi kelimeleri de kullanmışlardır.¹³⁴

¹²⁸ a,e,. s. 311.

¹²⁹ İsmail Parlatır, v.d., **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara,1998. II, 1441.

¹³⁰ Atilla Diş, **Aile Boyu Sağlık ve Kişisel Bakım Rehberi**, Yeni şafak yayını, 2008, s. 290; el-Bâr, **Müşkletul'İchad**, Cidde, Daru el-saudiya, 1986, s. 10; <http://www.ailem.com/templates/library/2044.asp?id=4158>

¹³¹ Muhammed Murteza ez-Zebidi, **Tacü'l-Arus min Cevâhiri'l-Kamus**, Beyrut, Dârü'l Fikri, 1994, XVII, 279; Ebü'l-Kâsım İsmail b. Abbad b. Abbas Talekani Sahib b. Abbad (ö. 385/995), **el-Muhit fi'l-Luga**, thk. Muhammed Hasan Al-i Yasin, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.] III, 366; **Elmvesûetül Fıkhiyye (Kuveyt)** Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslâmiyye, 1983/1404, II, 56; **Elmevsûatü'l fıkhi'l İslami** (Mısır) Mevuatu Cemal abdünnasır, III, 157.

¹³² Firuzabadi, **el-Kamusü'l-Muhit**, s. 866.

¹³³ **Mu'cemü'n-Nefaisi'l-Vasit**, Beyrut, Darü'n-Nefais, 2007/1428, S. 1193.

¹³⁴ **Elmesûetül fıkhiyye** (Kuveyt) II, 56; **Elmesuatü'l Fıkhi'l İslami** (Mısır) Mevsuatu Cemal abdünnasır, Kahire, Vizaretü'l-Evkaf, [t.y.] III, 56.

Hanefiler¹³⁵ ve Hanbelîler kürtajı, ıskat ve ilka (düşürme)¹³⁶ kelimesi ile ifade ederken, kimi Mâlikîler tarh (atmak) kelimesi ile ifade etmektedir. Ancak Şafîîlerden *Nihâyetü'l-Muhtac*'ın sahibi¹³⁷ ve İmam Gazzâlî gibi kimseler kürtajı ichâd kelimesi ile ifade ederler.

2.2.1. Annenin Tedavi Amacı ile Kürtaj

Bu türdeki kürtajdan maksat, annenin hayatına tehlike sokan gebeliğin sonlandırılmasıdır.

Tabiplerin Bu çeşit kürtaja sebep olarak tanımladığı hastalıklar şöyledir:

1. Doğumu engelleyen konjenital ve akkiz kalp hastalıkları ve kalp yetmezliği:

Gebelik döneminde kalbin yükü normal zamanlara nispetle iki kat artmaktadır. Dolayısıyla kalp hastası olan kadınlarda kalbin görevini yapmaktan aciz kalması veya durması gibi tehlikeler meydana gelebilir. Bu tehlikeler hamileliğin son döneminde daha da artar. Çünkü kalp hastası olan hamileler nefes almada zorlanırlar. Gebeliğin beşinci ayında daha fazla zorlanırlar. Kalp hastalığının etkisi gebeliğin son döneminde daha fazla görülür. Bu açıdan kalp hastası olup hamile kalan kadınların zaman-zaman kontrol yaptırmaları, iyi beslenmeleri ve dinlenmeleri gerekmektedir.¹³⁸

2. Perikardit, myokardit, myokard enfarktüsü, aşikâr koroner yetmezliği, arteryal sistem anevrizmaları.

3. Ağır tromboflebitler ve lenfatik sistem hastalıkları.

4. Ağır bronşektaziler.¹³⁹

5. Meme kanseri ve Rahim ağzı kanseri: Kanserin en çok musallat olduğu organlardan biri de rahimdir. Çoğunlukla gebelik ve doğumda sağlık kurallarına dikkat edilmemesinden ileri gelir. Örneğin; rahim boyunun yırtılması sonucu burada

¹³⁵ İbn Abidin: *Reddû'l-muhtar ala Dürri'l-muhtar*, X, 250.

¹³⁶ İbn kudâme, *Elmugni*, VII, 799.

¹³⁷ *Nihayül Muhtac*, VII, 380.

¹³⁸ Muhammed Erfiş, s. 259.

¹³⁹ <http://www.webanne.com/kurtaj.html>(25.01.2009)

olaşan yaralar, yıllarca ihmal edilen rahim iltihapları ve bu iltihapların sonucu olaşan yaralar rahmi ne kadar hırpalarsa kanserin rahme yerleşmesi de o kadar kolay olur.¹⁴⁰

6. Böbrek hastalıkları: Akut ve kronik böbrek yetmezlikleri.

7. Akciğer hastalıkları: Solunum fonksiyonlarını bozan kronik akciğer hastalıkları.

8. Yüksek tansiyon.

6. Kan hastalıkları.

9. Ruh hastalıkları.

10. Madde bağımlılıkları ve kronik alkolizm.¹⁴¹

2.2.2. İstemli Kürtaj

Tabıplar gebeliğin isteyerek kürtajla sonlandırılmasına yol açan nedenleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Gebeliği önleyici yöntemlere ulaşmada zorluk: Bütün dünyada istenmeyen gebeliğin en önemli etkenidir. İstenmeyen gebelik riski altında olan üç kadından ikisi etkili bir kontraeptif yöntemden yararlanmamaktadır.¹⁴²

2. Kadınların aile planlaması yöntemlerini bilmelerine karşın, çoğu kadınların etkisi sınırlı yöntem kullanması, yöntem kullanımındaki hatalara bağlı yöntem başarısızlığı veya etkili yöntem kullanılmamasıdır. Bunların sonucunda, meydana gelen istenmeyen gebeliklerden kurtulmak için istemli kürtaja başvurulmaktadır.¹⁴³

3. Bireysel değişiklikler: Terk edilme, dul kalma, boşanma, ekonomik güçlük, cinsel şiddete maruz kalma,¹⁴⁴ henüz aile olmaya hazır olmama, bir bebeğin bakımını üstelenmeyecek durumda olma, tek başına aile olmayı istememe, cinsel ilişkide bulunduğu ve gebe kaldığının başkaları tarafından bilinmesinden endişe etme,

¹⁴⁰ Abdullah Aydın. **İslama Göre Kadın ve Cinsel Meseleler**, Mehdi Yayın Evi, [t.y.], s. 281.

¹⁴¹ el-Bâr. **Siyase ve Vesailu Tahdidi'n-Nesl fi'l-Mazi ve'l-Hazır**, Beyrut, El-Asrû'l-Hadis, 1991, s. 173,

¹⁴² Muhtar Çokar. **Kürtaj**, İstanbul, Babil Yayınları, 2008, s. 22.

¹⁴³ Hatice Serap, **İstemli Kürtaj Olan Kadınların Kürtaj Olma Nedenleri ve Kürtaj Sonrası Yöntem Seçimi Dağılımının İncelenmesi**, Gaziantep Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim dalı, 2005 yıl., yüksek lisans tezi, s. 26.

¹⁴⁴ Çokar, s. 23.

çocuk sahibi olmak için çok genç olma, henüz yetişkin ve olgun olmama, istediği kadar çocuk sahibi olma veya fazla sayıda çocuğunun olması, küçük aile isteği içinde olma, köyden kente göç etme, eşi ya da kendisinde sağlık sorunları olma, tecavüz sonucu gebe kalma, gebelikler arasındaki sürenin kısa olması, çocuğa bakacak kimsenin olmaması gibi nedenlerle gebelik sonlanabilmektedir.¹⁴⁵

4. Toplumsal değişiklikler: Kadınların çalışma hayatına daha etkin katılımı, toplumda küçük aile yapısının benimsenmesi, evlilik öncesi ve erken yaşta cinsel ilişkiye başlama gibi nedenler isteyerek kürtaj sıklığını artırmaktadır.¹⁴⁶

5. Günümüzde uygulanmakta olan kürtajların veya kadınların isteyerek kürtaja başvurmasına neden olan temel sebeplerden biri ise, ana karnındaki ceninin bedensel veya zihinsel, ya da her iki yönden özürlü olduğunun tespit edilmesidir. Bundan dolayı bazı anne-babalar bu gebeliği sonlandırmak amacıyla isteyerek kürtaja başvurmaktadırlar.¹⁴⁷

2.2.3. Kürtaj'ın Tehlikeleri

Tüm cerrahi işlemlerde olduğu gibi kürtajın da birtakım riskleri vardır. Biz burada, kürtaj yapılırken veya kürtaj sonrası meydana gelmesi beklenen bazı tehlikeleri zikretmekle yetineceğiz:

2.2.3.1. Anestezi ve Kullanılan İlaçlara Bağlı Riskler:

Lokal anestezi ile yapılan işlemlerde en önemli risk, işleme başlarken uterus ağzı özel bir alet yardımı ile tutulduğundan dolayı ağrı nedeni ile ani tansiyon düşmesi, bayılma şeklinde görülen senkoptur.

Lokal anestezi tksisitesinde ise konvulsiyon, kardiovasküler kollaps ve apne görülür. Genel anestezin riskleri hastanın yaşı, genel sağlık durumu, var olan sistemik hastalıkları, alerjik öyküsü gibi faktörlere bağlı olup, bu riskleri azaltmak için, anestezi Anesteziyoloji ve Reanimasyon uzmanı tarafından verilmeli ve hastane şartlarında yapılmalıdır. Düşüğü başlatmak için lokal veya sistemik olarak kullanılan ajanlara karşı toksik reaksiyonlar meydana gelebilir. Ergonovin zehirlenmeleri

¹⁴⁵ Hatice Serap, s. 28.

¹⁴⁶ Çokar. Kürtaj, s. 23.

¹⁴⁷ Mecmûetun Minel Fukaha vel-Bahisîn, **Kıraatun Fıkhiyye Muasıra fî Mu'tiyati't-Tıbbi'l-Hadis**, Beyrut, el-Gadir li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2002/1423, s, 497.

kusma, daire, susuzluk hissi, kaşıntı, kol ve bacaklarda titremeye neden olabilir. Aşırı dozda, konfüzy, nabız zayıflaması, bilinç kaybı ve ölüm görülebilir.¹⁴⁸

Rahim şırıngası ile yapılacak kürtajda meydana gelmesi en akla yakın olan tehlike, aletin doğru yola gideceği yerde yanlış bir yola sokulmasıdır.

Kürtaj yapmak için kullanılan aletin yanlış yere sokulması nedeni ile tenasül kanalının her hangi bir yerine saplanıp, delip orayı yırtması ve hatta oradan geçerek, mesaneye karın boşluğuna, barsaklara batması da çok tehlikelidir.¹⁴⁹

2.2.3.2. Rahmin Delinmesi

Rahme açılan iç ağza herhangi bir temas olduğu zaman bu ağız şiddetle kasılır. Eğer icap eden tecrübe ve ihtiyata riayet etmeden bu ağızdan zorla girmeye kalkılırsa derhal yırtılır ve rahim ağzının içinde tehlikeli ve son derece korkulan yırtıklar hasıl olur. Bu yırtık nedeni ile ölümle sonuçlanacak kanamalar dahi hasıl olabilir.¹⁵⁰

2.2.3.3. Gebeliğin Devamı

Gebelik kesesi rahim içinde görüntülenmeden, çok erken dönemde yani 5 haftadan önce yapılan kürtajlarda meydana gelebilir. Kürtaj sırasında vakum ile kese çok küçük olduğu için alınamaz. 1 hafta sonra yapılan kontrolde tespit edilir ve ikinci bir kürtaj gerekir.¹⁵¹

2.2.3.4. Gebelik Dokusu Artığı (İçeride Parça Kalması)

Bazen kürtaj yapılırken rahim içi tam temizlenmeden gebelik dokusu ya da içeride parça kalma olayı meydana gelmiş olup bu nedenle rahim içinde sürekli kanamaların devam etmesi ise aşırı enfeksiyon hatta kötü huylu kansere yol açabilir.¹⁵²

¹⁴⁸ Hatice Serap, s. 35.

¹⁴⁹ Abdullah Aydın, s. 302.

¹⁵⁰ Seyfeddin Sibai, *el-İchâd Beyne'l-Fıkh ve't-Tıb ve'l-Kânun*, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1977, s. 136.

¹⁵¹ http://www.kurtaj.info/kurtaj_riskleri.html (20.01.2009)

¹⁵² Seyfeddin Sibai, s.107.

2.2.3.5. Enfeksiyon

Gebelik dokusu artıkları, bakterilerin çoğalması için çok uygun bir ortam oluşturduğundan, bu sorunla birlikte hemen her zaman enfeksiyon gelişir. İşlem esnasında sterilite kurallarına uyurlarsa enfeksiyon riski azalır, ancak bazen kişinin kendinden kaynaklanan faktörler neticesinde enfeksiyon oluşabilir. Enfeksiyon genellikle işlemden 3-6 gün sonra ortaya çıkar ve kendini ağrı, akıntı, aşırı kanama şeklinde belli eder. Gelişen enfeksiyon tüplere kadar yayılırsa tüplerde yapışıklık ve tıkanıklığa ve sonuçta kadın fertilitesi olumsuz etkileyip infertiliteye neden olabilir.¹⁵³

2.2.3.6. Rahim İçinde Kan Birikmesi

Nadir görülen bir durumdur. Özellikle 6. haftadan önce yapılan uygulamalarda görülür. İşlem sonrası eterus ağzı kapanır ve kan uterusu birikir. 4-6 saatlik bir süre sonunda uterus aşırı büyür ve bir kramp tarzı ağrılar oluşur. Muayenede uterusun büyük olduğu saptanır ve serviksten girilen kanül ile uterus boşaltılır.¹⁵⁴

2.2.3.7. İşlemin Yapılmaması

Bazen rahim ağzı kanülün geçmesine izin vermeyecek şekilde sert olabilir ve işlem yarıda bırakılabilir (görülme oranı: yaklaşık 1/700). Tahliye bir hafta sonrasına ertelenir.¹⁵⁵

2.2.3.8. Yapışıklık

Geç dönemde görülen en önemli, ancak ender bir sorun işlem esnasında rahim iç tabakasının aşırı hasar görmesi sonucunda oluşan yapışıklıklardır. Rahim iç tabakasının aşırı hasar görmesi sonucunda meydana gelen bu yapışıklığın tedavisi ancak cerrahidir.¹⁵⁶ Asherman sendromu kendini, kürtajdan 4-5 hafta geçmesine rağmen adet kanamasının olmaması ve ilaç tedavisiyle de kanama oluşturulamaması şeklinde gösterir. Usulüne uygun yasal sınırlar içinde yapılan tahliyelerde ve özellikle de vakumla uygulanan işlemlerde ender olarak gözlenir.¹⁵⁷

¹⁵³ Hatice Serap, s. 36.

¹⁵⁴ a.e., s. 36.

¹⁵⁵ <http://www.kurtajnedir.com/kurtaj-bilgiler/kurtaj-riskleri.html> (21.01.2009).

¹⁵⁶ Hatice Serap, s. 37.

¹⁵⁷ <http://www.egejinekoloji.com/konudetay.php?islem=847> (21.01.2009).

2.2.3.9. Kanama

“Her düşükten sonra, bir miktar kanama normal olup, menstruasyondan daha şiddetli olan, 3-4. haftadan uzun süren ve sürekli kanamaların, değerlendirilmesi gerekir. Düşükten sonra ilk 24-36 saat içinde kanama çok azdır. Daha sonra endometriun gebeliğin neden olduğu hormon desteğini kaybedince kanama artar ve enstruasyona benzer miktarda kanama, bazen 6 haftaya kadar uzayabilir. Şiddetli kanamalar öncelikle, gebelik dokusu artıklarının uterusu kalması, serviks, vajina, veya uterusun kullanılan alet veya kimyasal maddelerle zedelenmesi ve atoni sonucu olur”.¹⁵⁸

2.2.3.10. Adet Gecikmesi

“Kürtaj sonrası ilk adet genelde 4 hafta sonra görülür. Kürtajın yapıldığı gün adet kanamasının ilk günü olarak kabul edilir ve normal süresinde ilk adeti beklenir. Nadiren bu süre 60 gün kadar uzayabilir. Eğer beklenen günde adet görülmez ise mutlaka jinekolojik değerlendirme gerekir”.¹⁵⁹

¹⁵⁸ Hatice Serap, s. 38.

¹⁵⁹ a.e., s. 37.

3. BÖLÜM
İSLAM HUKUKU'NDA CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ

3. İSLAM HUKUKU'NDA CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ

Kur'an'da نفس (nefs) hem ruh hem de beden anlamında kullanılır. Beden anlamında nefsin iki safhası vardır. 1. safha bedenin ilk yapı taşı olan, yani döllenmiş yumurtadan ruhun üflenmesine kadar olan dönemi ifade ederler. Diğeri de ruhun üflenmesinden ölüme kadar olan dönemi ifade eder. 1. safhayı şöyle açıklayabiliriz:

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten (döllenmiş yumurtadan) yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretilip yayan Rabbinizden sakının.”¹⁶⁰

“Sizi bir tek nefisten (döllenmiş yumurtadan) yaratan ve yanında huzur bulsun diye eşini yaratan eşini de ondan yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşine hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı.”¹⁶¹

Bu iki ayet kadın olsun, erkek olsun, nefisten yaratılmış olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki ayetlerde de o nefsin yerine nutfe kelimesi kullanmıştır.

¹⁶⁰ En-Nisa 4/1.

¹⁶¹ el-A'râf 7/189.

Karşılıklı konuşan arkadaşı ona hitaben: "Sen, dedi, seni topraktan, sonra nutfeden (döllenmiş yumurtadan) yaratan, daha sonra seni bir adam biçimine sokan Allah'ı inkâr mı ettin?" ¹⁶²

İnsan görmez mi ki, biz onu nutfeden (döllenmiş yumurtadan) yarattık. Bir de bakıyorsun ki, apaçık düşman kesilmiş. ¹⁶³

"Gerçek şu ki, biz insanı karışık bir nutfeden (döllenmiş yumurtadan) yarattık; onu imtihan edelim diye, kendisini işitir ve görür kıldık." ¹⁶⁴

Şu ayet nutfeye tam bir insan şeklini alıncaya kadar nefis denildiğini gösterir:

Nefse ve onu (bir insan şeklinde) düzenleyene yemin olsun. ¹⁶⁵

Yukarda geçen ayetlerde anne rahminde yumurtanın döllenmesinden ceninin tam bir insan şeklini almasına kadar geçen süre içerisinde ona nefis denildiği ortaya çıkmaktadır.

2. safhaya gelince, o da ruhun üflenmesinden ölüme kadar olan süreçtir. Bir çocuğun anne rahminde bir insan olarak kaldığı süre 6 aydır. Onu yukarıda birinci bölümde ruhun üflenmesi başlığında delilleriyle birlikte anlatmıştık.

Orada şunu da anlatmıştık: Ruhun üflenmesinden itibaren ölünceye kadar hem bedene, hem ruha nefis adı verilir.

Nefsin öldürülmesi hakkında Kur'ân da şu bilgiler yer almaktadır:

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

¹⁶² el-Kehf 18/ 74

¹⁶³ Yasın 36/77.

¹⁶⁴ el-Kiyamet 75/37.

¹⁶⁵ eş-Şems 91/7.

“De ki: Gelin Rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana-babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin -sizin de onların da rızkını biz verimiz-; kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve Allah'ın yasakladığı cana haksız yere kıymayın! İşte bunlar Allah'ın size emrettikleridir. Umulur ki düşünüp anlarsınız.”¹⁶⁶

“Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın muhterem kıldığı cana kıymayın. Bir kimse zulmen öldürülürse, onun velisine (hakkını alması için) yetki verdik. Ancak bu velî de kısısta ileri gitmesin. Zaten (kendisine bu yetki verilmekle) o, alacağını almıştır.”¹⁶⁷

İşte bu yüzdendir ki İsrailoğulları'na şöyle yazmıştık: Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”¹⁶⁸

¹⁶⁶ el-En'âm 6/151.

¹⁶⁷ el-İsrâ 17/33.

¹⁶⁸ el-Mâide 5/32.

“Yine yürüdüler. Nihayet bir erkek çocuğa rastladıklarında (Hızır) hemen onu öldürdü. Musa dedi ki: Tertemiz bir canı, bir can karşılığı olmaksızın (kimseyi öldürmediği halde) katlettin ha! Gerçekten sen fena bir şey yaptın!.”¹⁶⁹

“Yine onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, günahı (nın cezasını) bulur.”¹⁷⁰

Yukarıda geçen ayetlerde öldürülmesi haram kılınan nefsi zikretmektedir. Nitekim kısas ve savaş gibi bazı durumlarda öldürülmesine de izin verildiği şu ayetlerden anlaşılmaktadır:

“Tevrat'ta onlara şöyle yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş (karşılık ve cezadır) Yaralar da kısastır (Her yaralama misli ile cezalandırılır) Kim bunu (kisası) bağışlarsa kendisi için o keffâret olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zalimlerdir.”¹⁷¹

“(Savaşta) inkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun.”¹⁷²

Ruh üflendikten sonra cenin tam bir insan olur. Dolayısıyla bir nefse veya vücutta fesada karşılık olmaksızın öldürülmesi caiz değildir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) kasten çocuk düşürmenin cinayet olduğunu ve bu cinayeti işleyen veya buna sebep olanın'da maddî tazminat ödemesine hükmetmiştir.¹⁷³ Rızık, kader

¹⁶⁹ el-Kehf 18/ 74.

¹⁷⁰ el-Furkân 25/68.

¹⁷¹ el-Mâide 5/45.

¹⁷² Muhammed 47/4.

¹⁷³ **Buhari**, VIII, 44.

ve tevekkülle ilgili dinî telkin ve emirler bir anlamda anne karnındaki ceninin hayat hakkını da güvence altına almaya matuf emir ve tedbirlerdir.¹⁷⁴

İslam hukukunda cenine müdahalenin ve kürtaj yoluyla alınmasının hükmü hakkında araştırılırken önce bu ceninin insan şeklini kazanıp kazanmadığı ruhun üflenip üflenmediği üzerinde durulmuştur. Eğer cenin insan şeklini kazanmış ve ruh üflenmişse hiçbir İslam hukukçu onun alınmasına ve kürtajına cevaz vermemiştir.¹⁷⁵

Klasik fıkıh kitaplarında cenine yapılan müdahale ile ilgili ortak görüş denilebilecek şey, ruh üflendikten sonra ıskatın (kürtajın) caiz olamayacağıdır.¹⁷⁶ Ancak ruh üflenmeden önce ceninlik döneminin hangi evrelerinde ıskâtın câiz olabileceği ve bunun zamanının tespiti konusunda fukahâ arasında ihtilaf vardır. Bu ihtilaflara bakıldığında konunun net olarak belirlenmediğini görmekteyiz.¹⁷⁷ Bu sebeple çalışmamızın bu bölümünde cenine yapılan müdahalenin hükmü üzerinde duracağız.

3.1. Ruh Üflenmeden Önceki Müdahale

Gebeliğin başlangıcından 16. Haftaya kadar olan dönemde kürtaj konusu iki başlık altında incelenerek eski fakihlerin ve çağdaş fakihlerin görüşleri ayrı başlıklar altında verilecektir.

3.1.1. Ruh Üflenmeden Önce Ceninin İskatı (Kürtaj) Hakkında Fıkıh Alimlerinin Görüşleri

3.1.1.1. Hanefiler

Hanefî mezhebinin kaynaklarında kürtajın cevazı veya haramlığı noktasında üç temel görüş nakledilmektedir:

¹⁷⁴ Ali Bârdakoğlu, “Cinsi Hayat” **İlmihal: İslam ve Toplum**, Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, (İSAM), 1998, s. 137.

¹⁷⁵ Hayrettin Karaman, “İslam’a Göre Doğum Kontrolü ve Kürtaj” **Hayatımızdaki İslam**, I, 79.

¹⁷⁶ Erşahin, s. 201.

¹⁷⁷ Çeker, “Çocuk Düşürme”, D.İ.A., VIII, 364.

3.1.1.1.1. Ceninin Yüz Yirminci Günden Önce Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşe göre cenin, ruh üflenmeden yani yüz yirmi günden önceki safhada, mekruh olmakla beraber, düşürülebilir. Buna gerekçe olarak, bu müddet dolmadan önce ceninin azalarının tamamlanmadığını zikretmektedirler.¹⁷⁸

3.1.1.1.2. Ceninin Kırk Gün Tamamlanmadan (Yaradılışı Belirlenmeden Önce) Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşte olanlar İbn Nüceym ve Kâsânî gibi alimlerdir. Buna göre anne karnındaki cenin kırk gününü tamamlamadan önce cenin değildir, organları belirmemiştir. Henüz ya kan pıhtısı ya da et parçasıdır, insan değildir. Dolayısıyla bu süre zarfından önce düşürülmesi, mutlak olarak, caizdir.¹⁷⁹

Hanefilerden el-Mevsilî de döllenmeyle beraber ilk kırk gün içinde kürtajı caiz görmektedir. Ona göre, her hangi bir kadın ilaç yoluyla çocuğunu düşürse çocuğunun organları teşekkül etmediği sürece kadın günahkâr olmaz.¹⁸⁰

3.1.1.1.3. Ceninin Döllenme Olduktan Sonra Düşürülemeyeceği Görüşü

Hanefilerin bir kısmına göre döllenme gerçekleşikten sonra cenin düşürülemez. Bu görüşün temel gerekçesi şudur: İhramlı olan kişi harem bölgesinde av hayvanının yumurtasını kırması cinâyet sayılmıştır. Anne rahmindeki döllenmiş nutfeleri düşürmek de bir çeşit cinayettir. Çünkü anne karnındaki nutfenin sonuçta kazanacağı şeyde hayattır. Dolayısıyla nutfe için de hayat hükmü sabit olur. Ayrıca yumurtayı kırmaya ceza verilmesinin sebebi yumurtanın o hayvan gibi bir hayvanın hayatının başlangıç safhası olmasındandır, anne rahmindeki nutfenin döllenmesi de insanın başlangıç evresidir, öyleyse bu da caiz değildir.¹⁸¹

3.1.1.2. Şâfiîler

Şâfiî mezhebinde de bu konuyla ilgili üç temel görüş bulunmaktadır:

¹⁷⁸ İbn Abidin, **Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar**, X, 255.

¹⁷⁹ Kâsânî, *Bedâi'*, VII, 325; İbn Nüceym, **el-Bahru'r-Râik**, I, 229

¹⁸⁰ El-mevsilî, Abdullah b. Muhammed b. Mevdud, **El-İhtiyar li Ta'lili'l-Muhtar**, İstanbul, 1984, c.4, s, 168

¹⁸¹ İbn Abidin, **Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar**, X, 255.

3.1.1.2.1. Döllenme Olduktan Sonra Ceninin Düşürülmesinin Haram Olduğu Görüşü

Bu görüş İmam Gazzâlî'ye aittir. Gazzâlî'ye göre anne rahminde erkeğin suyu kadınıkiyle karışıp, canlılığı kabil bir hal aldıktan sonra düşürmek haramdır. Çünkü bu döllenmiş yumurta üzerine işlenmiş cinayet hayat kabul etmeye hazır bulunmuş bir ceninin temeline işlenmiş cinayettir. Eğer bu cinayet ceninin alaka ve mudğa safhalarında işlenirse daha da çirkin olacaktır.¹⁸²

3.1.1.2.2. Ceninin İlk Kırk Gün İçerisinde Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşe göre hamileliğin ilk kırk gününden önce ıskât câizdir, bu süreden sonra câiz değildir.¹⁸³

3.1.1.2.3. Ruh Üflenmeden Önce Ceninin Düşürülebileceği Görüşü

Şafii mezhebinin bazı alimleri ruh üflenmeden önce ceninin ıskâtının mutlak olarak câiz olup, ruh üflendikten sonra ise caiz olmadığı görüşündedir.¹⁸⁴

3.1.1.3. Mâlikîler

Mâlikî mezhebinde konuyla ilgili iki temel görüş vardır:

3.1.1.3.1. Döllenme Olduktan Sonra Ceninin Düşürülemeyeceği Görüşü

Bu görüşe göre erkeğin spermi anne rahmine girip yerleştikten sonra, kırk gün tamamlanıp, ruh henüz üflenmemiş olsa da, ıskât ve onun yaşama tutunmasının engellenmesi caiz değildir. Bu görüş Maliki mezhebinin hakim görüşüdür.¹⁸⁵

¹⁸² Muhammed Gazzali, **İhyau Ulumi'd-Din**, 1983, II, 537.

¹⁸³ Remli, **Nihâyetu'l-Muhtâc**, VIII, 442.

¹⁸⁴ eş-Şeyh Şihabî'din el-Kalyûbî ve eş-Şeyh Amîra, **Hâşiyetâ Kalyûbî ve Amîra**, Darü iHyau'l Kütübü'l Arabiyy, Kahire, t.y, IV, 160.

¹⁸⁵ Dusûkî, **Hâşiyetu'd-Dusûkî**, II, 267; Şehabeddin Ahmed b. İdris b. Abdürrahim Karafî (ö. 684.h) **Ez-Zehîra**, th, Mehmed Hecciy, Beyrut, Darü'l Garbi'l İslami, 1994, IV, 419.

3.1.1.3.2. Ceninin Kırk Günden Önce Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşe göre azil yapmanın caiz olduğu gibi, kırk gününü tamamlamamış ceninin ıskâtı da mekruh olmakla beraber câizdir. Ancak bu görüşün pek muteber olmadığı nakillerden anlaşılmaktadır.¹⁸⁶

3.1.1.4. Hanbelîler

Hanbelî mezhebinde konuyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır:

3.1.1.4.1. Hamileliğin İlk Kırk Günü Dolmadan Önce (Nutfe Halindeyken) Iskatın Caiz Olması

Bu görüş İbn Recep el-Hanbelî başta olmak üzere bir çok Hanbeli alimin görüşüdür. Onlara göre ceninin nutfe halindeyken ıskat edilmesi mübahtır. Alaka olduktan sonra ıskat edilmesi caiz olmaz.¹⁸⁷

Bu mezhebe ait *Kitâbü'l-furu'*da şöyle geçmektedir: “Hamileliğin nutfe döneminde kadının ilaçla ıskat yapması caizdir.”¹⁸⁸

3.1.1.4.2. Ruh Üflenmeden Önce Mutlak Olarak Düşürebileceği

Bazı Hanbelilere göre ceninin ruh üflenmeden önce ıskat edilmesi herhangi bir zamana kayıt olmaksızın mutlak caizdir. Çünkü onlara göre ruh üflenemeyen cenin ba's (yeniden dirilme) edilmeyecektir. Ba's edilmeyen şeyin de değeri yoktur. İşte bu açıdan ruh üflenmeden önce ıskat caizdir.¹⁸⁹

3.1.1.4.3. Iskatın Haram Olduğu Görüşü

Aynı mezhebe tabi olan İbn Cevziyye'ye göre ceninin ruh üflenmeden önceki tüm safhalarında ıskat edilmesi haramdır.¹⁹⁰ Çünkü ona göre evlenmenin temel maksatlarından biri çocuk istemektir. Her nutfeden çocuk oluşmaz. Eğer oluşursa

¹⁸⁶ Huraşî, *Hâşiyetu'l-Huraşî*, III, 225; Dusûkî, *Hâşiyetu'd-Dusûkî*, II, 267.

¹⁸⁷ Elaâedd'in Ebil Hesen Aliy b. Süleyman (ö. 885.h), *el-İnsaf fî Ma'rifeti'r-Racih mine'l-Hilaf ala Mezhebi'l-İmami'l-Mübeccel*, Beyrut, Darü İhyau Tüрасu'l Arabî, 1987, I, 386.

¹⁸⁸ Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Müflih b. Muhammed İbn Müflih Makdisi. racaahu Abdüssettar Ahmed Ferrac, *Kitâbü'l-Furu'*, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, 4. bs 1984, VI, 191.

¹⁸⁹ Muhammed İbn Müflih Makdisi, *Kitâbü'l-Furu'*, I, 281.

¹⁹⁰ *El-İnsaf fî Ma'rifeti'r-Racih mine'l-Hilaf ala Mezhebi'l-İmami'l-Mübeccel* Ahmed b. Hanbel, I, 386.

maksat hâsıl olmuş olur. Onun için ceninin ıskat edilmesi evlenmenin temel hikmetine aykırıdır.¹⁹¹

Yine bu mezhebe ait İbn Teymiyye, her ne kadar cenine ruh üflenmesinin yüz yirminci günden sonra gerçekleşeceği görüşünde olsa da, cenine ruh üflenmeden önce ve sonraki tüm aşamalarında ceninin ıskat edilmesinin mutlak olarak haram olduğu kanaate sahiptir.¹⁹²

3.1.1.5. Zâhirîler

İbn Hazm’a göre, ceninin ıskatı ruh üflenmeden önce ve ruh üflendikten sonra her iki halde caiz değildir.¹⁹³ *Muhalla*’da şöyle geçmektedir: İbrahim en-Nehaî’den rivayet edildiğine göre, İbrahim en-Nehaî ilaç içerek çocuğunu düşüren bir kadına şöyle dedi: “Bir köle azat edip babasına ğurre vereceksin.” Yukarıda geçtiği üzere İbn Hazm’a göre, anne rahmindeki nutfe döllendikten sonra cenindir. Bu döllenme ise kırk gün sonra olur. Yine ona göre cenine ruh yüz yirmi günden sonra üflenir.¹⁹⁴

Velhasıl İslam hukukçuları cenine ruh üflenmeden önce kürtajın hükmü konusunda yukarıda geçtiği gibi farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Onların görüşlerini aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- a. Ruh üflenmeden önce kürtaj mutlak olarak caizdir.
- b. Döllenme gerçekleştikten sonra kürtaj caiz değildir.
- c. Sadece hamileliğin ilk kırk gününde kürtaj caizdir.

¹⁹¹ Ömer b. Muhammed b. İbrâhim Ganim. *Ahkâmü’l-Cenin fi’l-Fıkhî’l-İslâmî*, Cidde, Dâru’l-Endelüs el-Hadra, Beyrut, Dâru İbn Hazm, 2001, s. 162.

¹⁹² İbn Teymiyye, *Mecmû’u’l-Fetâvâ*, IV, 242.

¹⁹³ İbn Hazm, *el-Muhallâ*, XI, 31

¹⁹⁴ a,e., *el-Muhallâ*, XI, 30

3.1. 2. Konu İle İlgili Çağdaş Âlimlerin Görüşleri

Konuyla ilgili çağdaş âlimlerin görüşlerini iki ana grup altında toplayabiliriz:

3.1.2.1. Gebeliğin İlk Günlerinde (Nutfe Halinde İken) Düşürülebileceği Görüşü

3.1.2.1.1. Ramazan el-Bûti

Ramazan el-Bûti'ye göre meşru bir evlilik yoluyla meydana gelen gebelikler gebeliğin ilk 40 günü dolmadan önce sonlandırabilir. Çünkü ona göre bu süre içerisinde anne rahmindeki cenine üflenmemiştir. Ancak o bir kan pıhtısı veya henüz yaratılışı ve organları belirgin olmamış bir et parçasından ibarettir. Dolayısıyla bu gebeliği devam ettirme veya sonlandırılması hakkında anne baba anne baba iki taraf anlayışı içinde mekruh bir işi yapmakta olduklarını göz önünde bulundurmamak şartıyla bir zararı gidermek amacıyla sahiptir. Eğer kürtaj yaptırmadan dolayı annenin hayatı tehlikeye düşecekse o zaman kürtaj caiz değildir.¹⁹⁵

El-Buti bu görüşünü meleğin cenine ruh üfleme için 42 ve daha sonraki günlerde gönderildiğini belirten hadisler üzerine bina etmiştir. El-buti bu düşünceleriyle kürtaja mutlak cevaz vermeyenler ve 120 güne kadar cevaz verenlerden farklı bir görüşe sahip olduğunu görmekteyiz.¹⁹⁶ Bu görüşe göre ceninin yaşama hakkı, gebeliğin oluşumundan 40 gün sonra başlamaktadır.

3.1.2.1.2. Faruk Beşer

Faruk Beşer'e göre, cenine ruh 120 günde değil, 30-40 gün içinde üflenir.¹⁹⁷ Böylece kırk günden önceki cenin ile, kırk günden sonraki ceninin farklı şey olması gerekmektedir. Kurân ifadesi ile "*Başka bir yaratış ile inşa etmek*"¹⁹⁸ de buna tekabül etmelidir. Bundan ötürü Hz. Ali (r.a.)'nin, ruh üflenmedikçe cenine müdahalenin çocuğunu diri diri gömme olmayacağı hakkındaki hadisi de buna işaret etmektedir.¹⁹⁹ Binaenaleyh, beş haftayı geçen bir hamileliğe annenin sağlığıyla ilgili ciddi bir

¹⁹⁵ Muhammed Saîd Ramazan Buti, *Mes'eletu Tahdidi'n-Nesl Vikaye ve İlacen*, Dimaşk, Mektebetü'l-Farabi, 1988, s. 75.

¹⁹⁶ Erşahin, s. 199.

¹⁹⁷ Faruk Beşer, *Hanımlara özel ilmihal*, İstanbul, Nun Yayıncılık, 2007, s. 298.

¹⁹⁸ el-Mü'minûn 23/14.

¹⁹⁹ <http://farukbeser.com/yazi/kurtaj-ve-cenin-yaradilis-safhalari-9.htm>(2009-02-11)

zaruret²⁰⁰ bulunmadıkça müdahale edilmez. Çünkü kırk günden sonra cenin, ruh artı bedendir, yani insandır, nefistir ve ona tecavüz de, “bir nefse haksız yere tecavüzdür”. Bir nefsi haksız yere öldüren ise bütün insanları öldürmüş gibidir.

Ama hamileliğin 40. gününden önce sebepsiz olarak cenine yapılan müdahale mekruh, ya da tahrimen mekruh anlamında günahtır, ancak, “bir nefsi öldürmek” değildir.²⁰¹

Yine günümüz İslam hukukçularından, Ali Tantâvî,²⁰² Muhammad Salam Medkur, Mustafa Ahmed ez-Zerkâvi,²⁰³ gibi alimlerin de hamileliğin ilk günlerinde veya cenin döllenmiş yumurta aşamasında iken kürtaj edilebilir görüşünde olduğunu görmekteyiz.

3.1.2.2. Döllenme Gerçekleştikten Sonra Ceninin Düşürülemeyeceği Görüşü

Bu görüşe göre hamileliğin ilk günlerinden (döllenme hasıl olduğu) andan itibaren hamileliğin hiçbir evresinde meşru bir sebep (zaruret) olmaksızın kürtaj caiz değildir. Bu görüşte olan alimleri şu şekilde sıralayabiliriz:

3.1.2.2.1. Hayrettin Karaman

Hayrettin Karaman’a göre, cenine ruh üflenmesi hakkındaki hadislerde ızdırab (farklı tespitler, rivayetlerde farklı süreler) vardır. 40 gün sonra rivayetinin yanında, üçüncü kırk günden sonra rivayeti de vardır. Bu sebeple o hadislere dayanarak süre belirlemek ilmen uygun olmaz. Ayrıca ve daha önemlisi “ruhun üflenmesi” ile canlı olmak arasında bir ilişki yoktur. Bu ruh, can vermek, canlandırmak manasında değildir, insanın ilâhî (Allah’tan gelen ve insanları O’na çeken) bir unsura sahip olması manasındadır. Cenin, kırk günden önce de canlıdır ve insandır. Yine ona göre hamileliğin hiçbir evresinde ve herhangi bir sebeple kürtaj caiz değildir. Ancak eğer hamilelik devam ederse annenin hayatı tehlikeye düşeceği güvenilir doktor

²⁰⁰ *Zaruret: Yasak olan şeyin işlenmesini caiz addetmeye sebep olan özür olup bir kimsenin yasak olan şeyi işlemediği takdirde helak olmasını gerektiren hal, duruma zaruret denilmekle birlikte, Zaruretin önemli şartından biri tehlikenin bulunduğu hakkında kişinin kesin kanaat sahibi olmasıdır.* (Mehmet Erdoğan, s. 491.)

²⁰¹ Faruk Beşer, s. 298.

²⁰² Ali Tantavi, *Fetava Ali et-Tantavi*, Cidde, Dârü'l-Menar, 1987, s. 312

²⁰³ Ganim, s. 165.

tarafından bilinirse anneyi kurtarmak için ceninin alınması caizdir. Çünkü cenini öldürmek, insan öldürmek demektir. Sadece doğmadan önce öldürüldüğü için dünyevi cezası daha hafiftir.²⁰⁴

3.1.2.2.2. Mustafa Karataş

Mustafa Karataş'a göre cenin 5 günlük de olsa 40 günlük de olsa canlıdır. Canlı bir varlığı aldırarak kürtajdır, cana kıymaktır. Ancak bir heyetten oluşan doktor raporuyla annenin hayatının tehlikede olduğuna karar verilirse o zaman ceninin aldırılması caizdir.²⁰⁵

3.1.2.2.3. Ali Bardakoğlu

Ali Bardakoğlu'na göre, insanın yaşama hakkı, erkek spermi ile kadın yumurtasının birleştiği ve döllenmenin başladığı andan itibaren Allah tarafından verilmiş temel bir hak olup artık bu safhadan itibaren anne-baba dahil hiçbir kimsenin bu hakka müdahale etmesi caiz değildir. Çünkü cenin yaşam hakkını ana-babasından değil, doğrudan Yaratıcı'dan alır. Yine ona göre tıbbî ve dinî bir zaruret bulunmadıkça anne karnındaki çocuğun düşürülmesi ve aldırılması anne-baba tarafından yapılmış veya yaptırılmış olsa bile cinayet (suç) olarak adlandırılıp haram sayılmıştır.²⁰⁶

3.1.2.2.5. Abdülaziz Bayındır

Abdülaziz Bayındır'a göre cenine ruh 15. haftada üflenir. Annenin sağlık durumunun ciddi bir tehlikeye maruz kalması gibi bir zaruret varsa ruh üfleninceye kadar kürtaj yapılabilir. Ruhun üflenmesiyle birlikte cenin yeni bir yapı kazanarak insan haline geldiği için kürtaj caiz değildir.²⁰⁷

²⁰⁴ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki İslam**, II, 86,87; <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm> (25.02.2009); Karaman Hoca ile (27.02.2009) tarihli mülakatım.

²⁰⁵ http://www.mustafakaratas.com/soru-cevap/?soru_sid=9375&soru_sira=&back=soru-cevap (2009-02-15).

²⁰⁶ Ali Bârdakoğlu, **“Cinsi Hayat” İlmihal: İslam ve Toplum**, Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, (İSAM), 1998, s. 137.

²⁰⁷ <http://www.kurandersi.com/kuran-sohbetleri/2007/ana-rahmindeki-sakat-cenin-in-alinmasi.html>.(21.7.2009.)

3.1.2.2.4. Yusuf el-Kardavî

Yusuf el-Kardavî'ye göre, kürtajda asıl olan onun haramlığıdır. Bu haramlık derecesi cenindeki hayatın her olgunlaşma safhasında daha da artar. İlk 40 gün içerisinde haramlık açısından daha hafif olsa da ilk 40 gününden sonra daha kuvvetlenir. Bu haramlık 120 günden sonra (ruhun üflenmesi ile) birlikte daha da ağırlaşır. Yine ona göre kürtaj yapmanın caiz oluşu ancak zaruretin son safhasında olmasına bağlıdır. Zaruretin olması kesin şarttır. Yoksa şüpheye dayanarak kürtaj yapılmaz. Yine ona göre buradaki zaruret tek şekilde ortaya çıkmaktadır. O da ceninin anne karnında kalması annenin hayatı için ciddi bir tehlike oluşturmasıdır. Çünkü anne ceninin hayatında asıldır. Cenin ise ikinci planda gelir.²⁰⁸

Yine, Vehbe Zühayli²⁰⁹, Muhammad Gazali²¹⁰, Mahmud Şeltût²¹¹, gibi çağdaş alimler de erkeğin spermi ile kadının suyu birleştikten sonra kürtaj yapmayı insanlığa karşı işlenmiş bir cinayet saymakla birlikte bu aşamadan sonra hamileliğin her hangi bir evresinde kürtaj yapmanın caiz olmadığı görüşündedirler.²¹²

Kanatamıza göre, eğer hamilelik devam ederse annenin hayatı ciddi bir tehlikeye düşmesi gibi zaruret bulunmadıkça hamileliğin ilk gününden itibaren doğuma kadar hiçbir evresinde, herhangi bir durumda cenine müdahale etmek (düşürmek) caiz değildir. Çünkü erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştiği (döllenme hasıl olduğu) andan itibaren yaratılışın temeli atılmıştır.²¹³ Çağdaş tıp bilginlerine göre erkeğin sperminin kadının yumurtası ile birleşmesi (döllenme) yaklaşık 5 saat içinde tamamlanır. Hamileliğin yedinci gününde ise döllenmiş hücrenin çoğalıp rahmin cidarına yapışıp tutunması (rahme asılması) gerçekleşir. Böylece ana karnında cenin oluşumunun ilk safhası başlamıştır.²¹⁴ Dolayısıyla insanın yaşama hakkı bu andan itibaren Allah tarafından verilmiş temel

²⁰⁸ Yusuf el- Kardavi. **İslam'ın Işığında Çağdaş Meselelere Fetvalar**. Çev. Harun Ünal, İstanbul, Tahir Yayınları, [t.y.], IV, 183.

²⁰⁹ Vehbe Zuhayli, **el-Fıkhü'l-İslâmî ve Edilletuhu**, Dimaşk, Dârü'l-Fıkr, 1985. III, 556.

²¹⁰ Gazzali, Ebû Hamid Huccetü'lislâm Muhammed b. Muhammed (ö, 505/1111), **İhyau ulumi'd-din**, Beyrut : Dârü'l-Ma'rife, 1983. II, 51.

²¹¹ Mahmud Şeltût, el-feteva “**Dirase Limüşkilâtil Müslimü'l Müasir**” Kahire, Darüşşurûk, 1975, s, 289-292.

²¹² Ganim, s. 166-167.

²¹³ el-Bâr, **Halku'l İnsan Beynet Ettib ve-İKur'an**, S. 206.

²¹⁴ Ali Muhammed Yusuf Muhammedi, **Buhusun Fıkhiyye fi Mesaili Tıbbiyyetu Muasıra**. Beyrut, Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 2005, S. 221.

bir hak olup artık bu safhadan itibaren anne-baba dâhil hiçbir kimsenin bu hakka müdahale etmesine izin verilmemiştir.

3.2. Ruh Üflendikten Sonra Kürtaj

Ruh üflendikten sonra kürtajın haram olduğu konusunda İslam alimlerinin görüş birliği içinde olduğu bazı eserlerde zikredilmektedir.²¹⁵ Ancak bu alimlerin çoğunluğuna göre annenin hayatını kurtarma gibi tıbbi ve kesin bir zaruret ortaya çıkmışsa, o zaman anne karnındaki ceninin tıbbi bir müdahale ile alınması caizdir. Çünkü onlara göre anne, ceninin hayatında asıldır. Yine anne ceninde daha oluşmamış olan, bir takım özel haklara sahiptir ve ailenin temelidir. Bu sebeple ceninin hayatta kalmasından annenin hayatta kalması daha önemlidir.²¹⁶

Konu ile ilgili İbn Abidin'in *Haşiyetü Reddi'l-Muhtâr* adlı eserinde şöyle geçmektedir: "Hamileliğin devam etmesi halinde annenin sağlığından endişe edilirse ve ceninin düşürülmesinin annenin hayatta kalmasını sağlayacağı zan edilirse bakılır: Eğer çocuk canlı ise düşürülmesi caiz olmaz. Çünkü çocuğun rahimde kalması halinde annenin öleceği şüpheyne dayalı bir bilgidir. Şüpheyne dayanarak canlı bir insanın öldürülmesi caiz olmaz."²¹⁷

Keza, ölüme zorlanan birisinin, zorlamanın derecesi ne olursa olsun, kendisini kurtarmak için başkasını öldürmesi caiz olmaz.²¹⁸

Cenine ruh üflendikten sonra kürtajın mutlak olarak haram olduğu görüşünde olan alimlerin belli başlı delillerini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Cenine ruh üflendikten sonra o, eksiksiz bir insan haline gelir. Dolayısıyla ruh üflendikten sonra ceninin kürtaj edilmesine cevaz vermek, Kur'ân'da Allahın öldürmesini haram kıldığı ve şiddetle kınadığı Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın muhterem kıldığı cana kıyma kapsamına girer.

Allah tela şöyle buyuruyor:

²¹⁵ el-Mevsuatü'l-Fıkhiyye, Kuveyt, II, 53.

²¹⁶ Ganim, s. 169.

²¹⁷ İbn Abidin, *Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar*, X, 252.

²¹⁸ İbn Receb s. 176

*“Haklı bir sebep olmadıkça Allah’ın muhterem kıldığı cana kıymayın.”*²¹⁹

*“Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”*²²⁰

*“Çocuklarımızı yoksulluk korkusuyla öldürmeyin”.*²²¹

.2

- - - -
.

2. Ebu hureyre radiyallahu enhuden: hüzeyl’den iki kadın kavga etti biri diğerine bir taş atıp hem onu, hem de karnındaki cenini öldürdü. Davaları peygamber (s.a.v) ‘e aksetti. Cenin için bir erkek köle veya cariye diyetine hükmetti. Ölen kadının diyetinin de öldürenin ailesi üzerine yüklenmesine emretti.²²² Hadisten anlaşılan, Hz peygamberin çocuk düşürmeyi cinayet olarak kabul edip, bu suçu işleyenin maddi tazminat ödemesine hükmetmesi, ceninin yaşam hakkının korunmasına yöneliktir.

3. Malik şöyle diyor: İhramlı olan bir kişi bir deve kuşunu öldürürse bir deve kefareti gelir. Eğer onun yumurtasına zarar verirse tıpkı cenini öldürene gurre vacip olduğu gibi onun kıymetinin onda birini ödemesi gerekir.²²³ Durum böyle olduğuna göre İnsanı temsil eden cenin, hayvan yumurtasından daha fazla korunmaya layıktır.²²⁴

²¹⁹ el-İsrâ 17/33.

²²⁰ el-**Maide** 5/32.

²²¹ el-En’am 6/51; el-İsrâ 17/31

²²² Müslim, Diyetül Cenin, 1681.

²²³ Malik b. Eenes, (**Muvetta**) Darü İhya Kütübül Arabiya, 1371, III, 249.

²²⁴ Hamdi Döndüren, **Delilleriyle Aile İlmihali**, İstanbul, Erkam Yayınları, [t.y.], s. 259

4. Fıkıhta ceninin kürtaj edilmesinin hükmü tartışılırken, ilk önce bu cenine ruhun üflenip üflenmemesinin tespiti üzerinde durulur. Cenine ruhun üflenmesi sabit olduğu takdirde hiçbir fıkıhçı onun kürtaj edilmesine cevaz vermez.²²⁵

3.3. Özürlü (Engelli) Olduğu Tespit Edilen Ceninin Alınması

Kur’ân’da ifade edildiği üzere Allah insanı en güzel surette yaratmıştır. İlgili ayetler şöyle geçmektedir:

“Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yarattık.”²²⁶ ,“Ey insan! İhsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir? O Allah ki seni yarattı, seni düzgün ve dengeli kılıp, ölçülü bir biçim verdi.”²²⁷

Ancak gebelik süresi içinde annenin veya ceninin sağlığını etkileyen sebepler sonucu nadiren bedensel özürlü çocuklar dünyaya gelmektedir. Özürlü ceninden ne kastedildiğini anlamak için şuna işaret etmek gerekmektedir. Allah Teala’nın döllenmesini istediği spermin yumurtaya kavuşması ile cenin oluşur ve anne karnında çeşitli safhaları geçirip %98,5’i normal doğar. Ancak %1,5’i engelli olarak dünyaya gelir.²²⁸

Ceninin hayatının ilk ayı iç ve dış etkenlerden kolay etkilenebileceği çok hassas bir aşamadır. Bu etkenler nedeni ile ceninin anne karnında geçirdiği bu ilk bir aylık sürede hamileliğin diğer safhalarına nispetle ceninde daha fazla oranda bir takım özürler tespit edilebilir.²²⁹

Özürlü ceninin mahiyetinin tam anlamıyla tasavvur edilebilmesi için aşağıdaki satırlarda özürlülüğün çeşitlerini zikredeceğiz. Aynı zamanda özre neden olan etkenleri de zikredeceğiz.

3.3. 1. Özürlülüğün Çeşitleri

Tıp ilminin gelişmesiyle henüz ana rahminde olan ceninin özürlü olduğu durumları değişik biçimlerde tespit edilmektedir. Bu özürlerin birincisi bedensel ya

²²⁵ Erşahin, s. 197.

²²⁶ Tin 95/4

²²⁷ Infitar 82/6-8.

²²⁸ el-Bâr, el-Ceninü’l-Müşevveh ve’l-Emrzu’l Verasiyye, Demeşik, Dârü’l Kalem, 1991, S. 483.

²²⁹ Müsfir b. Ali b. Muhammed El-Kahtânî, **İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükmü**, Çev, Abdullah Kahraman, C.Ü. İlahiyatFakültesi Dergisi XII/1- 2008, s. 470

da fiziksel özürler, ikincisi de zihinsel ya da ruhsal özürler olmak üzere genel olarak iki ana grupta toplamak mümkündür.

Bedensel özürler: Çocuğun bedeninde bulunması gereken organlardan herhangi birinin hiç bulunmaması veya noksan yahut anormal şekil bozukluğu biçiminde olmasıdır.

Zihinsel özürler: aklî melekelerin hiç bulunmaması, dengesiz veya noksan olması, zekâ geriliği vb. şekillerde görülebilir.

Bu iki türdeki özürlülük durumlarının her birinin kendi içinde değişik dereceleri olabilir. Meseleye bu açıdan bakıldığında özür çeşitlerini üç ana grupta sınıflandırmak mümkündür.²³⁰

3.3.1.1. Birinci Grup Özürler

Çok riskli veya kesin tedavisi olmayan, cenin hayatını erken zamanda etkileyen ve erken ölümüne yol açan özürlerdir. Beyinsiz, kalpsiz veya böbreksiz olmaları da bu türdendir. Bunlar genelde hamileliğin ilk iki haftasında ortaya çıkar. Bu sakatlıklardan dolayı hayatın devamı mümkün olmadığı için kendileri düşük olur. Genelde bunlar erkenden düştüğü için bunların kürtaj edilmesinin hükmünü bilmeye ihtiyaç yoktur.²³¹

3.3.1.2. İkinci Grup Özürler

Bu grup özürler riskli fakat ciddi gayretle tedavi edilebilir şeklindeki özürler olup Ali İhsan Pala ve Ganim gibi kimseler şu şekilde beyan etmektedirler:

“ Bunlar, sinir sisteminde, kalp ve damarlarda, karın duvarı ve üreme organlarında görülen büyük ölçüdeki sakatlıklardır. Bu tür özürlerin bir kısmı çocuk ana rahmindeyken bile açıkça görülebilir nitelikte olup, çocuk doğar doğmaz müşahade edilebilir. Bu tür özürlerin bir kısmı vardır ki, hem ana rahmindeyken hem de doğumdan sonra çocuğun ölümüne sebep olabilmektedir. Beynin ya hiç bulunmaması veya noksan olması, solunum yollarının kapalı olması gibi özürler bu kabildendir. Bu grup içinde yer alan bazı özürler de vardır ki, çocuk o hal üzere doğar ve o şekilde yaşayabilir. Fakat

²³⁰ Ali İhsan Pala. “Özürlü Olduğu Tespit Edilen Ceninin Alınması” sempozyumu. İzmir Tıbbi yayıncılık. 2008, S. 78-79; İbnu'l-Hûca, Muhammed el-Habîb, “İsmetu'l-Cenini'l-Muşevveh”, Mecelletu'l-Mecme'u'l-Fıkhî'l-İslâmî, Yıl: 2, Sayı: 4, Cidde, 1989, s. 273; Ganim, s. 181-182;

²³¹ el-Kahtânî, Müsfir b. Ali b. Muhammed, **İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükmü**, Çev, Abdullah Kahraman, C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi XII/1 - 2008, s. 471; Muhammed Erfiş, s. 455.

büyük yardıma ihtiyaç duyar. Çocuk her zaman başkasının yardımına muhtaçtır. Bu tür vakalar diğerlerine nazaran daha az orandadır”.²³²

3.3.1.3. Üçüncü Grup Özürler

Bu tür özürler ceninin ölümüne sebep olmayan ve bir kısmının ise tedavi edilmesi mümkün olup, örnekleri şunlardır: Ceninin enzimlerinde, beden içindeki bağışıklık sisteminde görülen bozukluklar, renk körlüğü, kalbin delik olması, yetersiz beyin gelişimi ve buna bağlı olarak zekâ geriliği gibi özürlerdir.²³³

3.4. Ceninin Sakatlanmasını Etkileyen Sebepler

3.4.1. Haricî Etkenler

Anne gebeliğin ilk haftalarında alman kızamağına, veya zührevi hastalıklara yakalanırsa, bazı kimyasal maddeler, ilaçlar veya işinlere maruz kalırsa ceninde çok büyük derecede olumsuz etkileri gösterirken, alkollü içkilere, sigaraya düşkün olması da ceninde bir takım olumsuz etkileri gösterir. Yine anne gebeliğin ilk safhalarında rahim duvarını delebilecek ve gelişmesini sürdürmekte olan ceninin dokularına ulaşabilecek kadar olan bazı mikroplara kaparsa ceninin ölümüne yol açar veya onu bedensel özürlü yapar.²³⁴

3.4.2. Dâhilî Etkenler

Cenindeki özürlerin bazısı ceninde mevcut dâhilî sebeplerden (sperm veya yumurtadan) kaynaklanan etkenlerden dolayı olur. Bu konuyla ilgili olarak el-Kehtani şunları kaydeder:

Allah'ın yumurtayı dölemek için seçtiği spermin şekli veya hacminde, kromozom sayısında bozukluk olabileceği gibi, yumurta, sperm veya her ikisi de bozukluk taşıyabilir. Bu gibi etkenlerin esas kaynağı kalıtmadır. Kalıtım da babalardan dedelere kadar gider.²³⁵

3.5. Özürlü Ceninin Kürtaj Edilmesinin Hükmü

Bu mesele çağdaş tıp ilminin ilerlemesi ile çeşitli hastalıkları keşif ve teşhis alanında gösterdiği gelişmeler neticesinde çağımızda yeni sorun (nevazil) olarak

²³² Ali İhsan Pala, s. 79; Ganim, s. 182.

²³³ Ganim, s. 182.

²³⁴ el-Kahtani, (trc: Abdullah Kahraman), s. 471; Ganim, s. 180; Rahim, s. 170-171.

²³⁵ el-Kahtani, (trc: Abdullah Kahraman), s. 471.

ortaya çıkan problemlerden biridir.²³⁶ Çünkü önceki İslam hukukçuları bu meseleyi tespit edebilecek derecede tıbbi imkânlarla sahip olmadıkları için bu meseleye hiç değinmemiştir. Çağdaş tıp ilminin ilerlemesiyle, rahim içindeki yaratılış bozukluklarını teşhiste kullanılan bazı araçlar vasıtasıyla bozukluğun boyutu ve şeklini büyük ölçüde tespit edebilmektedirler.²³⁷ Bu sebeple konu hakkındaki görüşler çağdaş fıkıhçılara ait olmaktadır. Dolayısıyla biz önce konuya ilişkin çağdaş alimlerin görüşlerini zikredecek, ardından kendi kanaatimizi bildireceğiz.

3.5.1.Konu İle İlgili Çağdaş Alimlerin Görüşleri

Bu konuda çağdaş âlimlerin görüşlerini genel olarak; mutlak cevaz vermeyenler, ruh üflendikten sonra cevaz vermeyenler, ruh üflenmeden önce kürtaja cevaz verenler, olmak üzere üçe ayırmak mümkündür.

3.5.1.1. Mutlak Cevaz Vermeyenler

Abdülaziz Bayındır,²³⁸ Hayrettin Karaman,²³⁹ Misbah el-Müteveli, Seyyid Hemmad,²⁴⁰ Ramazan el-Bûti,²⁴¹ Abdülfettah İdris²⁴² gibi çağdaş İslam hukukçuları ceninin kürtaj edilerek veya başka bir şekilde imha edilmemesi halinde doğacak çocuğun hasta, özürlü, kusurlu, geri zekalı ve kısa ömürlü olması gibi nedenlerden dolayı cenine müdahaleyi ve onun hayatına son vermeyi ruh üflenmeden önce ve ruh üflenmeden sonra olmak üzere her dönemde cevaz vermemektedirler. Mesela Abdülaziz Bayındır'a göre genetik ve ultrasonografi yöntemine güvenilirlik derecesi de tartışmalıdır. Çünkü günümüzde genetik yöntemlerine dayanarak beyinsiz, kalpsiz olması gibi büyük ölçüde özürlü olduğu söylenen çocuğun kürtaj edilmeyip

²³⁶ el-Kahtani, (trc: Abdullah Kahraman), s. 472.

²³⁷ el-Bâr, **El-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emru'l Verasiyye**. S. 468

²³⁸ <http://www.kurandersi.com/kuran-sohbetleri/2007/ana-rahmindeki-sakat-cenin-in-alinmasi.html>.(21.7.2009.)

²³⁹ Hayreddin Karaman, s. 86,87; <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm>; (Karaman Hoca ile (27.02.2009)Tarihli Mulakatim.

²⁴⁰ Muhammad Ra'fet Osman, v.d., **Kadaya Fıkhiyye Muasıra**, İslâm hukuku bölümü, 2003. yıl Derslik kitabı, Al-ezher Üniversitesi Yayınları, 2003, s, 218.

²⁴¹ el-Bûti., s. 89-90.

²⁴² Muhammad Ra'fet Osman, v.d, s, 214.

doğduğunda sapasağlam doğduklarını görmekteyiz. Dolayısıyla ihtimle dayanarak ceninin kürtajına cevaz verilmez.²⁴³

Mehmet Erşahin Ultrasonografine olan güvenilirlik derecesi ile ilgili şunları zikretmektedir:

“Ultrasonografine olan güvenilirlik derecesinin ne kadar olduğuna dair yapılmakta olan çalışmalara gelince büyük anormalliklerin merkezi olarak bilinen sinir sistemi hastalıklarında yaklaşık % 84.8 ın üzerinde olan kesin bilgiler elde edilmektedirken, kalp ve dolaşım sistemi hastalıkları gibi hastalıklarda ise %38.8 ve kas, iskelet sistemi hastalıklarında ise yaklaşık %18 gibi çok zaif bir ölçede bilgi elde edilmektedir. Üstelik çalışmalarda bu tür hastalıkların çeşidine göre %20-80 arası yanlış ihtimal bulunmaktadır”²⁴⁴ Bu sebepten dolayı ultrasonografi ve diğer hata ihtimali bulunan yöntemlere dayanarak ceninin kürtajına cevaz verilemez.

Yine bu âlimlere göre anne karnındaki ceninin herhangi bir hayati risk taşıdığı, sağlığının tehlikede olduğu, geri zekâlı ve özürlü olduğu %100 tespit edilse dahi rahimde tutunarak yaşamaya ve gelişmeye başlamış cenin bir insandır. Onun hukuki şahsiyeti ve hakları vardır. Sağlıklı doğup büyümüş bir çocuğun bir hastalık veya kaza sonucu sakatlanması durumunda öldürülmesinin haram olması gibi bu çocuğu öldürmek (kürtaj) de haramdır.²⁴⁵

Sonuç olarak şunu söyleye biliriz: Hamileliğin ilk safhasından itibaren kesin ve meşru bir zaruret olmaksızın, kürtaj veya diğer yöntemlerle bir ceninin hayatına son vermek caiz değildir. Ceninde özürlüğün tespit edilmesi, kürtaj nedeni olarak kabul edilmez.

3.5.1.2. Ruh Üflendikten Sonra Cevaz Vermeyenler

Aralarında Câdî'l-Hak, Ali Câdî'l-Hak,²⁴⁶ Muhammad El-Habîb b. el-Hoca,²⁴⁷ Yusuf el-Kardâvî,²⁴⁸ Abdullah Bessam,²⁴⁹ Salih el-Fevzan, Abdülaziz b. Abdullah b.

²⁴³ <http://www.kurandersi.com/kuran-sohbetleri/2007/ana-rahmindeki-sakat-cenin-in-alinmasi.html>.(21.7.2009.)

²⁴⁴ Mehmet Erşahin, s. 211.

²⁴⁵ Karaman, **Neslin Korunması, Gerçek hayat**, s, 22;; <http://www.kurandersi.com/kuran-sohbetleri/2007/ana-rahmindeki-sakat-cenin-in-alinmasi.html>.(21.7.2009.) ;

²⁴⁶ Muhammad Ra'fet Osman, v.d, s, 201.

²⁴⁷ İbnul Hoca, “İsmetu'l Cenin el-Müşevveh. Mecelletu'l Fıkhıl İslamiyye. Yıl 2, sayı 4, s, 280 http://www.İslâmonline.net/servlet/Satellite?pagename=İslâmOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.(2009-03-09)

²⁴⁹ Ganim, s. 186.

Baz,²⁵⁰ Hamza Aktan,²⁵¹ gibi pek çok çağdaş fıkıhçılara göre özrün derecesi ne olursa olsun, ister tedavi edilemeyecek kadar ağır derecede olsun, ister basit derecede özürlü olsun, cenine ruh üflendikten sonra kürtaja cevaz verilmez. Bu görüşte olanların gerekçeleri kısaca şöyle özetlenebilir:

1. İnsan nefsinin korunması, İslam'ın korunmasını emrettiği beş zarurettten biri olup dinin korunmasından hemen sonra insan gelmektedir. Burada korunması gereken nefs ister ana karnında ruh üflenmiş nefs olsun, ister özürlü doğmuş nefs olsun, ister tedavi edilemeyecek şekilde hasta veya özürlü olsun, ister sağlam olsun hiçbir fark olmaksızın tümünü kapsamaktadır.²⁵² Allah Teala Kur'ân'da insan hayatına çok önem vermiş ve bir insanı öldürme cinayetini bütün insanlığı öldürmekle eş tutmuştur. Allah Teala şöyle buyuruyor:

*“Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”*²⁵³

Diğer bir ayette şöyle geçmektedir:

*“Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın muhterem kıldığı cana kıymayın.”*²⁵⁴

Cenine ruh üflendikten sonra dışarıdaki herhangi bir insandan farkı yoktur. Dolayısıyla nasıl kaza sonucu sakatlanmış insanı öldürmek haramsa, ana karnındaki özürlü cenini öldürmek de haramdır.

2. Ceninin kürtaj edilmesi Kur'ân'da şiddetle kınanan ve cahiliye adeti olan *“kız çocuklarının diri diri toprağa gömülerek öldürülmesi”* kapsamına girer.²⁵⁵

²⁵⁰ Udvu el-lecnetud'daime lil iptâ. el-Fetava'l-Müteallaka bi't-Tıbb ve Ahkâmi'l-Marza, Cidde, Dârü'l-Müeyyed, 1424, S. 277-279.

²⁵¹ Ali İhsan Pala, s. 79

²⁵² Muhammed Erfiş, s. 457.

²⁵³ el-Maîde 5/32.

²⁵⁴ el-İsrâ 17/33.

²⁵⁵ Ğânim, s. 167.

Cahiliye Arapları kız çocukları olduğunda bundan utanç duyarlardı.²⁵⁶ Özürlü çocuğun varlığından utanç duyarak aldırان kimselerin bu kapsama girmesi kuvvetle muhtemeldir.

3. Hz. Peygamber (s.a.v.): “Sizden biriniz başına gelen sıkıntıdan dolayı ölümü istemesin. İlle de isteyecekse şöyle desin: “Allahım, eğer hayat benim için hayırlı ise beni yaşat, ölmek hayırlı ise beni öldür.”²⁵⁷ buyurmuştur. Bu hadisten anlaşılıyor ki, insan için ölüm mü yoksa hayat mı daha hayırlıdır belli olmaz. O bakımdan sıkıntılar insan hayatını sonlandırmanın gerekçesi olamaz.

4. Cenab-ı Hakk’ın bazı insanları özürlü yaratması onun hikmetlerinden olabilir. Çünkü özürlülerin yaratılışında, kusursuz, sağlam yaratılmış olanlar için bir ibret vardır. Toplumda özürlü kişilerin var olması imtihan için yaratılan insanın kendisini sağlam olarak yaratan Yaratıcıya şükretmesine özürlüler içinde dua etmesine vesile olacaktır. Çünkü “Her şey zıttıyla bilinir” kaidesince özürlülük durumunu görmeyen ve bilmeyen kimseler kendilerinde olan sağlam hallerinin kıymetini bilemezler.²⁵⁸ Bu ve benzeri durumlarda takınılacak tavır konusunda Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sizden biri, mal ve yaratılışça kendisinden üstün olana bakınca, bakışını bir de kendisinden aşağıda olana çevirsin. Allah’ın üzerinizdeki nimetini küçük görmemenize yakışan budur.”²⁵⁹ Dolayısıyla özürlü olduğu nedeniyle ceninin hayatını sonlandırmak için müdahale etmek Allaha’nın kudretine karşı çıkmaktır, hikmet-i ilâhiyyeye aykırıdır.

5. Ruh üflendikten sonra kürtajın haram olduğunda İslam alimleri görüş birliği içindeyken bazı İslam hukukçularına göre ceninin kasten kürtaj edilmesi halinde kısasın vacip olacağını söylemektedirler. Öyleyse ceninde bilinen özür veya hastalıklar onun kürtaj edilmesine gerekçe olamaz. Çünkü tıp ilmi çok hızlı bir şekilde gelişmekte olan bu günlerde, anne karnında özürlü olduğu tespit edilen veya doğumdan sonra tedavi edilemeyecek şekilde hasta olduğu bilinen bazı hastalar için daha sonra ilaçlar keşfedilip tedavi edildiğini görmekteyiz.²⁶⁰

²⁵⁶ Nahl 16/58-59.

²⁵⁷ **Buhârî**, VII, 10; **Müslim**, s. 1076.

²⁵⁸ Rahim, S. 179; el-Bûtî, Tahdîdu’n-nesl, s. 74.

²⁵⁹ **Buhari**, VII, 187; **Müslim**, s. 1188.

²⁶⁰ Cadil hek, **Telkihu el-Sanaı. Ve’lichad**

6. Ceninin özürlü olduğunun tespiti zaruret kapsamına girmez. Çünkü zaruret beklenen bir şey değil, bizzat var olmalıdır. Cenine ruh üflendikten sonra ceninde sakatlığın meydana gelmesinin nedeni bazı ilaçlara mahsur olmaktadır.²⁶¹

3.5.1.3. Ruh Üflenmeden Önce Cevaz Verenler

Aralarında Yusuf el-Kardavi,²⁶² Muhammad el-Habib b. el-Hoca,²⁶³ Ali Cadi'l-Hak,²⁶⁴ Muhammed Ğânim²⁶⁵, Ali Muhammed Yusuf Muhammedi²⁶⁶ gibi âlimlerin de katıldığı bu görüşe göre, 120 günden önceki aşamada, güvenilir tıp doktorlarından oluşan komisyon tarafından, bütün teknik imkânlar kullanılarak yapılan muayeneler sonunda ceninin, tedavisi imkânsız, yaşadığı takdirde hem kendine hem de ailesine çok büyük ızdıraplar verecek bir özrün varlığı kesin olarak tespit edilirse, anne babanın rızası da olmak şartıyla kürtaj edilebilir.²⁶⁷

Bu görüşte olanların şu gerekçelere dayandıklarını görmekteyiz.²⁶⁸

1. Ceninde hiçbir surette tedavi edilme imkânı olmayan özrün tespit edilmesi dinen kabul edilmiş özürlerdendir. Özellikle eğer yaşadığı takdirde cenin için hayatında anne ve ailesine, azap olacak çok tehlikeli ve çirkin kusurların bulunduğu halinde daha makbul geçmektedir.²⁶⁹

2. 'İki zarardan hafif olanın tercih edilmesi' kuralına uymak gerekir. Çünkü henüz insanlık kimliğini kazanmamış özürlü bir ceninin aldırılması da zarardır. Ama cenin doğduktan sonra hem kendine hem de ailesine vereceği maddi ve manevi

²⁶¹ Rahim, s. 179.

²⁶² el- Kardavi. **İslam'ın Işığında Çağdaş Meselelere Fetvalar**, IV, 184.
[http://www.İslamonline.net/servlet/Satellite?pagename=İslamOnline-Arabıc-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.\(2009-03-09\)](http://www.İslamonline.net/servlet/Satellite?pagename=İslamOnline-Arabıc-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.(2009-03-09))

²⁶³ İbnul hoca, s. 286.

²⁶⁴ **Mecelletu'l-Ezher**, sayı 55, yıl 1983; Muhammad Ra'fet Osman, v.d, s, 201.

²⁶⁵ Ğânim, s. 183.

²⁶⁶ Yusuf Muhammedi, S. 226, .

²⁶⁷ **Karârâtü'l-Mecme'i'l-Fıkhi'l-İsâmî** li Râbitati'l-âlem lidevretihi'l-Âşire ve'l-Hâdiyeti 'aşere ve's-Sâniyeti 'aşere ve's-Sâliseti 'aşere, Râbitati'l-Âlemi'l-İslâmî Yay., ts.; Ayrıca bk. **Mecelletu'l-Mecme'i'l-Fıkhi'l-İsâmî**, Yıl: 5, Sayı: VII, 1993, s. 348; el- Kardavi. **İslam'ın Işığında Çağdaş Meselelere Fetvalar**, IV, 184.

²⁶⁸ Cadıl Hak, **Mecelletu'l-Ezher**, sayı 55, yıl, 1983

²⁶⁹ Rahim, S. 174.

zarardan daha büyüktür. Dolayısıyla her iki kötünün büyüğünden kurtulmak için özürlü ceninin kürtaj yapılması gerekir.²⁷⁰

3. Nefsi (insanı) öldürmeyi yasaklayan nasslarda söz konusu edilen insan denen varlıktır. Ruh üflenmeden önceki aşamada cenin henüz insan kimliği kazanmış değildir. Sadece –özellikle nutfе alaka aşamasında– tam teşekkül etmemiş canlı bir varlıktır. Dolayısıyla öldürölmesi yasaklanan “nefs/insan” kapsamı içinde değildir.²⁷¹

Özürlü olduğu tespit edilen ceninin kürtaj edilmesi hakkındaki görüşleri zikrettikten sonra, bu konu hakkındaki bizim tercih ettiğimiz görüş şu şekildedir:

Özürlü ceninin alınmasında kesin olarak bir zaruret bulunmamaktadır. Bazı klasik âlimlerin zikrettikleri mazeretlere kıyas ederek burada bir zaruretin olduğunu söylemekte sağlıklı görünmemektedir. Çünkü klasik fakihlerin bu meseleye yaklaşımı ve görüşleri herhangi bir nassa dayanmaksızın sadece kendi dönemlerindeki tıbbi bilgilere dayanmaktadır. Eskiden cenin hakkındaki bilgileri bugünkü gibi somut verilerden çok, tahminler ve tecrübelerle sınırlıydı. Eğer onlar şu andaki teknik imkanlar aracılığıyla elde edilmiş olan anne karnındaki ceninle ilgili bilgileri elde etmiş olsalardı hiç kuşkusuz konu hakkındaki görüşleri de daha farklı olacaktı.

Tıp bilginlerine göre genetik hastalıkların büyük bir kısmının tedavi edilmesi mümkündür. Çocuk bu özrüyle de yaşayabilir. Bazı hastalıklar vardır ki çocuk doğduktan sonra ileriki yaşlarda etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle çocuk, cenin halindeyken kendisinden potansiyel özürlölük tespit edildi diye kürtaj edilmez.

Sonuç olarak denilebilir ki; hamileliğin ilk safhasından itibaren kesin ve meşru bir zaruret olmaksızın, düşürmek veya aldırma yoluyla bir ceninin hayatına son vermek caiz değildir. Ceninde özrü tespit edilmesi, kürtaj için gerçek sebep olarak kabul edilmez.

²⁷⁰ a.e., s. 175.

²⁷¹ İbn Abidin, **Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar**, X, 255; Muhammed İbn Müflih Makdisi, **Kitâbü'l-Furu'**, I, 281.

3.6. Evlilik Dışı İlişkiler Sonucu Oluşan Hamileliğin Sonlandırılması

Burada zina (şerî bir akde dayalı olmaksızın ihtiyar ile yapılan haram cinsel ilişki²⁷²) ve tecavüz (bir erkeğin veya bir kadının silah zoruyla veya öldürme tehdidi ile cinsel ilişkiye girmesi) sonucu oluşan gebeliklerin sonlandırılmasının hükmünü, İslam hukuku açısından değerlendirmek istiyoruz.²⁷³

3.6.1. Zina

Zina vb evlilik dışı ilişkiler sonucu meydana gelen ceninin hayatının dışardan bir müdahale ile sonlandırma konusu Klasik fıkıh kitaplarında pek yer almamıştır. Ancak bu konuya er-Remli'nin *Nihayetü'l-Muhtâc* adlı eserinde kürtaj konusunda görüş serdederken sadece meşru bir evlilikle oluşan cenin ile zinadan oluşan cenini ayırmış olduğunu, konuyu detaylı bir şekilde ele almadığını görmekteyiz.²⁷⁴

Konu ile ilgili İslam hukukçularının görüşlerine gelince, bu konuda da diğer konularda olduğu gibi farklı görüşlerin olduğunu görmekteyiz.

3.6.1.1. Zinadan Oluşan Ceninin Ruh Üflenmeden Önceki (Nutfe ve Alaka) Safhalarda Düşürülebileceği

Klasik fıkıhçılardan er-Remli²⁷⁵, Süleyman el-Cemel gibi kimi şafiiler²⁷⁶ ve el-Edevi gibi kimi malikilere²⁷⁷ göre zinadan oluşan cenin hamileliğin ilk 80 günü içerisinde alınabilir. Onların belli başlı delilleri şunlardan ibarettir:

1. Hamileliğin ilk kırk günü içerisinde ceninde hayat yoktur, sadece nutfedir. Zinadan oluştuğu için de korunmasını gerektiren bir sebebin olmaması dolayısıyla kürtaj edilmesi caizdir.²⁷⁸

²⁷² Mehmet Erdoğan, s. 622.

²⁷³ Erşahin, s. 202.

²⁷⁴ Remli, *Nihayetü'l-Muhtâc ila Şerhi'l-Minhac*, VIII, 422; Süleyman b. Ömer b. Mansur el-Ezheri Cemal (ö. 1204/1790), *Haşiteül'-Cemel ela Şerhil'-Minhac*, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1305. h, V, 491.

²⁷⁵ Remli, *Nihayetü'l-Muhtâc ila Şerhi'l-Minhac*, VIII, 422.

²⁷⁶ *Haşiyetül'-Cemel ela Şerhil'-Minhac*, V, 491.

²⁷⁷ Ebû Abdullah eş-Şeyh Muhammed Ahmed Aliş (ö.1299/1882), *Fethü'l-ali el-Malik fi'l-Fetava ala Mezhebi'l-İmam Malik*, Beyrut, Dâru'l-Ma'rife, 1299. h, I, 399.

2. Zinadan oluşan ceninin doğuma kadar beklenmesi ana ve çocuk her iki taraf için rezalete sebep olmaktadır. Çünkü ceninin dünyaya gelmesi anneye çok büyük rezalet getirmekle birlikte, bazen onun ölümüne dahi sebep olacaktır.²⁷⁹ Çocuk açısından beklenen problemler ise babasının nesebinden kesilmesi, toplumda horlanıp aşağılanmaya maruz kalması, sıhhi ve psikolojik sıkıntılarla karşılaşmasıdır. Bu tür sebeplerden dolayı ona ruh üflenmeden önce kürtaj edilmesi daha hayırlıdır.²⁸⁰

3. İnsanın yaratılış safhaları ile ilgili hadisler, ceninin anne karnındaki evrelerini belirlemek için zikredilmiştir. Özellikle de ruhun üflenmesinden önce ve sonraki farkları belirtmek için gelmiştir. Dolayısıyla bu farkı belirtmenin faydalı olması gerekir. Söz konusu hadislerde kürtajın haram olduğuna dair delil bulunmamaktadır. Bu açıdan hareketle açık delil olmayan konularda insanlara zorluk getirmektense kolaylık yaratmamız gerekmektedir.²⁸¹

3.6.1.2. Zinadan Oluşan Ceninin Hamileliğin Hiçbir Döneminde Düşürülemeyeceği

Çağdaş İslam hukukçularından Abdülfettah İdris,²⁸² el-Buti,²⁸³ Hessian Hethut, Muhammed Ali el-Bar²⁸⁴ ve Hayrettin Karaman²⁸⁵ gibi alimlere göre kadın erkek iki tarafın rızası ile gerçekleşen zinadan oluşan ceninin alınması hamileliğin tüm evresinde kesin olarak caiz değildir. Bu görüş ekseri çağdaş âlimlerin görüşüdür. Bu görüşteki âlimlerin delilleri şunlardır:

1. Allah Teala, *“Hiçbir günahkar, başkasının günah yükünü üstlenmez”*²⁸⁶ buyurmuştur. Yani hiçbir kimse bir başkasının günahından sorumlu değildir. Bundan dolayı masum bebekler babalarının suçunun cezasını çekmemelidir. Günümüzde isteyerek kürtaja başvuran ve kürtaj yaptıran kadınların büyük bir kısmı zina sunucu

²⁷⁸ Bu remlinin bunda iki taraftan mahrumiyet yoktur. sözünün anlaşılmaktadır. Remli. *Nihayetü'l-Muhtac İla Şerhi'l-Minhac*, VIII, 422.

²⁷⁹ *Fethü'l-ali el-Malik*, I, 399.

²⁸⁰ el-Bâr, *Siyasetü vesaili tehdidünnesli*, S. 135.

²⁸¹ Rahim, s. 130.

²⁸² http://www.İslâmonline.net/servlet/Satellite?pagename=İslâmOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528611042. (27.03.2009)

²⁸³ el-Bûti, *Tahdîdu'n-nesl*, s. 74

²⁸⁴ el-Bâr, *El-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye*, S. 376

²⁸⁵ Hayreddin Karaman, *Hayatımızdaki İslam*, I, 510.

²⁸⁶ el-İsra 17/15

meydana gelen gebelikleri sonlandırmak ve bu rezil cinayeti örtbas etmek amacıyla yaptırmaktadırlar. Bunun en önemli nedenleri ise doğacak olan çocuğun babasının belli olmaması ve zina fiili işlendiği toplum tarafından bilindiği takdirde bu cinayeti işleyenin toplumdan dışlanacağı ve hor görüleceğidir.²⁸⁷

İslâm'daki "Kimsenin günah ve suçunun cezâsını başkası çekmez", "Her yükümlü hür irâdesiyle iyi ve kötü olabilir, iyilik ve kötülük yapabilir" kurallarına göre, kendisinin hiçbir kusuru olmadan ana ve babasının zinâ yapmaları sonucu oluşan bir çocuğu kürtaj vb. bir yöntemle öldürmek cinayettir. O çocuk doğar, iyi bir aile ortamında yetiştirilir, kendisine hayat ve imtihan hakkı tanınır.²⁸⁸

2. Zina suçu işleyip hâmile kalan Gâmid’li kadın peygamber (s.a.v) min huzuruna gelip suçunu itraf ettiği zaman Hz. Peygamber: ona “çocuğunu Doğuruncaya kadar gitmesini emretmiştir” kadın daha sonra doğduğu çocuğuyla birlikte, Hz. Peygamber’e gelmiş ve “bu benim doğurduğum çocuktur” demiştir. Peygamber (s.a.v) ona gitmesini ve çocuğu süten kesilinceye kadar onu emzirip süten kesildikten sonra gelmesini emretmiştir.²⁸⁹ Bu hadisten anlaşılan şu ki: gayr-ı meşru bir ilişkinin örtbas edilmesi için kürtaja başvurulması câiz olmaz. Zira böyle bir şey câiz olsaydı Hz. Peygamber elbette çocuğun düşürülmesini emreder ve çocuğa önem vermezdi. Hâlbuki Hz. Peygamber’in, çocuğun hayatına aşırı itina göstermek maksadıyla, doğuruncaya ve çocuğunu memeden kesinceye kadar kadının cezasını ertelediği bilinmektedir.²⁹⁰

3. Sahih nikah yoluyla oluşan gebeliğin ruh üflenmeden önce düşürülmesinin mübah kılınması, zina sonucu oluşan hamileliğin de ilk 40 gün veya 80 gün içerisinde düşürülmesini caiz kılmaz.²⁹¹ Çünkü İslam hukukçuları tarafından yerleşik kural olarak benimsenen hususlardan biri de şudur: ‘Ruhsatlar günahlara (masiyet) dayanak ve örnek olmaz.’²⁹² Gayr-ı meşru bir ilişkinin örtbas edilmesi için kürtaja başvurulması çocuğun düşürülmesini mübah kılan bir ruhsat değildir. Bunu, bir özür

²⁸⁷ el-Bûtî, **Tahdîdu’n-Nesl**, s. 129; Muhammed Erfiş, s. 451.

²⁸⁸ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki İslam**, I, 510.

²⁸⁹ **Müslim**, s. 704.

²⁹⁰ el-Bûtî, **Tahdîdu’n-nesl**, s. 129-30; Ganim, s. 172. Rahim, s. 130.

²⁹¹ Muhammad Ra’fet Osman, v.d., **kadaya fıkhiyye muasıra**, s. 162.

²⁹² Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. İdris b. Abdürrahim Karafî, **el-furuk** Kahire : Alemü'l-Kütüb, 1928, II, 33.

olarak kabul etsek bile bu, şehvet ve hevâ ehlinin isteklerini gerçekleştirmeleri yolunda bir görüş olur. İmam Karâfî şöyle demektedir: “Günahlar (masiyet) ruhsatlar için gerekçe olamazlar. Bu sebeple bir günah işlemek maksadıyla yolculuğa çıkan kimse namazı kısaltma ve orucu bozma ruhsatlarından istifade edemez. Zira bu ruhsatların sebebi yolculuktur. Bu şekildeki yolculuk ise masiyettir ve ruhsata münasip değildir. Çünkü ruhsat vermeyi masiyet üzerine kurmak, mükellef için vesilesini genişletmek suretiyle o masiyetin artmasını sağlamaktır”²⁹³

4. Zinadan oluşan ceninin düşürülmesine cevaz vermek fuhuş ve zinanın yaygınlaşmasına yol açar. Çünkü zina yapmadan alıkoyan sebeplerin en önemlisinden biri de kadının hamile kalma korkusu ve bu hamileliğin insanlar tarafından bilinme korkusudur. Eğer böyle bir durumda kürtaja cevaz verdiğimiz takdirde toplumda zina ve fuhuşun daha da çoğalmasına destek vermiş oluruz. Bu da İslam hukukundaki *seddü’z-zeroi*‘ esas ve “Harama yol açan şey de haramdır” kuralına aykırıdır. Çünkü günümüzde uygulanmakta olan kürtajın çoğu, zina sonucu oluşan gebeliklerin örtbas edilmesi ve hamileliğin sonlandırılması için yapılmaktadır.²⁹⁴

5. Hayrettin Karaman’a göre, islamı daha sonradan kabûl etmiş pek çok insan, İslâm öncesi döneminde zinâ da yapmıştır. Bu kimselerin birçoğu da evlilik dışı ilişkiler veya zina sonucunda dünyaya gelmiş olabilir. Eğer bir insanın evlilik dışı ilişkiler sonucu dünyaya gelmesi, o insanın iyi bir insan, veya iyi bir Müslüman olmasına engel olsaydı bunların içinden iyi Müslüman ve iyi insanlar olmaları mümkün olmaz, onları Müslümanlığa davet etmeninde bir anlamı kalmazdı.²⁹⁵

Bu delillerden de anlaşıldığı üzere ve bizim değerlendirmemize göre de zina sebebi ile bir ceninin hayatını sonlandırmak haklı bir gerekçe olarak görülmemektedir. Dolayısıyla zina sonucu oluşan ceninin kürtaj edilmesi veya herhangi bir yolla hayatının sonlandırılması caiz değildir.

²⁹³ Ümmü Gülsüm Yahyâ Hatîb, **Kazıyyetu tahdidi'n-n-esl fi's-şeriatil-İslâmiyye**. Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1983, s. 171.

²⁹⁴ Rhim. A,g,e. s. 133.

²⁹⁵ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki İslâm**, I, 510.
<http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0505.htm>

3.7. Tecavüz

Tecavüz sonucu hamile bırakılan kadının dıştan bir müdahale ile rahminin tahliyesinin dinen caiz olup olmadığı konusunda çağdaş alimlerin görüşleri şunlardır:

Çağdaş alimlerden, el-Buti, Muhammed Seyyid Tantavi, Yusuf el-Kardavi ve ruh üflenmeden önce kürtaja cevaz veren çoğu âlime göre hamileliğin ilk kırk gününde veya ruh üflenmeden önce müdahale ederek sonlandırılabilir.

Bu alimlerin delilleri şöyledir:

1. “ ” Zarar kaldırılır. “ ” Büyük zarar küçük

zararla yok edilir.²⁹⁶ gibi fıkıh kaidelerine göre, tecavüz sonucu ile oluşan cenin kürtaj edilebilir. Çünkü toplumda soyu belirsizliğin artması, annenin böyle bir cenini dünyaya getirip psikolojik olarak duyacağı rahatsızlık gibi pek çok zarardan dolayı ruhu üflenmemiş ve yaradılışı tamamlanmamış ceninin yok edilmesi tercih edilir.

2. Tecavüz sonucu oluşan ceninin doğuma kadar bekletilmesi anne için büyük hastalıklara ve psikolojik rahatsızlıklara sebep olabilir. Hatta annenin ölümüne bile yol açabilir. İslam hukukçuları kürtaja cevaz veren nedenleri zikrederken kadının sütünün kesilme korkusu gibi, bundan daha zayıf zararların da kürtajın cevazına sebep olabileceğini söylemişlerdir.²⁹⁷ Eğer tecavüz bu gibi nedenlere kıyas edilirse, tecavüz nedeniyle kürtaj yapılması daha da caizdir.

3. Yusuf el-Kardaviye göre zinadan oluşan hamileliğin sonlandırılması caiz değildir. Ancak onun, Bosna hersek, Eritre, ve Irak gibi ölkelerde Müslüman aileri bozmak ve tahrip etmek, Müslüman nesilleri yok etmek, maneviyatlarını çökerterek onlara karşı direnişçi güçleri bitirmek ve dünya'ya gelen bu çocuklarla Müslüman toplumda tedriğlilik ve huzursuzluğu sürdürerek, o Müslüman halkı ana vatanlarından göçe zorlamak amacıyla din düşmanlarının Müslüman kadın ve Müslüman kızlara zorla tecavüz sonucu oluşan gebeliğin kürtaj veya herhangi bir yolla sonlandırılmasının hükmü hakkındaki görüşü şu şekildedir: Ona göre aslolan erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştikten sonra, isteyerek kürtaj

²⁹⁶ İbn Nüceym, *el-Eşbah ve'n-Nezair*, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985, s. 88; Muhammed Bekr İsmail. *El-Kavaidü'l-Fıkhiyye beyne'l-Asale ve't-Tevcih*, Kahire, Dârü'l-Menar, 1997, s. 99 -102.

²⁹⁷ Rahim, s. 137.

yapmanın yasak olmasıdır. Ancak kadınların tezavüze oğraması sonucunda uluşan gebeliği sonlandırılmak amacıyla kadınların kürtaja başvurmayı tercih etmelerinde bir sakınca yoktur. Yine o, böyle bir özrün bulunduğu durumlarda İslam hukukçularının gebeliliğin üzerinden 40 veya 120 gün geçmeden önce kürtaja cevaz veren görüşlerinden birini tercih etmelerinde’ de bir sakıncanın bulunmadığını ifade etmekle birlikte, özrün küvvetli olduğu halinde ilgili ruhsatın’da o kadar kuvvetli ve açık olacağını, kadınların kürtaja başvurmalarının hamileliğin ilk 40 gün içersinde gerçekleşmesinde ruhsata en yakın olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla namuslu ve iffetli Müslüman kızların düşman güçleri tarafından alçakça tecavüz edilmesi, o Müslüman kadınlar ve onların ailesi için makbul bir zarurettir. Çünkü onlar kendilerine alçakça yapılan tecavüz sonucu meydana gelen ceninden nefret etmekte ve ondan kurtulmak istemektedirler. Bu ise derecesine göre takdir edilen zaruret nedeniyle verilen fetvadan dolayı bir ruhsattır.²⁹⁸

Konu ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun Kararı:

Din işleri yüksek kuruluna tecavüz sonucu hamile bırakılan Müslüman kadın ve Müslüman kızların hamileliğinin sonlandırılmasının hükmü hakkında bir soru arz edilmiştir.

Kurul, bu konuyu incelerken konu hakkındaki İslam hukukçularının görüşlerini de itibara alarak incelemiş ve şu şekilde karar almıştır.

İslam dini insan ve insan hayatına çok önem vermiştir. Bütün İlahi dinlerde insanın ve nesillerin korunması en önemli hedefler olarak sayılmıştır. Bu bakımdan her ne şekilde olursa olsun, ana rahminde meydana gelen bir ceninin kesin ve meşru bir zaruret bulunmadıkça kürtaj veya diğer yöntemlerle müdahale ederek hayatının sonlandırılması cinayet sayılmıştır.

Ancak kurul söz konu olayı, islam’ın şeref ve izzetini, bölgede İslam toplumunun devam etmesi veya yok olması açısından değerlendirmiştir. Konuyu bu açıdan değerlendiren kurul tecavüz sonucu hamile bırakılan Müslüman kadın ve Müslüman kızların kendi sağlığı ve hayatını tehlikeye sokmamak şartıyla, kendi

²⁹⁸ Yusuf Kardavi. **Hedyü'l-İslâm fetava muasıra**, Dârü'l-Vefa, Mısır 1993, II, 609-611.

rızasına bağılı olarak uygun görülen bir yöntemle hamileliğinin sonlandırılmasına cevaz verilebileceği kanaatine varılmıştır.²⁹⁹

²⁹⁹ Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları'nın Fetvalar (Ankara, 1995) adlı kitabından naklen: Mehmet Erşahin, **İslam Aile Hukuku Açışından Aile Planlaması, Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma**, s, 208.

SONUÇ

Giriş ve üç bölüm halinde sunduğumuz çalışmamızın “Kur’ân ve Sünnet’te Cenin” adlı birinci bölümünde ceninin anne rahminde geçireceği safhaları incelerken, ceninin anlamı konusunda tıpçılar, İslam hukukçuları ve sözlük bilginleri arasında farklılığın olmadığını, ana karnındaki çocuğun tüm aşamalarına cenin denildiğini görmekteyiz. Ceninin anne karnında geçireceği safhalardan nutfe safhasını incelerken, nutfe kelimesinin şimdiye kadar bildiğimiz gibi sadece erkeğin suyu değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştikten sonraki hali olduğu sonucuna vardık.

Alaka safhasını incelerken alakanın "kan pıhtısı veya aşlanmış yumurta" olmadığı, aksine döllenme tamamlandıktan sonra rahmin çeperlerine asılıp tutunan hücreler topluğu olduğu sonucuna vardık.

Mudğa safhasını incelerken Kur’ân da geçen “ ” (muhallaka ve gayri muhallaka) ifadesinin kimi müfessirlerin söyledikleri gibi henüz yaratılıp biçimlendirilmeden önce rahimlerin dışarı attığı nutfe veya kemik, diğer halleri tamamlanarak doğanlar olmadığı, onun mudğanın sıfatı olduğu, ona dışarıdan bakıldığında gayri muhallaka, yaratılışı belirsiz görünüyor olsa da dikkatle incelendiğinde ceninin şekillenmeye başladığını görmenin mümkün olduğu sonucuna vardık.

Cenine ruhun üflenmesini incelerken, ruhla canlılığın aynı şey olmadığı, ruhun canlılıktan farklı bir şey olduğu ve cenine ruhun yaklaşık 105 günden sonra üfleneceği, cenine ruh üflendiği andan itibaren insan kabul edileceği sonucuna vardık.

İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmünü incelerken, hamileliğin ilk günlerinden itibaren kürtajın caiz olmadığı, ancak cenine ruh üflenmeden önce annenin sağlık durumunun ciddi bir tehlikeye maruz kalması gibi meşru bir sebebin yani zaruretin bulunması halinde anneyi kurtarmak için kürtaj yapılabileceği sonucuna vardık.

Ancak ruh üflendikten sonra cenin bir insan haline geldiği için ruh üflendiği andan itibaren herhangi bir durum veya herhangi bir şartta, cenine müdahale etmenin (düşürmenin) caiz olmadığı sonucuna vardık.

Özürlü (engelli) olduğu tespit edilen ceninin alınmasına gelince, ceninde özürlüğün ve hastalığın tespit edilmesinin, onun kürtaj edilmesine neden olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla özürlü olduğu tespit edilen ceninin kesin ve meşru bir zaruret olmaksızın, düşürme veya aldırma yoluyla hayatına son vermenin haram olduğu sonucuna vardık.

Zinadan oluşan ceninin düşürülmesine gelince, zina sebebi ile bir ceninin hayatını sonlandırmanın haklı bir gerekçe olmadığı, dolayısıyla zina sonucu oluşan ceninin kürtaj edilmesi veya herhangi bir yolla hayatının sonlandırılmasının caiz olmadığı sonucuna vardık.

Tecavüz sonucu hamile bırakılan kadının dıştan bir müdahale ile rahminin tahliyesinin dinen caiz olup-olmadığına gelince, gebelik oluştuktan sonra, isteyerek kürtajın yasak olduğu ama tecavüze uğrayan kadınların kürtaj yoluna başvurmayı istemeleri halinde hamileliğin üzerinden 105 gün geçmeden önce kürtaj yapmada bir sakınca bulunmadığı görüşüne vardık.

Bu araştırmada ceninlik döneminin çeşitli aşamalarında, çeşitli nedenlerden dolayı cenine müdahale etmenin İslam hukukundaki hükmünü açıklamaya çalışılmış, çağdaş bir problem olarak gündemde olan bu konu hakkında genel bir bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın konuyla ilgili meseleleri bütünüyle ortaya koyması bakımından yeterli olmadığını ancak konuyla alakalı yeni çalışmalara katkı sağlamasını ümit etmekteyiz.

BİBİLYOGRAFYA

- Kur'an-ı Kerîm.
- Abbad, Ebû'l-Kâsım İsmail b. Abbad b. Abbas Talekani Sahib b, **el-Muhit fi'l-Luga** (ö. 385/995), thk. Muhammed Hasan Al-i Yasin, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.].
- Adevî, Ali b. Ahmed, **Hâşiye 'alâ Şerhi'l-Huraşî 'alâ Muhtasari Halîl**, Thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed el-Bikâ'î, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1412/1991.
- Aliş, Ebû Abdullah eş-Şeyh Muhammed Ahmed (ö.1299/1882), **Fethü'l-ali el-Malik fi'l-Fetava ala Mezhebi'l-İmam Malik**, Beyrut, Dâru'l-Ma'rife, 1299. h.
- Altunbaş, Yusuf, **Kur'ân'da İnsanın Yaratılışı ve Evrim Teorisi** , Sivas), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. İslam Felsefesi Bilim Dalı. (Yüksek lisans Tez) 2006.
- Anthony, Smith. **İnsan Yapısı ve Yaşamı**, çev. Erzen Onur, Nida Tektaş, Remzi kitap evi, istanbul, 1972.
- Aydın, Abdullah, **İslama göre kadın ve cinsel meseleler**, İstanbul : Mehdi yayınevi, t.y..
- Bayındır, Abdulaziz, **Kur'an Işığında Doğru Bildiğimiz Yanlışlar**, İstanbul, Süleymaniye Vakfı Yayınları, 2007.
- Ba Hamd, Muhammed Erfiş. **Merahilü'l-haml ve't-tasarrufati't-tıbbiyye fi'l-cenin beyne's-ş-şeriati'l-İslamiyye ve't-tıbbi'l-muasır**. Cezayir, Ad Editions, [t.y.].
- Bârdakoğlu, Ali, **"cinsi hayat" İlmihal: İslam ve toplum**, Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, (İSAM), 1998.
- Beşer, Faruk. **Hanımlara özel ilmihal**, İstanbul, Nun Yayıncılık, 2007.

- Bilmen, Ömer Nasuhi, **Hukukî İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu** (ö. 1391/1971), İstanbul, Bilmen Yayınevi, 1985.
- Buhari, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhari,(ö, 256/870), **Sahihü'l-buhari**, İstanbul; el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1979.
- Cadıl Hak, Cadıl Hak, Aliy Cadıl hak, **Mecelletu'l-Ezher**, sayı 55, yıl, 1983.
- Cemel, Süleyman b. Ömer b. Mansur el-Ezheri, (ö. 1204/1790), **Haşiteül'-Cemel ela Şerhil'-Minhac**, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1305. h.
- Çetin, Hüseyin, **Metin ve Sened Tenkidi Açısından Meleğin Cenine Ruh Üflemesi ve Kaderini Yazması Hadisinin Değerlendirilmesi**, tez (yüksek lisans). istanbul üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü temel islâm bilimleri anabilim dali. 2008.
- Çokar, Muhtar, **Kürtaj**, İstanbul : Babil Yayınları, 2008.
- D.İ.A, Çeker, **“Çocuk Düşürme”**, Türkiye Diyanet Vakfı **_İslâm Ansiklopedisi**. VIII
- Desuki, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arafe, (ö. 1230/1815), **Hâşiyetü'd-Desuki ala Şerhi'l-kebir** Dârü'l-Fıkr, t.y.,
- Döndüren, Hamdi, **Delilleriyle aile ilmihali**, İstanbul; Erkam Yayınları, [t.y.], s. 259
- Dönmez, İbrahim Kafi, **İslamda inanç, ibadet ve günlük yaşayış ansiklopedisi**, İstanbul; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı [İFAV]), 1997.
- Duman, Zeki, **Kur'ân kerim ve tıbbâ göre insanın yaratılışı ve tüp bebek hadisesi**, İzmir, 1991.
- el- Bâr, **Halkü'l-İnsani beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1991.
- el- Kardavi, Yusuf, **İslam'ın ışığında çağdaş meselelere fetvalar**, çev. Harun Ünal, İstanbul : Tahir Yayınları, [t.y].
- el- Bâr, Muhammed Ali, **Kur'ân-ı Kerim ve Modern Tıbbâ Göre İnsanın Yaradılışı**, yay. haz. Mücteba Uğur, trc. Abdülvehhab Öztürk. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.

- El-Bâr, **Müşkletul'ichad**, Daru el-saudiya Cidde, 1986.
- el-Bâr, **el-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye**, Demeşik, Dârü'l Kalem, 1991
- El-Bâr. **Siyase ve vesailu tahdidi'n-nasl fi'l-mazi ve'l-hazır**, Beyrut : El-Asrû'l-Hadis,1991.
- el-Buti, Muhammed Saîd Ramazan, **Mes'eletu tahdidi'n-nasl vikaye ve ilacen** , 4. bs. Dimaşk : Mektebetü'l-Farabi, 1988.
- el-İsfahani, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Ragıb, (ö. 502/1108) **Müfredatu Elfazi'l-Kur'an**, thk. Safvan Adnan Davudi, Dımask, Dârü'l-Kalem; Beyrut, Dârü's-Samiyye, 1423/2002.
- El-mevsilî, Abdullah b. Muhammed b. Mevdud, **el-ihıtyar li ta'lili'l-muhtar**, ist, 1984.
- Erdoğan, Mehmet, **Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Rağbet Yayınları, 1998.
- er-Râzî, Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer Fahreddin, (ö, 606/1209), **et-Tefsirü'l-kebir Mefatihü'l-gayb**, Beyrut : Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- Erşahin, Mehmet “**İslam Aile Hukuku Açısından Aile Planlaması, Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma**” (Konya Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst., 2002 yıl, yüksek lisans tezi.
- DİA Fetvalar. Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- Feydman, Rene / Sabine Taylor. **Hamilelik**, çev. Maide Selen iletişim yayınları, 1991.
- Firuzabadi, Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub b. Muhammed,(ö, 817/1415) **el-Kamusü'l-muhit**, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Ganim, Ömer b. Muhammed b. İbrâhim, **Ahkâmü'l-cenin fi'l-fıkhi'l-İslâmî**, Cidde : Dârü'l-Endelüs el-Hadra ; Beyrut : Dâru İbn Hazm, 2001, s. 162.

- Gazzali, Ebû Hamid Hucetü'lislâm Muhammed b. Muhammed (ö, 505/1111), **İhyau ulumi'd-din**, Beyrut : Dârü'l-Ma'rife, 1983.
- Glade ,Schler, Curtis, Judith, **Hafta Hafta Hamileliğiniz**. Çev Sabri Yarmalı, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2006
- Ğânim, Ömer b. Muhammed, **Ahkâmu'l-Cenîn**, Dâru'l-Endulusu'l-Hadrâ, Cidde, 2001.
- Halef, Bâcî, Ebu'l-Velîd Süleyman b. **el-Muntekâ Şerhu'l-Muvattâ**, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire, 1914.
- Halil b. Ahmed, Ebû Abdurrahman Halil b. Ahmed B.Amr Ferahidi (ö. 175/791), **kitâbi'l-ayn**, thk. Mehdi Mahzumi, İbrâhim Samerrai, Beyrut :Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1988.
- İbn Abidin, Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülazîz ed-Dımaşki İbn Abidin, **İbn Abidin, Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar** (ö. 1252/1836), Riyad, Dâru Alemü'l-Kütüb, 2003/1423.
- İbn Aşur, Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusi, / **Tefsirü't-tahrir ve't-tenvir** 1394/1973. - Tunus : Ed-Dârü't-Tunusiyye, 1984.
- İbn Faris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Faris b. Zekerıyyâ, (ö, 395/1004) **Mu'cemumekayisi'l-luga**, thk. Abdüsselam Muhammed Harun. Beyrut : Dârü'l-Cil, t.y.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali Askalânî, **Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî**, Thk: Muhammed Fuad Abdalbaki-Muhibbuddin el-Hatîb, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1379/1959.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saîd Zahiri, (ö. 456/1064), **el-Muhalla** Beyrut, Dârü'l-Fikr, t.y.
- İbn Kayyım, **Tarikü'l-Hicreteyn ve Babü's-Saadeteyn**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.]
- İbn Kayyim, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed İbn Kayyim el-Cevziyye, (ö, 751/1350), **et-Tibyan fî aksami'l-Kur'ân**, thk. Taha Yusuf Şahin, Beyrut : Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1982.

- İbn Kudame, Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed, (ö, 620/1223), **el-Mugni** ,; tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin Türki, Abdülfettah Muhammed el-Hulv, Alemü'l-Kütüb, 1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim,(ö, 276/889) **Tefsiru Garibi'l-Kur'ân**, thk. es-Seyyid Ahmed Abbas Sakr. Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1978.
- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî,,(ö, 722/1311)**Lisânu'l-arab**, Beyrut : Dâru Sadır, t.y.
- İbn Nüceym, Zeyn b. İbrâhim b. Muhammed (ö. 970/1563), **El-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik**, thr. Zekerıyyâ Umeyrat, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997/1418.
- İbn Nüceym, **el-Eşbah ve'n-Nezair**, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Şihâbuddîn, **Câmi'u'l-'Ulûmi ve'l-Hikem**, b.y.y., ts.,.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, (ö. 728/1328), **Mecmûu'l-Fetâvâ**, Hz, Abdürrahman b. Kasım, Riyad, Alemü'l kütüb, 1991/1412, XVII, 263.
- İbnu'l-Hûca, Muhammed el-Habîb, **“İsmetu'l-Cenini'l-Muşevveh”**, Mecelletu'l-Mecme'u'l-Fıkhî'l-İslâmî, Yıl: 2, Sayı: 4, Cidde, 1989.
- İdrîs, Abdülfettah Mahmud, **“et-Tehallus mine'l-Halâyâ ve'l-Ecinneti'l-lefî bihâ Teşevvuhun Verâsî”**, Mecelletu'l-Buhûsi'l-Fıkhıyyeti'l-Mu'âsıra, Yıl: 17, Sayı: 66, 2005.
- Kahtânî, Müsfir b. Ali b. Muhammed, **İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükümü**, Çev, Abdullah Kahraman, C.Ü. İlahiyatFakültesi Dergisi XII/1 - 2008, s. 470
- Karâfî, Şehabeddin Ahmed b. İdris b. Abdürrahim, (ö. 684 h) **ez-Zehîra**, th, Mehmed Hecciy, Beyrut, Darü'l Garbi'l İslami, 1994.

- Karaman, Hayrettin, “**İslâm’a göre doğum kontrolü ve kürtaj**” **Hayatımızdaki İslam**, İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.
- Kardavi, Yusuf. **Hedyü’l-İslâm fetava muasıra**, Dârü'l-Vefa, Mısır 1993.
- Kasani, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed el-Hanefî (ö, 587/1191), **Bedaiü's-Sanai' Fî Tertibi's-Şerai'**, thk, Ali Muhammed Muavvez, Adil Ahmed Abdülmevcut, Beyrut : Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1997.
- el-Kalyûbî , eş-Şeyh Şihabid'din ve eş-Şeyh Amîra, **Hâşiyetâ Kalyûbî ve Amîra**, Darü iHyau'l Kütübü'l Arabiyy, Kahire, t.y.,.
- (Kuveyt) **Elmesûetul Fıkhiyye** Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslâmiyye, 1983/1404.
- Makdisi, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Müflih b. Muhammed İbn Müflih, racaahu Abdüssettar Ahmed Ferrac, **Kitâbü'l-furu**, Beyrut : Alemü'l-Kütüb, 4. bs 1984.
- Malik, b. Enes, (ö, 179/h), **el-Müdevvenetü'l-kübra**, Abdüsselam b. Saîd Tenuhi Sahnun (ö, 240/854) Beyrut, Dâru Sadır, 1905.
- Malik b. Eenes, (**Muvetta**) kahire, Darü İhya Kütübül Arabiya, 1371.
- Mecmûetun Minel Fukaha vel-Bahisîn, **Kıraatun Fıkhiyye Muasıra fî Mu'tiyati't-Tıbbi'l-Hadis**, Beyrut, el-Gadir li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2002/1423.
- Merginani, Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr, (ö, 593/1197), **el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedi**, Karaçi : İdaretü'l-Kur'ân ve'l-Ulumü'l-İslâmiyye, 1417.
- (Mısır) Elmesuatü'l fıkhi'l İslami, Mevsuatu Cemal abdünnasır, Kahire : Vizaretü'l-Evkaf, [t.y.]
- Mu'cemü'n-Nefaisi'l-Vasit**, Beyrut, Darü'n-Nefais, 2007/1428.
- Muhammedi, Ali Muhammed Yusuf, **Buhusun Fıkhiyye fî Mesaili Tıbbiyyetu Muasıra**. Beyrut, Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 2005.

- Müslim, Ebü'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. el-Haccac (ö. 261/875), **Sahihu Müslim**, Riyad, Bey tül el-Efkar eddevliyye', 1998.
- Nolden, Annette **Hamilelik Takvimi**, Çev, Rüstem Aziz Mümin, İstanbul, Optimist Yayınları, 2006.
- Osman, Muhammad Ra'fet, v.d., **Kadaya Fıkhiyye Muasıra**, İslâm hukuku bölümü, 2003. yıl derslik kitabı, Al-ezher ünversitesi Yayınları 2003.
- Özyazıcı, Alparsaln, **Hücreden insana**, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1979.
- Pala, Ali ihsan, “**Özürlü olduğu tespit edilen ceninin alınması**” sempozyumu, İzmir Tibyan yayncılık. 2008.
- Parlatır, Hazırlayanlar İsmail, **Türkçe Sözlük**, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Belgin Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1998.
- Rahim, İbrâhim b. Muhammed Kâsım b. Muhammed. **Ahkâmü'l-ichâd fı'l-fıkhi'l-İslâmî**, Medine : Mecelletü'l-Hikme, 2002. S. 263.
- Remli, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî (ö, 1004/1596), **Nihayetü'l-Muhtac İla Şerhi'l-Minhac** Beyrut, Dârü'l-Fikr, 1984.
- Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed (ö, 483/1090), **el-Mebsût**, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1406/1985.
- Serap, Hatice, **İstemli Kürtaj Olan Kadınların Kürtaj Olma Nedenleri ve Kürtaj Sonrası Yöntem Seçimi Dağılımının İncelenmesi**, Gaziantep Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim dalı, 2005 yıl.
- Sibai, Seyfeddin, **el-İchâd beyne'l-fıkh ve't-tıb ve'l-kânun** , Beyrut : Dârü'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1977.
- Sicistani, Ebû Bekr Muhammed b. Uzeyz, (ö. 330/941), **Garibü'l-Kur'ân ala hurufi'l-mu'cem**, thk. Ahmed Abdülkadir Salâhiye. Dımaşk, Dâru Tallas, 1993.

- Süleyman, Elaâedd'in Ebil Hesên Aliy b. (ö. 885.h), **el-İnsaf fî Ma'rifeti'r-Racih mine'l-Hilaf ala Mezhebi'l-İmami'l-Mübeccel**, Beyrut, Darü İhyau Tüراسu'l Arabi, 1987.
- Şaşı, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed el-Kaffal (ö. 507/1114), **Hulyetil Ulema Pi Me'ripeti Mezâhib'il Fukaha**. tahkik Yasin Ahmed İbrâhim Deradeke, Amman : Mektebetü'r-Risâleti'l-Hadise, 1988.
- Şeltût Mahmud, el-feteva "Dirase Limüşkilâtil Müsilmü'l Müasir" kahire, Darüşşurûk, 1975.
- Şinkiti, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr el-Cekeni, (ö, 1393/1973) **Edvaü'l-beyân fî izahi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, t.y.
- Şîrazi, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri Nevevi, (ö. 676/1277), **Elmecnû' Şerh el-Mühezzeb li's-Şîrazi**, Riyad, Dâru Alemü'l-Kütüb, 2003.
- Taberi, Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid, (ö: 310/923) ; tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, **Tefsirü't-Taberi = Câmiü'l-beyân an te'vili ayi'l-Kur'ân**, Riyad : Dâru Alemi'l-Kütüb, 2003.
- Tantavi, Ali, **Fetava Ali et-Tantavi**, Cidde, Dârü'l-Menar, 1987.
- Uzuznpostalıcı, Mustafa, "**Cenin**", D.İ.A., XIII, 365
- Udву, el-lecnetud'daime lil iptâ. **el-Fetava'l-müteallaka bi't-tıb ve ahkâmi'l-marza**, Cidde : Dârü'l-Müeyyed, 1424
- Diş Atilla Yeni şafak yayını, Aile Boyu Sağlık ve Kişisel Bakım Rehberi, 2008.
- Zebidi, Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b., (ö,1205/1790) **Tacü'l-arus min cevâhiri'l-kamus**. thk. İbrâhim Terzi. Beyrut, Dâru İhyai't-Tüрасi'l-Arabi, 1975.
- Zindani, Abdülmecid, v.d., **İlmü'l-ecinne fî da'veti'l-Kur'ân ve's-sünne** - Mekke : Rabıtatü'l-Alemi'l-İslâmî, [t.y.] .
- Zuhayli, Vehbe, **el-Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu**, Dımaşk, Dârü'l-Fıkr, 1985.

- Mecelletu'l-Ezher, sayı 55, yıl, 1983.
- Mecelletu'l-Mecme'i'l-Fıkhi'l-İsâmî li Râbitati'l-'âlem lidevretihi'l-
'Âşire ve'l-Hâdiyeti 'aşere ve's-Sâniyeti 'aşere ve, Yıl: 5, Sayı: 7, 1993.
- **Karârâtü'l-Mecme'i'l-Fıkhi'l-İsâm**'s-Sâliseti 'aşere, Râbitati'l-
'Âlemi'l-İslâmî Yay., ts.;
- <http://gebelik.org/dosyalar/haftalar/hafta28.html> (05.11.2008)
- <http://www.egejinekoloji.com/konudetay.php?islem=847> (21.01.2009).
- <http://www.gata.edu.tr/cerrahibilimler/kadindogum/sss/ap2.html>, (01-15-2009).
- <http://www.gebelikveannelik.com/hafta-hafta-gebelik.asp> (19.01.2009)
- <http://www.islâmpedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm>/(09.04.2009)
- http://www.kurtaj.info/kurtaj_riskleri.html (20.01.2009)
- <http://www.kurtajnedir.com/kurtaj-bilgiler/kurtaj-riskleri.html>
(21.01.2009).
- <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh> (27.05.2009)
- <http://www.webanne.com/kurtaj.html>(25.01.2009)
- <http://www.alriyadh.com/2008/06/17/article351331.html>.(14.07.2009)
- http://abol6eef.blogspot.com/2008_07_01_archive.html.(14.07.2009)
- <http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelik-> (14.07.2009)
- <http://www.kadininsesi.org/hafta-hafta-gebelikt619/index.html?s=21398b7d6a6cf26215acc40483d63f2c&>;(14.07.2009)
- <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm> (25.02.2009);

<http://www.ebnmaryam.com/vb/showthread.php?t=15596&page=4>
(14.07.2009)

<http://www.ebnmaryam.com/vb/showthread.php?t=15596&page=4>
(14.07.2009)